NE VORBEŞTE PĂRINTELE SOFIAN

CUVÂNT ÎNAINTE

Sunt aproape şase decenii de când Arhimandritul Sofian Boghiu întreţine viaţa duhovnicească în Mănăstirea Antim din Capitala ca staret, duhovnic şi slujitor al acestui sfant lăcaş. O personalitate duhovnicească remarcabila, unanim recunoscuta, care face cinste monahismului romanesc şi Bisericii lui Hristos, în sânul căreia slujeşte.

Prea Cuvioşia Sa este cunoscut şi apreciat în chip deosebit prin trei calităţi sau daruri cu care l-a înzestrat Dumnezeu. Pictor bisericesc consacrat, duhovnic şi povatuitor de suflete iscusit şi cântăreţ de vocaţie. Sfinţia Sa a fost ales din naştere pentru Biserica, pentru a mărturisi adevărul evanghelic prin cuvânt şi culoare, prin fii duhovniceşti şi icoane. Să împodobesti biserici cu icoane frumos gândite şi realizate şi să faci din sufletele credincioşilor biserici vii, icoane duhovniceşti ale faptelor bune, ale dragostei şi smereniei, în care să se imprime chipul blând şi smerit al lui Hristos. Să restaurezi icoane vechi preţioase şi să restaurezi suflete omeneşti pentru care ˣS-a jertfit Domnul pe Cruce.

Iată vocaţia şi rostul Arhimandritului Sofian pe pământ: să împodobeasca şi să înnoiasca suflete şi biserici, icoane şi oameni. Să săvârşeasca cele sfinte, să înveţe pe oameni, să mângâie, să aline şi să se jertfeasca pe sine pentru mântuirea altora; să aducă speranţa, ordine şi frumos, acolo unde este tristeţe, dezordine şi urat; să fie întotdeauna cu Dumnezeu şi cu oamenii prin cuvânt şi culoare, prin căldura inimii care da viaţa cuvântului şi prin căldura culorilor care dau transparenta şi profunzime divina icoanelor.

Ca pictor consacrat de icoane şi bierici, Patintele Sofian realizează fresce de tradiţie bizantină care îndeamna la meditaţie şi rugăciune. Ca preot şi duhovnic, creste fii dubovniceşti buni, tămăduind, alinând şi îndemnand cu meşteşug la sfinţenie numeroase suflete însetate după veşnicie. Iar ca protopsalt de renume, Sfinţia Sa da viaţa şi simţire duhovnicească slujbelor, înmoaie inimi, scoate lacrmi, uneşte cugete şi înalta sufletele spre Dumnezeu făcând din ctitoria mitropolitului-martir Antim Ivireanu un altar viu, o vatra caldă în inima Capitalei. Am mai putea adăuga la portretul sau sufletesc blândeţea rara care îl caracterizează, modestia, calmul, îndelunga răbdare şi cultura teologica acumulata.

Toate acestea m-au îndemnat să adun în cartea de fata câteva

din însemnările, cuvintele duhovniceşti şi predicile Prea Cuvioşiei Sale, pentru a fi la îndemâna fiilor săi duhovniceşti, spre călăuza şi mângâiere. De aceea, recomandam bunilor noştri creştini, îndeosebi celor din Capitala, această carte de suflet intitulată „Ne vorbeşte Părintele Sofian". Fie ca Bunul Dumnezeu să binecuvânteze tara şi poporul romanesc şi pe părinţii noştri duhovniceşti, care se roagă pentru noi şi pentru toată lumea.

Arhimandrit Ioanichie Balan
Duminica Tuturor Sfinţilor
Hramul Sfintei Mănăstiri Antim
Anul mântuirii, 1997

CONVORBIRI DUHOVNICEŞTI

1. Vă rog, Părinte Sofian, spuneţi-mi câteva cuvinte, despre anii frumoşi ai copilăriei Sfinţiei Voastre.

Sunt născut în comuna Cuconestii Vechi-Balti, din părinţii Ioan şi Alexandra, fiind numit din botez Serghie. Chipul blând al părinţilor mei imaginea bisericii în care ma rugam de copil, şi a preotului care m-a botezat în numele Preasfintei Treimi le port pururea în inima mea.

2. În ce an aţi luat jugul cel bun ai lui Hristos?

La 14 ani am intrat ca frate în schitul Rughi-Soroca, iar după 11 ani de ascultare am primit tunderea monahala în Mănăstirea Dobrusa din apropiere, fiind pe atunci elev în clasa a V-a la Seminarul Monahal din Mănăstirea Cernica. După ce am urmat scoala de Cântăreţi de la Dobrusa, am continuat Seminarul Monahal de la Cernica, fiind foarte râvnitor să cunosc tainele credinţei şi să slujesc Biserica lui Hristos.

3. Ce duhovnici şi stareti aleşi aţi avut în anii tinereţii, de la care aţi deprins nevoinţa vieţii monahale?

Ca duhovnici şi stareti pe care nu-i pot uita, sunt: Ieromonahul Eftimie de la Schitul Rughi de la care am deprins să citesc pravila călugărească; Protosinghelul Gherontie Gutu, primul meu staret de la Rughi, unchiul părintelui Felix – prietenul meu de toată viaţa, de la care am deprins cantarile şi rânduiala de la strana; Ieromonahul Ioan, duhovnic de la Mănăstirea Dobrusa, de la care am învăţat să mă apropii de scrisul Sfinţilor Părinţi şi Arhimandritul Ioachim Popescu, directorul şcolii de cântăreţi de la Dobrusa, de la care am deprins desenul pictura şi simţul pentru frumos.

4. Când aţi fost hirotonit preot ei duhovnic?

La 11 aprilie, 1945, în Duminica Sfântului Ioan Scararul, am fost

hirotonit preot pe seama Mănăstirii Antim din Bucureşti, iar în Vinerea Mare, 1947, am fost făcut şi duhovnic.

5. În ce mănăstiri v-aţi nevoit mai mult şi de care sunteţi în chip deosebit mai legat duhovniceşte?

Lăsându-mă călăuzit în viaţa de Bunul Dumnezeu, prin pastorii mei sufleteşti, am trăit în mai multe mănăstiri precum: Rughi, Dobrusa, Episcopia Bălţi, Cernica, Neamţ, Plumbuita şi Antim. Toate îmi sunt legate de suflet pentru, ca în toate m-am format şi folosit duhovniceşte de-a lungul vieţii. Dar, dintre toate, mai apropiata îmi este Mănăstirea Antim, în care am intrat la anui 1940, fiind atunci la Antim cămin pentru studenţii monahali. În acel an am intrat ca student în anul I la Academia de Arte Frumoase din Bucureşti, iar în anul următor am intrat ca student la Facultatea de Teologie. Pe vremea aceea, Mănăstirea Antim era rânduita de Protosinghel Nicodim Ioniţă, cu studii la Strasbourg, un foarte bun predicator. Prin cuvântul sau cald şi convingător, atrăgea mult popor la biserică. Apoi prin slujbele cu sobor şi cantarile frumoase ale călugărilor cernicani studenţi, Mănăstirea Antim a început să se contureze ca un modest loc de evlavie pentru mulţi credincioşi ai Capitalei.

6. Cum era viaţa duhovnicească prin mănăstirile noastre acum o jumătate de secol?

Mănăstirile prin care am trăit acum o jumătate de veac, cm populate cu numerosi călugări şi fraţi de la 50 până la 200 de suflete în fiecare obste călugărească. Erau adevărate familii duhovniceşti. Fratii noi care intrau în mănăstire întâlneau fraţi mai vechi în uniforma călugărească, cu începătura de barba, cu bune deprinderi şi ascultări în ateliere şi la strană şi cu mulţi părinţi îmbunătăţiţi care, în simplitatea şi dragostea lor, ne ajutau cu sfatul, cu blândeţea, ori numai cu viaţa lor curata şi smerita, să trăim după chipul vieţii lor.

7. Cum ajutau pe atunci mănăstirile noastre la menţinerea evlaviei ortodoxe străbune în rândul credincioşilor?

În posturi, în Duminici şi sărbători, mai ales, veneau mulţi credincioşi la mănăstiri, fiind atraşi de slujbele frumoase săvârşite în sobor cu mulţi preoţi şi diaconi şi de cantarile alese ale călugărilor şi fraţilor la cele două strane. Mai ales la privegheri şi la slujbele cu sobor din sărbători te simţeai ca în cer. Nu-ţi trebuia alta hrana şi bucurie mai mare în viaţă. Slujbele frumoase din mănăstiri, dragostea călugărilor dintotdeauna, găzduirea credincioşilor la arhondarice,

sfaturile date de duhovnici celor care veneau la ei pentru spovedanie, erau o foarte buna hrana pentru suflete, încât prin toate acestea, şi mai ales prin slujbe şi duhovnicie, se întreţinea viaţa curata şi bunacuviinţa în casele credincioşilor noştri.

8. Când aţi terminat studiile de la Belle-Arte şi teologie, şi ce tezi de licenţa aţi susţinut?

Studiiie teologice le-am început în anul 1932, la Seminarul Monahal de la Cernica, pe care le-au absolvit în 1940, şi le-am continuat între anii 1941 – 1945, ca student la Facultatea de Teologie din Bucureşti, întrucât paralel cu Teologia am absolvit şi Academia de Arte Frumoase din Capitala, mi-am luat ca teza de licenţa un subiect care aparline deopotrivă şi teologici şi picturii bisericeşti, intitulat „Chipul Mântuitorului în iconografie", privind pe Iisus Hristos în icoana şi dincolo de icoana.

9. Ce părinţi dubovniceşti mai sporiti aţi cunoscut la Cernica în timpul studiilor teologice?

Mai întâi am fost uimit de viaţa aspra, ascetica, a Ieroschimonahului Ghelasie, duhovnicul Mănăstirii Cernica. În preajma sa am simţit prezenta harului dumnezeiesc şi mireasma sfinţeniei din felul cum trăia şi cum ne povatuia pe calea mântuirii. Tot în Cernica am cunoscut pe Protosinghelul Fotie Petrescu, care m-a atras prin dragostea şi bunătatea sa, care îi lumina chipul blând şi îi înaripa sfaturile duhovniceşti. Aproape toţi elevii Seminarului ne spovedeam la sfinţia sa. Alţi doi duhovnici iscusiti am cunoscut ceva mai târziu: pe venerabilul părinte Gheorghe Rosca, mare cunoscător al Sfintei Scripturi şi foarte bun sfătuitor duhovnicesc din Bucureşti; apoi pe părintele Ioan Culighin, duhovnic şi dascăl al rugăciunii inimii de renume, traitor la Cernica, un rugător autentic şi iscusit lucrător al rugăciunii lui Iisus. De la amândoi, luam sfaturi şi îndemnuri pentru sporirea mea duhovnicească şi pentru viaţa de rugăciune.

10. Ca teolog şi slujitor al Bisericii lui Hristos, ce consideraţi că aţi realizat mai important în viaţa?

Atât în timpul studiilor, cât şi după licenţa, aflându-mă în obştea Mănăstirii Antim, am participat activ la viaţa duhovnicească ce se desfăşura aici, ca slujitor şi mărturisitor al cuvântului lui Dumnezeu, ca duhovnic şi apoi staret al mănăstirii, contribuind efectiv, cu darul lui Dumnezeu, la bunul mers al vieţii duhovniceşti şi gospodăreşti a acestei mănăstiri. Nu pot afirma că am realizat ceva important în viaţa

decât ca, fiind între ceilalţi fraţi slujitori, m-am străduit să întreţin pacea, armonia şi buna convieţuire în obste, Precum şi evlavia şi buna desfăşurare a slujbelor în biserica. Iar când am fost solicitat de bolnavi şi credincioşi niciodată nu i-am refuzat, nici i-am întristat cu ceva; ci am făcut tot ce mi-a stat în putere să-i folosesc, să-i mărturisesc, să-i împac cu Dumnezeu şi cu oamenii.

11. Dar ca pictor bisericesc, ce aţi realizat mai deosebit?

Am predat pictura la Seminariile Monahale din Mănăstiraa Neamţ şi Curtea de Argeş; am lucrat şi organizat ateliere de icoane şi picturi de catapetesme la Mănăstirea Plumbuita şi Schitul Maicilor, am pictat în fresca sintaur sau în colectiv de pictori, mai multe biserici mănăstiresti sau în sate, precum biserica mare din Pipirig, biserica Mănăstirii Agapia Veche, biserica mica din Mănăstirea Agafton, biserica mare din Mănăstirea Celic Dere, biserica Mănăstirii Radu Voda din Bucureşti şi biserica Mănăstirii Dealu. De mai mulţi ani sunt în Comisia de Pictura Bisericească şi lucrez personal, sau ajutat de ucenici, la restaurarea unor fresce sau picturi în ulei din mănăstirile monumente istorice, precum Catedrala Patriarhala, biserica Mănăstirii Antim şi alte câteva. Am format mai mulţi ucenici astăzi pictori buni în fresca, şi am mai pictat o catedrala ortodoxă în oraşul Hama din Siria. Prin toate acestea am căutat să pun în valoare pictura bisericească tradiţionala, de care ne-am îndepărtat în ultima vreme, şi să împodobesc cât mai frumos posibil Casa lui Dumnezeu, Căruia i-am închinat întreaga mea viaţa.

12. În ce fapte bune aţi aflat mai mulţi pace, bucurie şi mângâiere duhovnicească?

Pe toate acestea le-am simţit prezente în inima mea în timpul săvârşirii Sfintei Liturghii, care ma înalta sufleteşte cel mai mult. Apoi în timpul şi după rugăciunea făcuta cu luare aminte şi cu umilinţa; când am ajutat material ori moral pe cei ce mi-au cerut ajutor; când am reuşit, cu darul lui Dumnezeu, să dobândesc vreun suflet la pocăinţa şi când m-am aflat fără prihana în fapte şi în cuvânt fata de propria mea conştiinţa, unde ştiu ca ma întâlnesc cu Dumnezeu.

13. Întrucât cel mai mult iubiţi Biserica, rânduiala sfintelor slujbe, ce însemnătate are pentru Prea Cuvioşia Voastră participarea regulatal la cele Şapte Laude şi la Sfânta Liturghie?

Sfintele slujbe zilnice, în general, şi mai ales Sfânta Liturghie înseamnă pentru mine odihna, bucurie, mântuire şi împăcare cu

Dumnezeu, cu conştiinţa şi cu semenii, sub razele vindecătoare ale „Soarelui Dreptaţii", Care potoleşte şi usuca izvorul patimilor din trupul şi sufletul meu. Aceasta stare duhovnicească continua dacă, după Sfânta Liturghie, ma pot menţine în duhul adevăratei smerenii.

14. Ce însemnătate are predica, cuvântul de învăţătura pentru formarea dubovnicească a călugărilor şi mirenilor?

O predica şi o cateheza buna, care se ocupa cu problemele reale ale ascultatorilor, fie ei călugări ori mireni, are adeseori darul de a trezi în noi starea de vinovăţie în care ne aflam şi de a pune început bun îndreptăriii noastre. De asemenea, prin citirea Sfintei Scripturi şi a Sfinţilor Părinţi şi prin predicarea cuvântului lui Dumnezeu, ni se largeste orizontul cunoaşterii duhovniceşti şi se creează în viaţa noastră o ambianta spirituala şi puţinta de a medita şi de a ne ruga într-o plinatate duhovnicească.

15. Monahii sunt datori a predica cuvântul lui Dumnezeu? Cum pot ei mai bine să mărturisească pe Hristos?

Monahul prin definiţie şi prin făgăduinţa sunt închinaţi lui Hristos: sunt persoane singuratice la propriu şi la figurat, izolaţi pentru toată viaţa de lumea păcatului. Tot prin definiţie, călugărul înseamnă „bătrân cu viaţa îmbunătăţita „său" om îndumnezeit". Monahii sunt datori să predice pe Hristos prin cuvânt scris sau rostit, dacă li se cere sau li se impune aceasta îndatorire. Însă, sunt datori să predice pe Hristos în orice împrejurare, adică necontenit, prin propria lor viaţa trăita după poruncile Sfintei Evanghelii. Aceasta porunca a lui Hristos de a fi lumina şi sare a pământului, adică de a fi pilda buna prin viaţa trăita, atât în cât şi în afara mănăstirii, este o indadatorire de toată viaţa, a fiecărui călugăr dintotdeauna.

16. Care este cea mai bună fapta a călugărului? Dar a mireanului?

Cea mai bună fapta care se cere călugărului socot că este sfinţirea propriei sale vieţi, în duh de smeredie. De asemenea, atât călugărului cât şi mireanului îi este de folos dreapta socoteala în toate, care asigura un bun echilibru şi călugărului şi mireanului.

17. Care este cea mai înalta misiune evanghelica a mănăstirilor şi călugărilor din zilele noastre?

Misiunea cea mai înalta a mănăstirilor din vremea noastră, deci şi a călugărilor, este de a duce o viaţă curata şi sfânta, trăind în pace şi buna înţelegere duhovnicească; de a imprima temeinic rostul adânc al

vieţii creştine în viaţa oamenilor şi de a fi oricând gata să poată da răspuns bun şi liniştitor la toate întrebările esenţiale de care este frământata societatea noastră.

18. Care este rolul duhovnicului pentru călugări şi mireni?

Duhovnicul, în viaţa mănăstirească şi în cea de familie, are cerol de doctor sufletesc şi călăuza spre Hristos a sufletelor omeneşti, pe calea cea strâmta şi spinoasa, dar şi luminoasa a mântuirii.

19. De ce unii creştini adera la secte?

În afară de motivele mai cunoscute, cred că mulţi credincioşi trec la secte dintr-un fel de evlavie şi dorinţa de cunoaştere a Sfintei Scripturi, ştiind ca acolo li se citeşte din Biblie, li se vorbeşte despre Dumnezeu şi canta împreună. Adică, ei doresc şi cauta ce nu pot avea suficient la preotul lor. Deci, pleacă din Biseriac din lipsa unui bun pastor şi din lipsa unei catehizari şi educatii religioase corespunzătoare evlaviei lor.

20. Ce ar trebui să facă mai deosebit preoţii şi călugării pentru oprirea prozelitismului sectar, pentru apărarea credinţei ortodoxe străbune?

Pentru oprirea prozelitismului sectar, atât preoţii xat şi călugării trebuie să trăiască ei înşişi o viaţă duhovnicească, evanghelica, fără ed prihana, ceea ce ştiu că este foarte greu. Apoi, să studieze temeinic abaterile sectelor, să facă vizite acasă fraţilor credincioşi loviţi de secte; să le vorbească blând din Sfânta Scriptura, arătându-le adevărul, şi să le spună de câte daruri se lipsesc nevenerand pe Mica Domnului, lipsindu-se de Sfintele Taine, necinstind Sfânta Cruce, icoanele, Biserica şi sfinţii, toate fiind absolut necesare pentru mântuire.

21. În ce măsura reuşeşte arta, frumosul, pictura bisericească sa înalte sufletele credincioşilor spre Dumnezeu, spre o viaţă creştina mai aleasa?

Pictura, în general, şi pictura bisericească în special, oferă omului, credinciosului, un limbaj plastic, prin imagini şi culori, pentru a exprima idei şi realităţi ale credinţei noastre ortodoxe. Aceste adevăruri sunt exprimate de obicei prin cuvinte. Însă cuvintele, oricât ar fi de meşteşugite, sunt adeseori neîndestulatoare pentru a exprima realităţi imateriale; pe când prin imagini sau icoane, abstracţiunile devin uşor accesibile înţelegerii omeneşti. Adevăruri creştine, ca Naşterea Domnului, Botezul, Patimile, învierea şi înălţarea Domnului,

Pogorarea Duhului Sfant, Raiul, iadul etc, necesita multe pagini de text pentru a le imprima suficient în mintea ascultatorilor. Prin imagini însă, ele devin mai uşor înţelese, pentru că sunt îmbrăcate într-o formă materiala şi simbolic-vizuala, proprie şi accesibila naturii omeneşti. Prin gingăşia desenului, prin frumuseţea şi transparenta spiritualizata a culorilor, prin interiorizarea imaginilor şi măiestria artistica, asemenea imagini murale sau icoane atrag şi reţin atenţia credincioşilor, spunându-le dintr-odată, fără efort, adevărul relatat în Evanghelie şi Tradilie, înduioşând şi înălţând mintea cu uşurinţa la realităţile suprafiresti.

22. Care este scopul principal al picturii bisericeşti în iconografia Bisericii Ortodoxe?

Adevăratul scop al picturii bisericeşti în tradiţia ortodoxă este de a crea un mediu propriu de meditaţie şi rugăciune credinciosului care se roagă, în scopul de a înţelege şi a trăi mai adânc sfânta credinţa creştina.

23. Ce ne învaţă Sfinţii Părinţi despre cultul Sfintelor Icoane?

Teologia şi cultul sfintelor icoane se bazează pe întruparea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Cuvântul Cel nevăzut al Tatălui, Care, prin naşterea Sa din Sfânta Fecioara Maria, ˣS-a îmbrăcat în trup omenesc, asemenea noua, afară de păcat. În Dumnezeu-Omul întrupat, noi privim persoana a doua a Preasfintei Treimi, unind în Sine cele două naturi: divina şi umană. Deci, putem picta aceasta persoana, pentru că are forma omenească. În icoana Domnului noi mărturisim trupul Sau îndumnezeit, şi recunoaştem în icoana asemănarea cu prototipul, persoana divino-umana a Domnului. Prin sfinţirea icoanei se stabileşte relaţia harica dintre icoana şi prototip. Orice icoana are un nume, acela al prototipului, şi este venerata pentru ca icoana văzuta de noi participa la prototip, adică la sfântul înfăţişat pe ea, care se afla transfigurat în împărăţia lui Dumnezeu.

24. De ce combat sectele cultul Sfintelor Icoane?

Sectele combat cultul Sfintelor Icoane pentru ca nu înţeleg şi nu vor să înţeleagă învăţătura corecta despre întruparea Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi nici rostul divin al Maicii Domnului în actul întrupării. Dacă şi-ar însuşi cu buna credinţa dogma întrupării, cred că ar deveni ortodocşi şi ar dispărea toate deosebirile de credinţa dintre ei şi noi.

25. De când dateazi cele mai vechi icoane şi picturi murale în

Biserica?

Cele mai vechi picturi murale ce se păstrează pana astăzi se afla în catacombele de la Roma şi datează din secolul al ÎI – le-a, mai ales cele din catacombele lui Calist şi Sebastian. Iar icoane pictate dintre cele mai vechi ×s-au descoperit în Siria, Armenia şi Capadocia şi datează din secolele ÎI ?i III. Am văzut la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Shiai una din cele mai mari colecţii de icoane ortodoxe vechi, dintre care unele sunt din secolele V ?i VI.

26. Care sunt cele mai vestite icoane miraculoase din ţara noastră şi în ce condiţii o icoana capăta aceasta harisma?

Cele mai vestite icoane din ţara noastră sunt: Sfânta Ana de la Mănăstirea Bistriţa – Neamţ, Maica Domnului de la Mănăstirea Neamţ, Maica Domnului de la Mănăstirea „Dintr-un Lemn". Apoi, Maica Domnului de la Mănăstirea Celic – Tulcea, Maica Domnului de la Nicula – Clui, Maica Domnului de la Trifanesti-Roman etç. Orice icoana îşi are harisma ei, datorită sfântului înfăţişat pe ea şi harului dumnezeiesc transmis icoanei prin sfinţirea ei. Totuşi, la aceasta au o deosebită importanta şi condiţiile morale în care este pictata o icoana. Dacă pictorul respectiv este un om profund credincios, dacă posteste şi se roagă la începutul şi în timpul lucrului, dacă duce o viaţă de curaţie sufletească şi trupească şi dacă, bineînţeles, Dumnezeu binevoieşte să reverse belşug de har asupra acelei icoane. Astfel, ea poate deveni o icoana miraculoasa făcătoare de minuni, care vindeca bolile şi alina nevoile şi suferinţele omeneşti, pe măsura credinţei fiecăruia.

27. Cate biserici aţi pictat în tari şi în străinătate?

Împreună cu câţiva ucenici şi colegi de breasla, am pictat în ţara peste 25 de biserici, în fresca şi tempera, dintre care 6 pictate integral, iar restul restaurate. În străinătate am pictat integral trei biserici. Toate acestea în timp de 47 de ani, de când am primit calificarea de pictor bisericesc.

28. Ce trebuie făcut pentru ca pictura bisericească să-şi aţintaa scopul spiritual tradiţional?

Pentru ca pictura bisericească să-şi atingă scopul de a face vizibila prin imagini împărăţia lui Dumnezeu în universul pictural al oricărei biserici, ar trebui ca pictorii bisericeşti să cunoască mai bina teologia icoanei şi iconografia ortodoxă. Apoi să-şi însuşeasca temeinic desenul şi cromatica în stilul răsăritean bizantin, inspirându-se din pictura în fresca a vechilor noastre biserici, cum sunt: Voronetul,

Moldovita, Humor, Sucevita şi altele, care sunt adevărate capodopere mondiale. De asemenea, pictorii bisericeşti să-şi acorde talentul şi cunoştinţele lor cu o mai profunda credinţa în Dumnezeu, cu o viaţă morala exemplara, potrivita cu lucrul sfant pe care îl săvârşesc şi să cunoască mai bine vieţile sfinţilor şi teologia cu toate simbolurile ei.

29. Care este concluzia Prea Cuvioşiei Voastre despre pictura bisericească românească de astăzi?

Am pierdut marea tradiţie a picturii şi frescelor de valoare mondială din secolul XVI realizata de pictori autohtoni la noi, care este cea din nordul Moldovei, mai ales. Scoala de pictura bisericească 22 românească a intrat în decadenta de pe la începutul secolului XIX, când, sub influenta picturii realiste, ne-am îndepărtat de pictura tradiţionala ortodoxă de factura bizantină.

30. De încheiere, ce sfaturi duhovniceşti adresaţi pe aceasta cale fiilor duhovniceşti ai Prea Cuvioşiei Voastre?

Să asculte şi să pună în practica sfaturile date în numele lui Hristos, să iubească cel mai mult Biserica, slujbele, cărţile sfinte şi pe cei ce sunt în suferinţa, şi să se roage şi pentru mine.

Cuvânt la Hramul Mănăstirii Antim, la Duminica tuturor Sfinţilor

Aici, la Mănăstirea Antim am praznuit astăzi, cum ştiţi foarte bine, hramul mănăstirii – Duminica tuturor Sfinţilor. Am avut aici pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist şi doi preasfinţiţi arhierei – Teofan şi Vincentiu. În cursul zilei de astăzi, de două ori a vorbit Preafericitul Părinte Patriarh: după Evanglielie şi după sfârşitul slujbei. Între multele lucruri importante pe care le-a spus, a evocat şi trecutul acestei mănăstiri, mai ales din anii 1940 pana în prezent, adică de când suntem aici. Şi Părintele Patriarh era coleg cu noi aici, la Mănăstirea Antim, cu studenţii la teologie pe vremea aceea, şi cu alţi colegi, dintre care mulţi au murit şi au trecut la viaţa veşnica. Dumnezeu să-i ierte! Între altele, a spus ceva din vremea comunista.

În legătura cu aceste lucruri din trecut vreau să fac o mărturisire, pe care mulţi o ştiu, nefiind un secret prea mare. În perioada comunista, mai ales când vorbeam în biserica cuvântul de învăţătura, totdeauna erau informatori. Aveau carnetelele lor şi, dacă li se părea ca ceea ce spuneam este împotriva regimului, notau. Apoi ne trăgeau la răspundere că am spus cutare sau cutare lucru şi ne întrebau ce am vrut să spunem, cu aceasta vorba. Noi, în aceasta

perioada, am vorbit cu adevărat atunci când se făceau slujbe, dimineaţa şi seara, în duminici şi sărbători. Însă niciodată nu am vorbit politic. Am vorbit numai despre lucruri care priveau viaţa noastră sufletească, despre raportul nostru cu Dumnezeu, despre viaţa noastră de toate zilele, cu păcatele şi slăbiciunile noastre. Căutam să nu avem surpriza ca, din cea ce spunem noi, să se tragă concluzii greşite. De obicei noi ne scriam predicile. Le scriam şi, când ne învinuiau de ceva, le arătam. „Asta am spus eu! „Atunci le închideam gura. După ce a trecut perioada comunista, am început să vorbim liber; că ne cunoaştem sfânta credinţa, cunoaştem viaţa noastră sufletească, patimile şi toată starea noastră lăuntrica, aşa încât vorbeam liber. Cu bunăvoinţa dumneavoastră, în continuare, am să vă citez una dintre predicile ţinute la hramul mănăstirii noastre, la 24 iunie, 1972, în Duminica tuturor Sfinţilor. Sfant eşti Dumnezeul nostru şi intru sfinţi te odihneşti!

Sărbătorim astăzi, împreună cu toată creştinătatea ortodoxă, Duminica tuturor Sfinţilor, care este şi hramul acestei mănăstiri. Cinstim acum, laolaltă şi după cuviinţa, pe cei mai vrednici fii ai neamului omenesc. Cinstim pe toţi acei care, de la începuturile lumii şi până acum, în toate timpurile şi în toate locurile pe unde au trăit, ˣs-au străduit să păstreze demnitatea lor de oameni, închinându-şi toată viaţa lor în slujba binelui şi a dreptaţii, în slujba lui Dumnezeu.

În acest uriaş sobor al tuturor sfinţilor, pe care îi cinstim acum la aceasta sărbătoare, sunt toţi strămoşii neamului omenesc, toţi patriarhii şi sfinţii proroci ai Vechiului Testament, împreună cu toţi drepţii dinainte de întruparea Mântuitorului, răscumpăraţi de El prin jertfa Sa pe Cruce. Ei sunt acei despre care marele Apostol Pavel scrie aşa în Epistola către Evrei, despre aceşti sfinţi patimitori pentru dreapta credinţa şi pentru Hristos, pentru Dumnezeu: Au fost chinuiţi, au suferit batjocuri şi bice, ba chiar lanţuri şi închisoare; au fost pusi la cazane, au fost tăiaţi cu fierăstrăul, au murit ucişi cu sabia, au pribegit în piei de oaie şi în piei de capra, lipsiţi, strâmtoraţi, rău primiţi. Ei, de care lumea nu era vrednica, au rătăcit în pustii şi în munţi, şi în peşteri, şi în crăpăturile pământului (Evrei 11,36 – 38). Tot acum, laolaltă cu ei, cinstim cu evlavie pe toţi prietenii lui Dumnezeu din Legea harului, adică cinstim fericitele cete ale apostoţilor, ale mucenicilor, ale sfinţilor ierarhi, ale cuvioşilor părinţi, bărbaţi şi femei, şi ale tuturor plăcuţilor lui Dumnezeu din toate timpurile şi din toate straturile vieţii

sociale: pescari ca Sfinţii Apostoli –, grădinari, vameşi, negustori, ciobani, cizmari, ostaşi, împăraţi, mineri, fierari, bucătari, avocaţi, doctori sau filosofi, care în mijlocul societăţii şi în cadrul vieţii de familie, în munca lor de toate zilele, ˣs-au îngrijit şi de sufletele lor, păstrând legătura cu Dumnezeu prin rugăciune şi viaţa cinstita, împlinind poruncile lui Dumnezeu, şi aspru şi-au sfinţit viaţa şi li ˣs-au scris numele lor în cartea vieţii, în Împărăţia lui Dumnezeu.

Sfinţenia nu este un cerc închis, ea poate fi dobândita de oricine. Mântuitorul spune pe Muntele Fericirilor: Fiţi, dar, voi desăvârşiţi, precum Taital vostru Cel ceresc desăvârşit este! (Matei 5,48). Nu erau nici călugări atunci, nici nişte oameni speciali care ascultau aceste cuvinte. Era de fata o mulţime foarte variata şi El la toţi le poruncea să fie sfinţi. Aşa încât sfinţenia este deschisa pentru oricine. De aceea am amintit toate aceste categorii sociale. Toţi au intrat în sfinţenie. Şi aflam din Vieţile Sfinţilor cum au petrecut şi şi-au săvârşit vieţile lor. Aşa încât cinstea sfinţeniei ˣs-a dat pentru fiecare dintre noi, care uneori ne plictisim de rugăciune, de tot ceea ce ne oferă Dumnezeu pentru sfinţenia noastră.

Noi îi cinstim pe toţi sfinţii pentru viaţa lor pilduitoare, pentru statornicia lor în credinţa, pentru caracterul lor hotărât pe calea binelui şi a dreptaţii, pentru bunătatea inimii lor şi pentru sfinţenia vieţii lor. Îi cinstim pentru că au devenit cetăţenii casei lui Dumnezeu, prietenii şi iubiţii lui Durmezeu şi pentru ca acolo unde sunt acum, în împărăţia lui Dumnezeu, asculta rugăciunile noastre, ne văd cum trăim, cunosc trebuinţele noastre şi necazurile noastre, se bucura de întoarcerea noastră către Dumnezeu şi se roagă şi mijlocesc pentru noi atunci când le cerem ajutorul; iar rugăciunile şi mijlocirile lor sunt ascultate şi bine primite de Dumnezeu.

Cinstind pe Maica Domnului şi pe sfinţi, cinstim pe Stăpânul lor, Care este Dumnezeul părinţilor noştri şi Dumnezeul nostru al tuturor. Noi toţi suntem chemati şi îndemnaţi să ne împrietenim cu Dumnezeu şi cu sfinţii Săi încă din viaţa aceasta, şi să-i chemam în rugăciunile noastre, să le ascultam povetele şi să le urmam credinţa şi faptele lor, să ne însuşim modelul vieţii lor şi scopul sau idealul vieţii lor. Scopul ultim al vieţii lor a fost desăvârşirea sau sfinţenia, iar vieţile lor au strălucit ca nişte făclii luminoase pe cărările întortocheate ale acestei lumi. Ei au ascultat şi au împlinit slavita porunca data de Dumnezeu către toată lumea când a zis: Fiţi sfinţi, căci Sfant sunt Eu (I Petru 1,16)

Aceasta porunca este data pentru prima dată lui Moise, pe care o găsim în cartea Levitic, capitolul 11. Deci, încă din vremea Vechiului Testament ni se poruncea să fim sfinţi. Iar astăzi este de batjocura acest cuvânt: „Vrei să fii sfant? Vrei să faci pe sfântul?" Ca şi cum sfinţenia ar fi ceva interzis. Ar trebui să spunem: „Doamne ajută-mi să fiu sfant!" Să fim sfinţi cu toţii. Acesta este idealul nostru! Este porunca să fim sfinţi; porunca de la Dumnezeu. Şi o alta porunca, asemănătoare cu aceasta, rostita de Mântuitorul pe Muntele Fericirilor, când a poruncit tuturor ascultatorilor Săi de atunci şi dintotdeauna: Fiţi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârşit este (Matei 5,48).

Când citim sau când auzim din Sfintele Scripturi aceste porunci dumnezeieşti: „Fiţi sfinţi sau fiţi desăvârşiţi", care este în fond acelaşi lucru, le primim cu greutate la prima auzire, ni se pare ca ę cu neputinţa de înfăptuit sfinţenia cu propria noastră viaţa! Dacă privim însă la vieţile sfinţilor, despre care ştim că au fost şi ei oameni pământeni ca şi noi, şi vedem ca ei au putut împlini aceasta porunca a sfinţeniei, a desăvârşirii, prindem şi noi curaj şi smerita îndrăzneala. Mai ales ca sfinţenia şi desavasirea nu înseamnă numai semne şi miununi; puţini sfinţi au făcut minuni în viaţa lor pământeasca.

Minunile sunt daruri speciale, în plus, şi nu totdeauna sunt însuşirile sfinţeniei. În privinţa aceasta, Mântuitorul ne-a spus nişte cuvinte care pe mulţi trebuie să ne pună pe gânduri. El a zis printre altele: În ziua aceea a judecaţii mulţi îmi vor zice: Doamne, Doamne! Oare nu în numele Tău am prorocit, şi nu în numele Tău am scos demoni şi n-am făcut noi atâtea minuni în numele Tău? Se vor apara oamenii. Şi atunci voi zice lor, spune Mântuitorul Hristos: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi! — cumplit răspuns! Depărtaţi-vă de la Mine, voi, cei ce lucraţi fărădelegea (Matei 7,22 – 23).

Sfinţenia sau desăvârşirea nu presupun numaidecât semne şi minuni, aşa cum suntem obişnuiţi să credem uneori. Minuni, ce pot să uimească pe oameni, ajung să facă şi vrăjitorii şi scamatorii şi fachirii, ajutaţi de puterile întunericului. Dar sfinţenia nu pot să o dobândească decât cei blânzi şi smeriti cu inima, cei plini de dragoste pentru Dumnezeu şi pentru aproapele lor. Sfinţenia cea bine plăcuta lui Dumnezeu trebuie să aibă măcar aceste trei însuşiri.

Instriiinarea omului de răutaţi şi de patimi. Noi suntem numiţi vase de lut şi aceste vase trebuie curăţite ca să poată intra şi să poată

rămâne în ele harul Sfântului Duh, adică sfinţenia. În Împărăţia lui Dumnezeu nimic necurat nu inra spune Sfântul Apostol Pavel. Aşa încât trebuie să ne curatim trupul nostru de patimi şi de răutaţi.

A doua condiţie: Păstrarea şi mărturisirea dreptei credinţe în Dumnezeu. Cei care fac false minuni, sunt nişte şarlatani. Exista minuni faacute de sfinţi, fără îndoială, dar acestea sunt mai rare.

Şi a treia condiţie: împlinirea poruncilor dumnezeieşti. În Filocalie, volumul întâi, se spune între altele şi acest lucru: Dumnezeu este ascuns în poruncile Sale. Întrucât împlineşti porunca Evangheliei, Dumnezeu este de fata şi ţi se arata. Îl vezi. Fericiţi cei curaţi cu inima, ca aceia vor vedea pe Dumnezeu (Matei 5,8), spune „Fericirea „a şasea. De obicei, credinţa cea adevărata fata de Dumnezeu se cere dovedita prin fapte de dragoste sinceră fata de aproapele nostru: Căci de va zice cineva ca iubeşte pe Dumnezeu iar pe fratele sau îl urăşte, este un mincinos, spune Sfântul Evanghelist Ioan în Epistola întâia dintre scrierile sale. Căci cel ce nu iubeşte pe fratele sau pe care îl vede, cum poate să-L iubească pe Dumnezeu pe care nu-L vede? (I Ioan 5,20). Tot Sfântul Ioan Evanghelistul spune ca nimeni nu poate cunoaşte pe Dumnezeu, nu poate crede în El şi nu-L poate iubi cu adevărat, dacă mai întâi nu-şi scoate răutatea din propria sa inima şi dacă nu dovedeşte prin fapta dragostea curata fata de semenii săi. Cine face aşa, se afla pe calea sfinţeniei, adică este pe calea pe care au mers sfinţii în drumul lor spre împărăţia lui Dumnezeu. Şi aceasta aşteaptă Dumnezeu de la noi: să vrem, să dăruim, să ne ostenim, să mergem pe calea Lui, să fim de partea Lui.

Ca să intrăm pe aceasta cale a sfinţeniei şi să sporim în ea, avem la îndemâna ajutorul lui Dumnezeu, numit harul Sfântului Duh, care este puterea darului ce izvorăşte din Duhul Sfânt, prin care lucrează Dumnezeu în lume şi în noi. Harul îl dobândim şi îl menţinem prin Sfintele Taine, prin rugăciunea personala, prin rugăciunile şi binecuvântările Sfintei Biserici.

Mântuitorul ne invita cu iubire pe calea Lui şi ne cheamă la El, zicând: Veniţi la Mine toţi cei osteniti şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi. Rămâneţi intru Mine, spune Iisus Hristos, şi Eu voi rămâne intru voi. Căci precum mlădiţa nu poate să aducă roada de la sine, dacă nu rămâne în vita; aşa nici voi, dacă nu rămâneţi intru Mine. Eu sunt vita, voi mlădiţele (Ioan ls, 4). Vedeţi ce raport strâns este între noi şi Dumnezeu? Cine rămâne în Mine şi Eu rămân în el, acela aduce roada

multă. Fără de Mine nu puteţi face nimic! (Ioan 15,5).

Cu alt prilej Mântuitorul se roagă Tatălui ceresc, zicând: Sfinţeşte-i, Doamne, cu adevărul Tău, ca şi ei să fie sfinţiţi în adevăr (Ioan 17,17). Sfântul Apostol Pavel spune: Voia lui Dumnezeu este sfinţirea noastră iar Sfântul Apostol Petru îndeamna pe calea sfinţeniei pe credincioşii din vremea sa şi ne îndeamna şi pe noi, pe cei de astăzi prin aceste cuvinte: Fiţi sfinţi în toată petrecerea vieţii voastre. Ca scris este: Fiţi sfinţi ca Sfant sunt Eu, zice Domnul Dumnezeu (I Petru 1,15 – 16). Şi continuă: Dacă chemati Tata pe Cel ce judeca cu nepărtinire, petreceţi în frica vremelniciei. Curăţaţi-vă sufletele prin ascultarea de adevăr şi nefăţarnica iubire de fraţi şi iubiţi-vă unul pe altul din toată inima cu toată stăruinta, lepădând toată răutatea şi tot videsugul şi făţărniciile şi pizmele şi toate clevetirile; ca să deveniţi prin Duhul Sfânt seminţie aleasa, preoţie împărătească şi ne-am sfant, popor ales al lui Dumnezeu

Când ne vom afla pe o asemenea cale vom un fărădelegea şi păcatul şi vom simţi nevoia lăuntrica de a face cât mai mult bine în jurul nostru. Atunci ne vom însufleţi uşor pentru tot ce este frumos, nobil şi de folos oamenilor şi vom simţi din plin bucuria şi dulceata faptei bune, păstrând mereu în noi duhul smerit şi blând. Aceasta este calea sfinţeniei. Pe o asemenea cale au mers şi sfinţii pe care îi sărbătorim astăzi. Din vieţile lor învăţam să fim cinstiţi, harnici, modeşti, blânzi, pasnici, curaţi la suflet şi la trup, generosi, plini de bunătate şi de omenie. Toate aceste virtuţi îşi au puterea şi izvorul în Dumnezeu, pe care L-au descoperit în măsura în care au trăit după sfaturile şi după sfintele Sale porunci. În El au crezut, pe EI L-au mărturisit, pe EI L-au iubit şi către El ˣs-au dus, în împărăţia Lui şi în slava Lui, cum spune Psalmistul: Adânc pe adânc cheamă.

Societatea noastră omeneasca şi românească are nevoie de oameni cinstiţi, de oameni înţelepţi, modeşti, cumpătaţi, de oameni pasnici, plini de omenie. Să nu pretindem altora să fie aşa; să ne străduim noi înşine, fiecare, în sectorul sau de activitate, să fie mai bun, mai sincer, mai curat, mai cinstit, mai omenos, mai credincios, după chipul vieţii acelora pe care îi praznuim astăzi.

Încheind aceste gânduri despre sfinţii pe care îi praznuim astăzi să ne rugăm lui Dumnezeu cu umitinta, zicând aşa: Da-ne, Doamne, duhul sfinţeniei, bărbăţia şi statornicia sfinţilor Tai pe calea binelui! Da-ne, Doamne, tăria lor în credinţa, râvna dragostei lor, duhul

smereniei şi al virtuţilor creştineşti pe care le-au avut ei! Ajută-ne, Doamne, ca tot ce gândim, ce vorbim şi tot ce înfăptuim să fie spre slava Ta şi spre binele aproapelui nostru, ca împreună să te cinstim cu credinţa pe Tine, Dumnezeul părinţilor noştri, pentru rugăciunile tuturor sfinţilor Tai. Amin

SFINTELE MIRONOSITE ŞI FEMEILE CREŞTINE DE ASTĂZI

După cum ştiţi, Duminica a treia după înviere este Duminica femeilor Mironosite, a credincioaselor, a gospodinelor, celor care întreţineţi viaţa în familie şi în lume. Trebuie să fiţi fericite ca aveţi din partea lui Dumnezeu o atenţie deosebita. Şi iată, prin Maica Domnului şi prin sfintele femei purtătoare de mir, şi dumneavoastră aveţi cinstea aceasta de a avea o Duminica în an, în care sunteţi cinstite în chip deosebit. Dumnezeu să vă înmulţească harul şi darul Sfântului Duh şi darul dragostei creştine să fie cu adevărat cu dumneavoastră, ca să fiţi ce trebuie să fiţi, să întreţineţi căldura creştina în familie şi buna înţelegere. Pentru ca în familie cunoaşteti ce dezastru este astăzi. Nu le mai amintim pentru ca ştiţi dumneavoastră mai bine decât mine.

De aceea, cei care veniţi la biserică, care vă rugaţi lui Dumnezeu şi aici la biserică şi acasă la dumneavoastră, dacă vă rugaţi cu luare aminte, cu dragoste, cu smerenie şi cu stăruinta, veţi avea ajutor permanent din partea lui Dumnezeu şi veţi fi mângâiate în necazurile dumneavoastră.

S-a vorbit şi vorbim şi astăzi despre Duminica aceasta a sfintelor femei purtătoare de mir. Nu uitaţi ca dumneavoastră, toate femeile creştine ortodoxe şi fiicele dumneavoastră sunteţi mironositele Bisericii Ortodoxe de astăzi şi din toate timpurile.

Copilele şi tinerele fiice aduc Mir lui Hristos viaţa lor curata, fecioria, rugăciunea şi ascultarea de părinţii. Studentele şi tot tineretul feminin care vin regulat la biserică, aduc şi ele Mântuitorului Hristos, ca un Mir cu buna mireasma, râvna lor pentru toată fapta buna, milostenia. către cei din suferinţa şi ascultarea de părintele lor duhovnicesc.

Mamele creştine aduc Stăpânului Hristos cel mai preţios Mir creştin, adică naşterea, creşterea şi educarea copiilor lor în frica de Dumnezeu. Iar mamele în vârsta, bunicile şi văduvele care sunt nelipsite din sfintele biserici, aduc lui Dumnezeu mirul lacrimilor, al rugăciunilor şi păstrează cu sfinţenie evlavia ortodoxă pe care o moştenim din moşii strămoşi.

Iată deci ca şi dumneavoastră, fiicele Bisericii Ortodoxe de astăzi, sunteţi urmaşele mironositelor din vremea lui Hristos şi purtaţi în inima buna mireasma a credinţei, a rugăciunii şi a iubirii creştine. Numai de veţi alerga cu evlavie la biserica împreună cu copiii dumneavoastră, precum alergau odinioarii sfintele mironosite la Mormântul lui Hristos.

Despre sfintele femei va mai pot spune că au fost momente în viaţa Mântuitorului Hristos, când ele erau mai curajoase decât Apostolii. De pildă, în momentul prinderii Mântuitorului în Grădina Ghetsimani, Apostolii toţi L-au părăsit, afară de Sfântul Evanghelist Ioan, iar Petru îl şi trădează şi se jura de trei ori că nu-L cunoaşte pe Iisus Hristos. Însă femeile, îl urmau de departe, atât la sinedriu cât şi pe drumul Golgotei. Îl însoţesc când Mântuitorul cade sub povara Crucii, iar mironosita Veronica îl şterge cu mahrama, care devine prima icoana cu chipul lui Hristos. Toate mironositele privesc cum îl bat în cuie şi L răstignesc între cei doi tâlhari; aud ultimele cuvinte ale Mântuitorului şi plâng cu lacrimi amare când Hristos îşi da duhul, zicând: Săvârşitu – s-a!

După răstignire, când Apostotii erau ascunşi de frica iudeilor, femeile, cu noaptea în cap, se apropie de Sfântul Mormânt ca să unga trupul Domnului, cum era obiceiul la evrei. Şi tocmai atunci când ajung la acolo şi cautau trupul Domnului, găsesc mormântul Lui deschis şi gol, iar un înger le spune ca Hristos a înviat, şi le arata giulgiul înfăşurat alături.

Maria Magdalena, aceasta mironosita barbatoasa căreia Iisus iis scoate şapte duhuri din fiinţa ei şi o face cea mai aprigi apărătoare a creştinismului şi mărturisitoare a lui Hristos, plângea la mormânt când celelalte femei plecaseră. Ea cauta trupul Domnului, însă mormântul era gol. Apoi întâlneşte pe cineva la mormânt şi credea că este grădinarul. De aceea îl întreabă: Doamne, dacă Tu L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus şi eu îl voi ridica (Ioan 20,15).

Atunci acel grădinar, Care era Iisus Hristos, îi spune pe nume: Maria! Tonul pe care l-a folosit Iisus Hristos, accentul cu care a spus, au făcut ca Maria să-L recunoască. Deşi era acelaşi Iisus Hristos în carne şi oase, cum. Se arata El mai târziu către Apostoli, însă avea ceva schimbat. Fără îndoiala era înfăţişarea Sa dumnezeiască, chipul Sau transfigurat. De aceea nu era recunoscut decât de cei care aveau cu adevărat inima curata şi ochi inimii luminati.

Atunci Maria L-a recunoscut şi a căutat să se apropie de El. Şi Iisus i-a spus: Nu to atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu. Mergi la fraţii Mei şi le spune: Ma sui la Tatăl Meu şi Tatăl vostru şi la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru!

Nu după mult timp, Mântuitorul se aratii ucenicilor Săi în Galileea, pe muntele Eleonului. Acolo avea să-i găsească Iisus pe Apostoli adunaţi după înviere.

Iată deci, ca aceste sfinte femei au fost în preajma lui Iisus cel înviat, care. Se arata din când în când, ca să-i obişnuiască pe toţi cu trupul Sau înviat, pentru că era o mare minune, căci până atunci nimeni nu văzuse un trup înviat. Este vorba despre Hristos, Care a fost mort cu trupul şi dovedit ca mort, pentru că a fost răstignit pe Cruce. Apoi ×s-a făcut aceasta verificare, împungând ostaşii cu suliţa în coasta Lui, din care a ieşit sânge şi apa, cum spune Sfântul Evanghelist Ioan (Ioan 19,34). Semnele mortului te lasa convins că era mort. De aceea au predat trupul lui Hristos, în mâinile lui Iosif şi Nicodim ca să-L îngroape.

Ei îl pun în mormânt pe Iisus Hristos, pecetluiesc mormântul cu o lespede foarte grea, ca să nu poată niciun apostol să-L caute şi să-l fure de acolo. Dar, cu toate aceste măsuri, Iisus răzbeşte pietrele groase şi grele şi, prin înviere, iese afară cu dumnezeiască Sa putere, încât îi încredinţează, în timp de patruzeci de zile, pe Apostoli şi pe femeile mironosite şi pe alte sute de persoane, ca Iisus Hristos a înviat din morţi. Astfel Hristos, prin înviere, este o garanţie a învierii noastre. Pentru că aşa cum Iisus Hristos a înviat din morţi, cum spune Sfântul Apostol Pavel, aşa şi noi vom învia din morţi.

Deşi mergem cu trupul în mormânt şi ne acoperă cu tarana şi ne mănâncă viermii, încât trupul se transforând în praf şi pulbere, aceasta pulbere va învia şi se va reface trupul nostru şi vom fi ca şi acum, aceleaşi persoane; şi ne vom uni cu sufletul viu şi vom forma acelaşi om, acelaşi bărbat, aceeaşi femeie care am fost şi pe pământ. ×şi, după faptele noastre bune sau rele, vom trece dincolo, la judecata lui Dumnezeu, şi vom petrece veşnicia întreaga aşa cum ne-am dus viaţa în această lume.

DESPRE RUGĂCIUNE

Astăzi se sărbătoreşte Sfântul Grigorie Palama, teologul rugăciunii. într-o vreme foarte grea, de raspantii pentru rugăciune, mai ales pentru rugăciunea lui Iisus, când erau multe diferende şi multe

critici nedrepte în Muntele Athos, apare acest mare teolog, din partea lui Dumnezeu, care prin înţelepciunea sa, prin harul Sfântului Duh mai ales, a dat lămuriri foarte limpezi în ce consta aceasta rugăciune de unire a omului cu Dumnezeu. Şi este aşezată această pomenire a Sfântului Grigorie Palama, ca şi pomenirea Sfântului Apostol Filip, unul dintre cei doisprezece Apostoli, la începutul Postului Mare.

În acest post mai ales, ca şi în celălalt timp al vieţii, avem nevoie de rugăciune. Postul are nevoie de rugăciune şi rugăciunea are nevoie de post. Altfel, fără frăţească comuniune dintre aceste două noţiuni, viaţa noastră ar şchiopăta. Şi de aceea, voi încerca să vă spun câteva cuvinte despre rugăciune.

Sfântul Apostol Pavel spunea contemporanilor săi ca, pe lângă alte fapte bune pe care trebuie să le săvârşească creştinul în viaţa sa pământească, rugăciunea nu trebuie să-i lipsească şi acest sfat ni-l da, zicând: Rugaţi-vă neîncetat!

După cum ştim, Dumnezeu este Duh şi este prezenta. Eu sunt Cel ce sunt!, spune Dumnezeu proroculuı Moise în faţa Rugului aprins din Sinai. Nu este bucurie mai mare, decât comuniunea noastră cu Dumnezeu prin rugăciune.

Ce este rugăciunea? Ştim cu toţii. În Filocalia (Culegere din scrierile Sfinţilor Părinţi care arata cum se poate omul curaţi, lumina şi desăvârşi), aflam ca rugăciunea înseamnă vorbirea minţii noastre cu Dumnezeu. Dumnezeu este Duh, este Minte, este înţelepciune. Deci, tot cu această latură a vieţii noastre comunicam cu Dumnezeu prin rugăciune.

Când ne rugam lui Dumnezeu, când dialogam cu El, când Îi spunem pasurile noastre şi îl rugam să ne ajute în necazurile noastre, se cuvine să lepădam din minte toată grija cea lumească, aşa cum se cânta în biserica imnul heruvimilor, în timpul ieşirii cu Sfintele Daruri.

Să cugetam numai la Dumnezeu. Să nu ne rugam numai cu buzele, iar mintea. să fie departe de cuvintele rugăciunii". Cum puteţi pretinde lui Dumnezeu să ia aminte la rugăciunile voastre – ne întreabă un sfant părinte, Sfântul Ciprian al Cartaginei –, dacă voi înşivă nu luaţi aminte la rugăciunile voastre?" Nu ştiţi ce spuneţi! Adeseori mintea, în timpul rugăciunii, colinda netrebnic pe alte plaiuri ale vieţii, iar rugăciunile sunt spuse numai cu buzele: cu ochiul urmărim textul, iar mintea colinda pe alte plaiuri, în păcat şi în necuviinţa!

Rugăciunea trebuie făcuta cu evlavie, cu inima curată. Ea cere o anumită pregătire, frate, şi supravegherea simţurilor noastre. Prorocul Moise n-a putut să se apropie de Rugul aprins din Sinai, decât după ce şi-a lepădat încălţămintea picioarelor sale. Dezleagă încălţămintea picioarelor tale, striga din rug Dumnezeu, pentru ca locul pe care te afli este sfant!

Orice loc în care ne rugam este un loc sfant, unde Dumnezeu este de fată. De aceea trebuie şi fim şi noi gata. Receptorul vieţii noastre lăuntrice să fie deschis pentru aceasta convorbire a vieţii noastre cu Dumnezeu. Să ne străduim ca, înainte de a începe rugăciunea, să ne pregătim, să izgonim din inima noastră orice gând patimas, căci inima noastră este templu al Duhului Sfant, ne spune marele Apostol Pavel; şi trebuie să-i acordam cinstea cuvenita ca astfel să ascultăm de Mântuitorul care ne îndeamna, zicând: Iar tu, când te rogi, intra în camara ta, închide uşa şi roagă-te Tatălui tău care este în ascuns – totdeauna este Dumnezeu de fata, însă este ascuns de ochii trupeşti – şi-ţi va răsplăti ţie la arătare.

Camara este inima, simţurile sunt poarta. De aceea trebuie bine zăvorate, căci prin ele vine sminteala în timpul rugăciunilor noastre; prin aceasta uşa, prin aceasta poarta a vieţii noastre.

Rugăciunea trebuie făcuta cu stăruinta. Să nu ne descurajam când ni se întâmpla ca rugăciunea să fie neascultata, ci să stăruim. Avem în Sfânta Evanghelie multe exemple de stăruinta în rugăciune. Să ne aducem aminte de acea femeie pagana, acea cananeianca din partea de nord a Ţării Sfinte, ce striga disperata în urma Mântuitorului să-i vindece pe fiica ei care era îndrăcita. Iisus Mântuitorul parcă nu aude, dar până la urmă îi vindeca fiica, şi încă de la distanta.

Să ne aducem aminte de Bartimeu, fiul lui Timeu, acel orb din Ierihon. Lumea îi cerea sa taci, dar el, dimpotrivi, striga şi mai tare. Şi Iisus, Care îl auzea, i-a tămăduit orbirea lui. Ne putem întreba, când ne împlineşte Dumnezeu mai repede rugăciunile noastre? Şi răspunsul este în mai multe chipuri: când rugăciunea noastră este însoţita de post, de milostenie şi de viaţa fără prihana. Milostenia şi postul sunt cele două aripi ale rugăciunii.

Aceste trei etape bune, rugăciunea, postul şi milostenia, se întrepătrund şi se ajuta între ele pentru folosul nostru. De asemenea, rugăciunile noastre sunt foarte repede ascultate când luam în ajutor pe Maica Domnului şi pe sfinţii lui Dumnezeu, prietenii lui Dumnezeu, şi

când aceste rugăciuni sunt făcute de mai mulţi credincioşi împreună.

Sfântul Apostol Petru a fost închis de Irod în temniţa cu picioarele în butuci, iar rugăciunile neîncetate făcute înaintea lui Dumnezeu de mulţi credincioşi pentru dansul, au fost atât de puternice, încât Dumnezeu a trimis un înger din cer şi, în chip minunat, a eliberat pe Petru din temniţa.

Aşadar, adeseori Dumnezeu răspunde rugăciunilor noastre. Sunt însă şi cazuri, destul de multe, când El nu primeşte rugăciunile noastre. Şi pentru ce? Pentru ca mulţi, aşa cum am mai spus, se roagă numai cu buzele, iar mintea lor colinda pretutindeni, nefiind atenţi la cuvintele rugăciunii. Mântuitorul nostru mustra o astfel de rugăciune, zicând: Poporul acesta se apropie de Mine numai cu gura; Ma cinsteste numai cu buzele, iar inima lor este departe de Mine. Şi de asemenea, Dumnezeu nu asculta rugăciunile noastre atunci când ne rugam rău sau cerem ceva păgubitor chiar pentru propria noastră viaţa fără să ne dăm seama.

Astfel, cineva pe care-l cunosc, fiind în închisoare, cerea mereu să fie scos la munci, tot în închisoare; însă la munca afară, sub cerul liber. Pentru ca viaţa din închisoare îi devenise foarte grea şi insuportabila. Cei în drept îi amânara mereu răspunsul la cererea lui, care ˣs-a produs mai târziu. ˣS-a convins însă ca Dumnezeu nu i-a lăsat să-i accepte cererea pentru motivul următor: mulţi din cei care plecaseră la munca câmpului, la munca silnica, sub presiunile închisorii, au murit acolo, în închisoare, în baraca, la camp, sau în Delta. Iar cei mai mulţi, aproape toţi, ˣs-au întors bolnavi la celulele lor din închisoare. Aşa ca Dumnezeu nu-ı asculta cererea atunci când I-o cerea el. Putea să moară acolo. Neascultându-i cererea, Dumnezeu i-a lungit viaţa.

Prin urmare, aşa se întâmpla când cerem şi nu primim: Dumnezeu, Care ştie precis tot cursul vieţii noastre, de când ne naştem şi pana murim, ştie ce ne trebuie şi ce nu ne trebuie, ce-i de folos şi ce este potrivnic nouă. De aceea, Dumnezeu, ştiind cu atotştiinţa Lui, face aşa cum este mai bine pentru viaţa noastră. Chiar dacă suntem păcătoşi, Dumnezeu tot ne iubeşte şi ne vrea binele. Sunt fel de fel de împrejurări când Dumnezeu ne vrea binele neascultand rugăciunile noastre când sunt păgubitoare pentru suflet.

Ce trebuie să cerem lui Dumnezeu în rugăciunile noastre? Pentru ce oamenii cer lucruri netrebnice?

Să-l cerem sănătate trupească şi sufletească. Să-l cerem luminarea minţii şi înţelepciune, pentru a nu greşi calea către El. Să-l cerem bunătate sufleteasca şi smerenia inimii, căci spune Domnul: Învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihna sufletelor voastre. Să-l cerem dreapta socoteala în tot ce facem, având convingerea ca atunci când vom muri, vom da seama înaintea judecaţii lui Dumnezeu de felul cum ne-am trăit viaţa pe pământ. Să-l cerem râvna pentru citirea Sfintei Scripturi, înţelegerea lor şi împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Să-l cerem harul Duhului Sfant şi mântuirea sufletelor noastre.

Să-l cerem lui Dumnezeu ceea ce este vrednic de El şi cele pe care El ni le poate da; numai El ni la poale da. Să-i cerem ajutor ca, în toată viaţa noastră, să căutam mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate celelatte se vor adauga nouă. Asta să-l cerem lui Dumnezeu în rugăciunile noastre.

Ce se întâmpla cu cel care nu se roagă?

Sunt mulţi oameni care nu se roagă. Socotesc netrebnica aceasta practica a vieţii creştineşti şi omeneşti. Cel care nu se roagă este foarte uşor poticnit şi cade în ispita şi în păcate, neavând nicio legătură cu Dumnezeu. Cel care nu se roagă, n-are nicio putere în lupta cu ispitele vieţii. El este ca un ostaş fără arma, ca o pasăre fără aripi, ca o trestie care se clatina încotro bate vântul, numai către Dumnezeu nu se pleacă să-L întrebe şi să-l slujească. Este ca un peşte pe uscat, ne spune Sfântul Ioan Gura de Aur.

Cineva întreabă: „Dacă Mântuitorul Hristos a petrecut nopţi întregi în rugăciune, noi ce trebuie să facem ca să ne putem mântui?”

Sfântul Ambrozie al Mediolanului, zice: „Cel care nu se roagă zace în împărăţia materiei, nu este scris în cartea vieţii din ceruri şi nu are loc în împărăţia lui Dumnezeu”. La judecata lui Dumnezeu nu scapa nimeni. Li se va spune: „Nu te cunosc pe tine! „şi e vai de cel ce va primi acest răspuns.

Care sunt foloasele rugăciunii?

Prin rugăciune se poate dobândi de la Dumnezeu orice ai cere, numai să fie vrednice de Dumnezeu rugăciunile noastre. Trebuie, însă, ca rugăciunea să fie făcuta cu inima curată, cu stăruinta şi cu smerenie. Însuşi Mântuitorul Hristos ne făgăduieşte acest lucru, când zice: Toate cate veţi cere intru rugăciune, crezând, veţi lua. Şi iarăşi: Cereti şi se va da vouă. Cine se roagă din toată inima, adâncind cuvintele rugăciunii,

pe lângă împlinirea cererii sale, va dobândi şi o pace lăuntrica pe care nu i-o poate da lumea, acea pace făgăduita de Iisus Hristos Mântuitorul, când a spus: Pacea Mea dau vouă, nu precum da lumea vă dau Eu (Ioan 4,27). Şi simţim atunci o siguranţa, că nu suntem singuri pe lume, numai cu oamenii, şi cu noi este Dumnezeul părinţilor noştri, care ne ocroteste şi ne apara în viaţa noastră pământeasca.

Se întâmpla uneori ca Dumnezeu nu împlineşte numaidecât şi îndată rugăciunile noastre. Cum am mai spus, Sfânta Monica, mama Fericitului Augustin, 18 ani ˣs-a rugat lui Dumnezeu să întoarca pe fiul său, Augustin, la Dumnezeu. Stăruinta ei în rugăciune I-a plăcut lui Dumnezeu. Şi El i-a împlinit-o cu adevărat, întorcând pe fiul ei la credinţa dar nu oricum, ci înzestrat cu toate frumuseţile harului care împodobeau sfânta lui viaţa.

Iar pentru ca nu ştim dacă toate rugăciunile noastre ne sunt de folos, totaeauna este bine să încheiem rugăciunea noastră cu aceste cuvinte: „Doamne, Care ştii toate, ajută-ne ca rugăciunea pe care o fac înaintea Ta, să se împlinească după voia Ta cea sfânta! Doamne, facă-se Voia Ta în viaţa mea!”

Despre rugăciunea lui Iisus

Frati creştini, pe lângă acest mod de rugăciune despre care am vorbit până acum, mai este un fel de rugăciune de chemare a numelui Domnului, numita rugăciunea lui Iisus, rugăciunea minţii sau rugăciunea inimii. Este o rugăciune scurta, plină de putere, care vine de la Mântuitorul Hristos şi de la Sfinţii Apostoli, cuprinsă în aceste cuvinte: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluieşte-mă pe mine păcătosul!”

Aceasta rugăciune scurta o putem spune oriunde şi oricând, stand sau mergând – şi în viaţă, moderna, în aceasta graba a vieţii, când n-avem timp de rugăciune îndelunga –, în camera noastră în faţa icoanelor şi a candelei aprinse. Putem spune aceasta rugăciune în orice loc şi în orice timp din viaţa noastră şi în scoala şi în magazin şi în fabrici şi în ateliere, o putem rosti în taina inimii noastre. Şi Iisus Hristos, Care-i prezent în viaţa noastră întotdeauna, ne asculta aceasta rugăciune, care este închinata numelui Lui plin de putere.

La mulţi dintre dumneavoastră aceasta rugăciune vă este cunoscută. Cunosc persoane multe, tineret mai, ales, dar şi mai în vârsta, care o spun şi sunt avansaţi în rugăciune. M-am bucurat foarte mult, ori de câte ori am auzit despre asemenea persoane.

Noi avem temeiul în cuvintele Mântuitorului, Care zice: Orice veţi cere de la Tatăl în Numele Meu, voi face, ca să se mărească Tatăl intru Fiul. Şi iarăşi: De veţi cere ceva în numele Meu, Eu voi face.

Aceasta rugăciune se numeşte rugăciunea lui Iisus, pentru ca în miezul ei este numele Domnului nostru Iisus Hristos nume plin de putere, aşa cum am mai spus. Rugăciunea inimii se mai numeşte şi rugăciunea minţii. A minţii, pentru ca în prima ei faza se rosteşte cu mintea, şi a inimii pentru ca după multă vreme de rostire a rugăciunii acesteia, atenta rugăciune cu mintea coboară în inimă. Ea este de obicei rugăciunea care este la îndemâna oricui, şi se poate rosti în două feluri: aşa cum vorbim, mai ales când lucram ceva sau când mergem, şi în ritmul respiraţiei, când stam pe un scaunel având capul puţin aplecat spre stânga şi cu două degete de la mana dreapta ţinute uşor peste haina, deasupra locului inimii, pe partea stânga şi aşa rostim rugăciunea aceasta: tare, şoptit sau încet.

Rugăciunea lui Iisus, de chemare a numelui Domnului, se cere a fi rostita neîncetat, ziua şi noaptea şi în orice loc şi în orice lucrare ne-am afla. Practic însă, mai ales pentru începători, este greu a fi rostita neîncetat. Şi de aceea. ea poate fi rostita alternativ cu cele şapte Laude ale Bisericii, din care este bine să nu lipsească Rugăciunile diminetii şi Rugăciunile de seara, Paraclisul şi Acatistul Maicii Domnului şi, de asemenea, Acatistul Mântuitorului, care este legat de numele Domnului, cu toate atributele aduse Mântuitorului Hristos în cadrul rugăciunii obstesti.

Mai ales pentru personalul mănăstiresc, este bine ca rugăciunea minţii să fie rostită de patru-cinci ori pe zi, cate cincisprezece minute de fiecare dată. Dar fra îndoiala, aceasta rugăciunea poate fi rostita şi de laici, de oricare dintre dumneavoastră, după râvna fiecăruia, măcar de trei ori din cele 24 de ore, de câte cincisprezece minute măcar de fiecare dată. Aceasta rugăciune cere să fie rostită des, ca să se poată înfige în inima noastră, în centrul fiinţei noastre.

Şi încă un lucru trebuie să mai avem în vedere, şi anume: când rostim rugăciunea. să fim atenţi ca, fiecare cuvânt al rugăciunnii să cadă pe locul de deasupra inimii, cu două degete deasupra inimii de carne, deasupra inimii fiziologice. Acest loc al inimii, găsit de Sfinţii Părinţi, marii rugători ai rugăciunii acesteia, este centrul duhovnicesc al fiinţei noastre omeneşti, şi este deasupra inimii carnale.

Aceasta sfânta rugăciune se cuvine să fie făcuta cu

binecuvântarea şi sub supravegherea duhovnicului care de obicei o şi practica. Ea are menirea sa ne ajute a ne curaţi mintea şi inima de gândurile şi de poftele netrebnice; lucru ce nu se poate înfăptui decât cu chemarea numelui Domnului, chemarea deasa a acestui nume, care, ca un foc ceresc, arde asemenea necuratiile noastre interioare.

Scopul ultim al acestei sfinte rugăciumi este de a coborî mintea în inima, de a unifica aceste două centre ale fiinţei omeneşti, mintea şi inima. De a realiza un acord desăvârşit între inima şi minte. Căci de obicei omul gândeşte ceva, dar simte altceva. Vorbeşte de bine pe cel ce sta în faţa lui, iar în mintea, în inima lui, în adâncurile lui, îl huleste.

Când unim aceste centre, mintea şi inima, omul devine o unitate duhovniceasca, şi atunci el este întreg, aşa cum l-a făcut Dumnezeu, om cu adevărat deplin. Prin rugăciunea lui Iisus se realizează idealul sfant al vieţii noastre omeneşti. Pana sa atingem însă acest ultim scop, de înnobilare, de sfinţire a noastră lăuntrica, de unificare a fiinţei noastre omeneşti sfâşiate de patimi, avem nevoie de o severă lucrare de desparţimire, de o luptă cu noi înşine – care nu este deloc uşoara –, pentru izgonirea răului din minte şi din inima, pentru adunarea minţii care se risipeste în timpul rugăciunii, cum am mai spus.

Dacă nu am fi ajutaţi de sus în aceste eforturi, lupta noastră cu noi înşine ar fi aproape zadarnica. Dar, spre mângâierea şi întărirea noastrii, avem în ajutor experienţa şi sfaturile Sfinţilor Părinţi – aflate în cărţile lor şi în Vieţile Sfinţilor, în literatura aceasta a sfinţilor părinţi, rugători mai ales – şi în tainele Sfintei Biserici, îndeosebi Taina Spovedaniei şi, cu dezlegarea duhovnicului, primirea Sfintei Împărtăşanii.

Dar pe lângă toate acestea avem ajutorul nemijlocit al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prin chemarea sfântului Sau nume, rostind cât mai des pe drumurile vieţii noastre rugăciunea. pe care am spus-o: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul!”

Şi chiar dacă marea bucurie a coborârii minţii în inima întârzie, căci aceasta se produce numai cu ajutorul lui Dumnezeu şi când vrea Dumnezeu şi harul Sau din noi înşine, strădania noastră sincera şi statornica de chemare deasa a numelui Domnului este de mare folos.

Astfel prin ea, prin aceasta rugăciune slăbănoaga aşa cum ni se pare că este ea, dobândim simţul prezentei lui Dumnezeu în viaţa noastră. Simţim că nu suntem singuri, numai cu oamenii, simţim ca El

este de fată. Simţim ajutorul Lui real în viaţa noastră în răbdarea ispitelor şi a necazurilor. Simţim că ne întăreste în credinţa, că ne sporeste dragostea faţă de Dumnezeu şi de aproapele, ne luminează mintea sa înţelegem, să adâncim, să cugetam la Sfintele Scripturi. Ne ajuta să înţelegem ca bucuriile cereşti sunt infinit mai mari şi mai frumoase decât bucuriile pământesti. Ne ajuta şi ne întăreste să împlinim cu fapta voia lui Dumnezeu în viaţa noastră.

Toate aceste binefaceri cereşti sunt ca o arvuna pentru intrarea noastră în legătura cu Hristos, cu harul lui Dumnezeu, gustand cate puţin, încă fiind în aceasta viaţa, din bucuriile şi starea fericita de dincolo, pe cât ne este cu puţinta noua oamenilor.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să atingem şi acest sfant ideal, de unire a minţii cu inima, de fapt unirea noastră cu Dumnezeu. Atunci lupta cu noi înşine se uşurează, sfânta rugăciune se rosteşte neîncetat în inima ziua şi noaptea, după cuvântul din Cântarea cantarilor, care spune: Eu dorm, dar inima mea veghează. Bucuriile duhovniceşti întrec orice bucurii pământesti. Dragostea de Dumnezeu, a sfintei Sale porunci, este cu adevărat mare, cu greu de tălmacit în cuvinte omeneşti!

Până atunci însă sa rostim cu smerenie, cu stăruinta şi cu dragoste, cu timp şi fără timp, cu încredere în Dumnezeu şi cu dor, aceasta sfânta rugăciune: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul!". Amin.

Întrebări adresate de un grup de studenţi creştini-ortodocşi

1. Omul, când se roagă, îl asculta Dumnezeu? Ce ne puteţi spune despre acest lucru?

Este adevărat ca omul când se roagă aşteaptă ceva de la Dumnezeu, un ajutor pe care nu ni-l poate da decât El. Adeseori, aceste relaţii dintre oameni sunt zadarnice. Însă, dacă începe să se roage şi foloseşte sfaturile lui Dumnezeu în viaţa lui, atunci simte un mare ajutor. Dumnezeu niciodată nu ne învaţă de rău, ci totdeauna spre folosul nostru.

2. Ce ne puteţi spune despre puterea de rugăciune pe care au avut-o oamenii Bisericii în timpul prigoanelor?

În închisori eram aşa de bine păziti şi aşa de constrânşi, încât nu ne puteam gândi decât în sus, pe verticala, la Dumnezeu. De obicei omul se roagă cu putere mai ales în necazuri. Şi în închisori erau cu adevărat mari necazuri! Rugăciunile celor din închisori erau primite de

Dumnezeu, dobândeau aceasta primire din partea lui Dumnezeu pentru că-i întărea. Astfel ca, cu toată mizeria, cu toată răutatea comandata împotriva sărmanilor deţinuti, ei aveau totuşi o seninătate şi o bucurie care nu putea să vină decât de sus, de la Dumnezeu. Rugăciunile celor din închisori erau nişte rugăciuni, poate, ca cele ale sfinţilor părinţi din pustie sau ale sfinţilor martiri arşi pe rug, care, arzând focul sub ei, erau veseli şi slujeau şi mulţumeau pentru aceasta jertfa pe care o aduc lui Dumnezeu, înaintea Sa. Cam aşa erau aceste rugăciuni din închisori pentru foarte mulţi dintre ei. Pentru noi, cei de afară, rugăciunile lor şi modul lor de viaţa ne sugerează gândul să ne smerim, să ne ostenim, să ducem o asceză cât se poate de posibila, prin post şi rugăciune, prin metanii, prin răbdarea insultelor ce le primim în viaţă, răbdare faira cartire. Şi atunci rugăciunile noastre sunt primite înaintea lui Dumnezeu aşa, ca ale celor din închisori.

3. Vă rugăm să ne spuneţi câteva cuvinte legate de Rugul aprins.

Rugul aprins, cum ştim foarte bine, este o întâmplare fericita, petrecută pe când Moisi prorocul, fugit din Egipt din fata lui Faraon, pastea oile socrului sau Ietro, şi a ajuns în zona Munţilor Sinai. Ajungând în faţa unui rug, în Muntele Sinai a unui pom care ardea în flăcări şi nu se mistuia, şi apropiindu-se de el, să pună mâna sa se convingă ce se întâmpla cu acest rug care arde şi nu se mistuie, i se spune acest cuvânt: Descalţa încălţămintea de pe picioarele tale, căci locul pe care stai este sfant. În acest rug îi vorbea Cineva, îi vorbea Dumnezeu. În teologia Biserica noastre Ortodoxe, acest rug este simbolul Maicii Domnului, care a fost mama Dumnezeului întrupat. Era în fiinţa sa sfânta, în fiinţa Maicii Domnului! Deşi foc ceresc era Iisus Hristos, Maica Domnului a rămas nearsa, neatinsa, însă îndumnezeita de acest prunc Iisus Hristos. Deci, Rugul aprins este simbolul Maicii Domnului, iar pentru noi, care ne-am ales acest patron sfant al Mănăstirii Antim, Rugul aprins este simbolul rugăciunii neîncetate. În fond, cine se roagă neîncetat, se aseamănă cu acest rug care ardea şi nu se mistuia. Suntem mereu sub focul lui Dumnezeu, aceasta valvataie de lumina şi de putere. Şi cu cât ardem mai mult, cu atât devenim mai luminosi şi mai aproape de Dumnezeu. Acesta este un înţeles al Rugului aprins.

4. Exista acum o puternica influenta a imaginii, în special prin televizor. Credeţi ca acest lucru afecteazi puterea de rugăciune a oamenilor?

Televizorul, aceasta unealta moderna de comunicare, este şi bun şi netrebnic. Este bun, când ştim să alegem ce este de folos pentru suflet, şi este rău când ni se transmit prin imagini nişte lucruri care ne tulbura, mai ales viaţa tinerilor. Ma refer la imaginile firilor necuviincioase, sau chiar de-a dreptul pornografice. Am întâlnit mulţi tineri, nu numai părinţii tinerilor, care se ridica împotriva acestor imagini ce tulbura mintea şi simţurile celor ce privesc pe ecranul televizorului prin care se transmit fiori de patimi, pe aceasta cale a undelor, a imaginii. Pe timpul Sfântului Vasile cel Mare veneau tineri creştini la el şi-l întrebau ce atatudine să aibă fata de cărţile păgâne. Era perioada de răscruce între păgânism şi creştinism. Literatura aceasta, pagana, mai ales, era foarte plăcuta şi voiau să citească, însă le era frica ca nu cumva să gresească, citindu-le. Erau şi lucruri necuviincioase. Sfântul Vasile le da un sfat foarte practic: „Faceţi şi voi aşa cum fac albinele, merg din floare în floare şi unde găsesc nectar şi polen mai mult, se opresc mai mult, iar de unde nu găsesc, zboară în altă parte". Aşa încât, e bun şi la televizor acest sfat al Sfântutui Vasile cel Mare. Televizorul este bun pentru ca nu putem afla atâtea lucruri din presa pe care n-avem timp să o răsfoim, dar le aflam concentrate la televizor – anumite comunicări ştiinţiţice sau chiar duhovniceşti, dar este şi rău pentru ca acolo, sunt şi flori care n-au nici nectar, nici polen. Şi e bine să trecem peste ele, peste aceste emisiuni vătămătoare pentru mintea, imaginaţia, şi inima noastră.

5. În condiţiile actuale de viaţa, cum putem primi darul rugăciunii lui Iisus, ştiut fiind ca împrăştierea minţii creştinilor de azi este mult mai mare decât a celor de odinioara şi ritmul vieţii face greu posibila adunarea minţii şi cercetarea temeinica de sine?

E adevărat ce spuneţi. Aşa este ritmul vieţii de astăzi, o viaţă zbuciumata, o viaţă fără astâmpăr, o viaţă plină de mişcare. Dar şi aceasta rugăciune este foarte scurta. Rugăciunile pustnicilor erau nişte rugăciuni de toată ziua şi noaptea. Spune un Sfant din Filocalie că se ruga de dimineaţa şi pand seara, iar când obosea rugându-se, citea toată Sfânta Scriptura, încât viaţa lui era o viaţă angajata permanent în legătura cu Dumnezeu. Cum sta la rugăciune, stătea în genunchi sau în picioare, cu mâinile ridicate sau cu mâinile la piept, nu ştim! Erau mişcări diferite de la om la om. Însă era o rugăciune statica, care îl obliga sa stea pe loc, la colţul lui de rugăciune. Pentru viaţa aceasta moderna, parca Dumnezeu a rânduit rugăciunea: „Doamne, Iisuse

Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul!" Sau să rostim măcar limita, rezumatul acestei scurte rugăciuni: „Iisuse miluieşte-mă!"

În orice graba ne-am afla, în viaţa aceasta de toate zilele – suntem la lecţii, la curs la Universitate, sau la atelier, sau în fabrica, sau pe drum, când comunicam cu cineva, putem spune din când în când, cât de des, „Iisuse, miluieşte-mă!" Sunt cele două cuvinte care rezuma aceasta rugăciune. Pe de o parte „Iisuse „rezuma plafonul aceasta al vieţii noastre creştine, Dumnezeu cu toată Împărăţia lui, şi „miluieşte-mă „starea de jos, starea de mizerie, de nevoi în care ne aflam adeseori. Măcar aceste cuvinte să le rostim de-a lungul vieţii. Două cuvinte! Sau, dacă rostim toată rugăciunea, atunci este cel mai bun lucru. Pentru aceea e foarte scurta. Şi aceasta rugăciune se poate rosti cât de des, oricât am fi noi de ocupaţi. Cunosc un rugător al inimii, care ştiu precis că se roagă neîncetat. Când vorbea nişte lucruri foarte importante din viaţa lui de chin din timpul revoluţiei ruseşti, am pus mâna pe umărul. lui şi am spus: „Părinte Ioane, acum vă rugaţi?" Era în focul explicaţiilor şi inima lui se ruga. Rugăciunea coborâse în inima şi, când coboară aceasta rugăciune în inima, aşa cum respiram, aşa ne şi rugam. Aşa încât în viaţa moderna, cu toată graba ei, cu viteza ei cu tot neastâmpărul nostru ne putem hrăni din aceasta rugăciune într-un chip cu adevărat mulţumitor.

6. Vă rugăm să ne spuneţi câteva cuvinte despre mişcarea de la Mănăstirea Antim, care ˣs-a numit „Rugul aprins „şi despre rolul pe care l-a avut rugăciunea inimii pentru cei ce au fost acolo.

Această mişcare duhovnicească a „Rugului aprins", a luat naştere în timpul stăpânirii comuniste. Pe strada şi în viaţa de toate zilele era zbucium şi un efort din partea unor puteri vrăjmaşe ca să schimbe tot ce era vechi, frumos şi statornic, să schimbe tot ce era aşezat, cu moda noua, pe care o ştim, şi pe care am trăit-o. În acest timp şi în acest zbucium, la Mănăstirea Antim şi în biblioteca mănăstirii se vorbea despre rugăciunea lui Iisus, de probleme de rugăciune, de mărturisire şi de lucrare lăuntrica bazată pe Tradiţia Bisericii, pe practica Sfinţilor Părinţi, toată asceza aceasta milenara, de două ori milenara, care a fost plină de rugăciune şi mai ales de aceasta rugăciune sintetica de aceasta rugăciune închegata scurta şi cuprinzătoare, rugăciunea lui Iisus. Erau conferinţe în fiecare duminica. Această lucrare obştească într-un cerc restrâns, a durat vreo

şase ani, începând din 1945. Era foarte plăcuta, însă nu se putea extinde prea mult din cauza zarvei din afara vieţii noastre mănăstiresti. Erau prezenţi profesori universitari care ne vorbeau, era părintele Staniloaie, părintele Benedict Ghius, profesorul Alexandru Mironescu, doctorul Vasile Voiculescu, Ion Marin Sadoveanu. Era multă lume, mult tineret, mulţi studenţi. După aceea, săracii, au suferit mult în închisoare şi ˟s-au aşteptat la aceasta, încă de la început. Veneau setosi să afle şi ei ceva despre aceasta viaţa lauuntrica şi plecau foarte sănătoşi, hrăniti sufleteşte. După ce conferenţiarul îşi termina, cuvântul, erau întrebări din public; fel de fel de întrebări, la care răspundeau cei care voiau şi puteau să răspundă. Era un dialog şi o tesaturii de idei, de gânduri şi de dorinţe duhovniceşti, care îi hrănea foarte mult pe cei care participau la această întâlnire duhovnicească.

7. Este adevărat ca toţi cei care au participat la Rugul aprins au fost închişi? Care a fost motivul care ˟s-a invocat pentru a fi băgaţi la închisoare?

În Evanghelie este un dicton: Cine nu este cu noi, este împotriva noastră! Cei care ne stăpâneau doreau să fim toţi cu ei. Şi noi, fără să-i contrazicem, „eram de acord cu ei”. Ei erau inteligenţi, pentru ca diavolul este foarte inteligent. Erau conduşi de acest duh. Şi-au dat seama că nu suntem cu ei, ci suntem împotriva lor. Şi atunci ne-au adunat de pe unde ne-au găsit şi ne-au păzit cu străşnicie mai mulţi ani în puşcăriile comuniste, nu cumva să fim împotriva lor. Asta a fost rezultatul acestor stări de lucruri.

8. Părinte arhimandrit, care ar trebui să fie rânduiala zilnica de rugăciune a unui student?

La Atena, a fost cândva o pereche de studenţi care au impresionat foarte mult pe contemporanii lor. Aceştia erau Grigore şi Vasile. Pe unul a pomeneşte întreaga creştintatate sub numele de Sfântul Vasile cel Mare, iar pe cel de-al doilea ca Grigorie de Dumnezeu Cuvântatorul sau Teologul. Aceasta era fericita pereche de studenţi de la Atena, care, pe lângă studiile lor, aveau şi preocupările Evangheliei. În viaţa aveau două drumuri aceşti studenţi, cum ne ne spune Sfântul Grigore, colegul Sfântului Vasile: un drum era la şcoala şi celălalt la Biserică. Aşa trebuie să-şi împletesca viaţa şi studenţii noştri contemporani, între studii şi rugăciune. Nu ştim cum îşi pot face programul, însă, pe lângă hrana trupească pe care, vrând-nevrând o căutam şi ne-o însuşim, avem nevoie de hrana sufletească, fără de care

murim. Murim deşi trăim! Murim sufleteşte. Devenim sterpi, împietriti, uscaţi, nesimţitori, rai, geloşi, mândri, şi aşa mai departe, fără aceasta hrana sufletească. Şi, de aceea, este bine să ne hrănim şi cu una şi cu alta. Aşa cum spune Mântuitorul Hristos: Cautaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate celelalte se vor adauga vouă!

9. De ce se spune ca rugăciunea este un dialog cu Dumnezeu, când în realitate vorbim numai noi?

E totuşi un dialog, pentru ca Dumnezeu este Cel care asculta rugăciunile noastre. Când vorbim cu cineva, celălalt, care asculta, consimte, aproba ceea ce spunem noi. Sau, din când în când, cum se întâmpla, Dumnezeu nu ne asculta rugăciunea. Este un răspuns din partea lui Dumnezeu. Sau ne asculta rugăciunea, şi atunci, totuşi e un dialog, o comunicare, o comuniune cu El.

10. Uneori inima doreşte să-l cante slava şi mulţumire lui Dumnezeu cu propriile cuvinte. Cum putem deci, să ne rugăm în doi sau într-un grup mai mic?

Aici sunt câteva întrebări de fapt, nu este numai una singură. Întâi, rugăciunea aceasta făcuta în grup este foarte bine primită de Dumnezeu. Şi aminţeam în ceea ce am spus ca, în momentul cana Sfântul Petru era arestat, cu picioarele în butuci, în temniţa, undeva într-o casă se făceau rugăciuni de către mai mulţi pentru el, însă toţi erau îndreptaţi cu minţile ca nişte săgeţi în sus, dacă am putea spune aşa, către Dumnezeu. Toţi aveau acelaşi dor, aceeaşi nazuinta, aceeaşi rugăciune. Se rugau toţi în acelaşi sens, ca Sfântul Petru să fie scăpat de la moarte, căci a doua zi trebuiau să-l scoată ca să-l execute în văzut Ierusalimitenilor şi Apostolul trebuia să moară. Atunci creştinii se rugau să fie scăpat din închisoare, de fapt să fie scăpat de la moarte. Şi, pentru că se rugau toţi cu acelaşi dor, cu aceeaşi intenţie, Dumnezeu le-a ascultat rugăciunea. Aşa încât, când se roagă mai mulţi laolaltă dimineaţa sau seara – cum ne rugam de pilda pe la internate, cana ne scoteau afară din dormitoare sau de unde eram, şi în curtea mănăstirii, sau în curtea şcolii, unul citea rugăciunea şi ceilalţi ascultau –, este frumos acest lucru, însă, cu aceasta condiţie necesara, ca să fie toţi atenţi la cuvintele rugăciunii. Rugăciunea particulara este mai buna, mi se pare mie, pentru ca atunci cana ma ratacesc cu mintea şi cu atenţia şi nu sunt atent la ceea ce am spus, ma întorc înapoi şi repet rugăciunea. Sunt atent şi mă caiesc şi zăbovesc asupra unor pagini sau a unor paragrafe din rugăciune. O fac eu, singur. Dar când sunt mai

mulţi împreună cu mine, nu pot să-i opresc pe toţi ˣs-o iau de la capăt cu rugăciunea de unde m-am rătăcit eu cu mintea. Şi de aceea zic, rugăciunea în grup este foarte buna când toţi sunt în acelaşi gând de rugăciune şi atenţi la ceea ce se spune. Iar dacă se întâmpla cazuri din acestea, cum am spus despre mine, atunci e mai bine să fie rugăciunea particulara, fiecare să se roage în parte, în taina vieţii lui.

11. Unii părinţi ne spun ca singura rugăciune în comun acceptata de Biserica, este cea din timpul slujbelor, altfel riscam să devenim pietisti. Ce ne puteţi spune despre acest lucru şi, legat de aceasta problema, ce este pietismul?

Pietismul este rugăciunea formala. Însă rugăciunea în public este foarte necesara în biserica; slujba Vecerniei, slujba Utreniei, slujba Sfintei Liturghii, nu poate fi făcută de fiecare persoană în parte. Ea trebuie să fie făcuta undeva într-un locas anume, în casa lui Dumnezeu, în public. Unul sluiste şi ceilalţi sunt atenţi la ceea ce se spune la Altar sau la strana sau la cor. Şi atunci e nevoie de aceasta atenţie, pentru ca şi în timpul slujbelor Biserica unii sunt deranjaţi de alţii. Chiar atunci îi pune cineva o întrebare, când la Sfântul Altar se cânta pretine Te Laudam… care este cel mai sfant moment de rugăciune în Sfânta Liturghie; o întrebare despre, ştiu şi eu, cum se pregătete… magiunul, sau alta întrebare din viaţa de menaj, de gospodărie casnica. Şi-l întrerupe, căci este atent la ceea ce-l întreabă cel de aproape, însă pierde harul rugăciunii, săgeata aceasta care trebuie să se îndrepte totdeauna către Dumnezeu, Care este prezent pe Sfânta Masa. Atunci se transforma Sfintele Taine, darurile pe care le aduc credincioşii, în Trupul şi Sângele Mântuitorului, atunci este cel mai sfant moment din Sfânta Liturghie. Sau şi în alte împrejurări te îndeamna, te întreabă ceva sau îţi spune nişte lucruri care puteai să le cunoşti mai târziu sau deloc. Nicio paguba nu ai, dacă nu le ştiai, dar pe tine te sustrage de la rugăciune.

12. Sincer, eu mă poticnesc, la rugăciunea către Maica Domnului, la expresii precum „Singura grabnic folositoare”. Cum să le înţeleg?

Maica Domnului este Maica Domnului, Maica Mântuitorului Hristos. O mamă totdeauna este foarte sensibila fata de fiul său, copilul său. Orice i se întâmpla copilului, maica este imediat sensibilizata; dacă este într-o cumpăna grea fiul ei, chiar dacă ˣs-a purtat mai rău până atunci cu ea, ea este foarte grabnic plină de griji şi nu ştie cum l-ar

ajuta ca să scape din acel impas – mama pământeasca. Am întâlnit multe cazuri de acestea în viaţa mea de preot. Mama Mântuitorului Hristos este o mare excepţie – Mama lui Dumnezeu întrupat. Însă, fiind Iisus pe Cruce, i-a dat Maicii Domnului aceasta ascultare, sau aceasta îngrijire din partea Sfântului Ioan: Fiule, aceasta este mama ta! Prin aceasta misiune pe care o are Maica Domnului, data în cel mai greu moment pământesc al Mântuitorului Hristos, când era pe Cruce răstignit şi încredinţează ucenicului iubit pe Maica Sa, Maica Domnului devine mama noastră, a pământenilor. Ea se roagă cu adevărat şi e mare mijlocitoare a noastră către Dumnezeu. Maica Domnului şi Sfântul Ioan Botezătorul, aceşti doi martori ai Mântuitorului Hristos, au foarte multă trecere înaintea lui Dumnezeu, înaintea Judecătorului Celui drept. Când ne adresam către Maica Domnului, neavând curajul pentru faptele noastre să ne adresăm direct Mântuitorului Hristos, Maica Domnului mijloceste pentru noi: „Doamne, eu care Te-am purtat în braţele mele, care Te-am crescut în viaţa Ta pământeasca, ajută-mă în rugăciunea mea şi ajuta pe acesta care se roagă mie!” În Acatistul „Acoperământul Maicii Domnului”, este acest loc într-un icos de acolo, în care Maica Domnului se roagă Mântuitorului Hristos, spunând: „Doamne ajută pe cei care ma roagă să mă rog pentru ei!” – cuvintele sunt altfel puse acolo, dar aceasta este ideea. Şi ea se roagă cu adevărat şi rugăciunea Maicii e primită de Fiul său, căci Fiul sau e Dumnezeu plin de dragoste.

Să vă spun o mică istorioara de la închisoare. Cineva a fost închis şi a stat 20 de ani în închisoare, un tânăr îmbătrânit în suferinţe. Într-o ancheta extraordinar de grea, i ×s-a terminat răbdarea şi şi-a pus în gând să găsească un mijloc ca să-şi curme viaţa. Şi-a adus aminte însă, ca în tinereţe, când era liber, bunica îi spunea: „Când ai un necaz mare, să te rogi Maicii Domnului!”. Şi-a adus aminte de acest lucru, şi spunea el: „Către Mântuitorul n-aveam curajul să mă rog – pentru ca a avut şi el greşelile lui – dar către Maica Domnului, care a fost şi ea pământeana ca şi noi, m-am rugat!” Scurt. O rugăciune la disperare: „Maica Domnului, nu mai pot suporta durerile şi presiunile care mi se fac aici! Ajută-mă!” Se ruga în celula. Şi peste câteva clipe vede intrând prin uşa înalta a celulei o făptura în alb cu un Prunc în braţe: „M-ai chemat! Am să te ajut. Fii în pace!” Şi a plecat mai departe. Nu l-au mai chemat după aceea la ancheta. L-au mutat într-un alt loc, la Polul Nord undeva, şi toată viaţa lui de după aceea – ca a trăit încă mulţi ani în

închisoare – a avut o viaţă foarte liniştita în sufletul lui, deşi suferinţele din afara erau destul de grele din când în când. Maica Domnului l-a ajutat în momentul următor după rugăciunea sa.

Aceasta întâmplare o ştiu de la cel care a păţit-o. El mi-a spus-o. Şi în închisoare nu se minte! În închisoare spune fiecare ce are curat în inima lui. Mi-a spus bietul om ce a păţit şi cum i ˣs-a rezolvat problema lui. Aşa face Maica Domnului cea „grabnic ajutătoare”! Însă rugăciunea să fie făcuta cu tot dorul, cu toată fiinţa, cu toată puterea, cu toată încrederea, chiar când suntem la disperare. Şi rugăciunea se împlineşte în momentul următor. Nu trebuie timp şi rugăciuni prea lungi, uneori. Câteodată, însă, avem nevoie de rugăciuni lungi, ca să ne potolim noi, să ne adunam noi, să ne concentram către Dumnezeu. Alteori, în momente ca acestea foarte grele, pe loc îţi răspunde.

13. Aţi cunoscut în închisori oameni care au trăit rugăciunea, care au mers cu adevărat pe calea sfinţeniei? Şi, dacă puteţi, să ne descrieţi câteva din aceste personalităţi?

Mai greu de spus. De obicei, cei care au avut o viaţă duhovnicească în închisori, mulţi dintre ei nu mai sunt printre noi. Sunt acolo sus undeva, în împărăţia lui Dumnezeu. Dar la cealaltă întrebare, dacă e bine să avem o zi în calendar, un timp de rugăciune pentru cei care au murit în închisori, asta este o faptă creştina foarte bună, pentru ca toţi care au murit în închisori au nevoie de rugăciune. Numai sfinţii nu au nevoie de rugăciunile noastre. Noi ne rugam să se roage ei pentru noi. Dar pentru ceilalţi care au trecut prin viaţa aceasta, şi au plecat dincolo poate încărcaţi de nişte păcate grele şi neiertate, rugăciunile Biserica şi ale noastre personale sunt foarte bune pentru ei.

14. Cum să facem ca în timpul rugăciunii să scoatem din minte toată grija cea lumească? Ce să fac dacă am inima împietrita şi nu simt nimic când spun rugăciunea?

Să ne căim pentru acest pustiu în care ne aflam. Acolo, fiind la rugăciune. Să ne căim înaintea lui Dumnezeu: Doamne, sunt ca un pământ fari de apa, pustiu şi nelucrat, spune psalmistul. „Ajută-mă! Coboară harul Tău peste inima mea însetata de Tine!” O rugăciune particulara, personala, se poate face atunci, pe loc, în taina inimii tale. Şi un examen de conştiinţa: pentru ce suntem împietriti? Ca de obicei păcatele noastre ne împietresc. Am făcut nişte lucruri rele, avem nişte oameni pe care nu-ı putem ierta, inima noastră are un învelis din

acesta gros, din cauza urii împotriva aproapelui nostru. Şi ne rugam să sfâşie Dumnezeu acest vid, să deschidă iarăşi aceasta inima: trebuie să o facă permeabila pentru tot ceea ce se petrece în jurul nostru. Prin rugăciune sfâşiem nişte valuri sau întunecimi, învelisuri de pe mintea şi inima noastră. În jurul inimii noastre sunt mai multe învelisuri care ne fac pe noi nesimţitori la cuvintele lui Dumnezeu. Însă, prin rugăciune, aceste valuri se departează, se sfâşie, mintea noastră devine luminoasa, încât trebuie să punem accentul pe această apropiere de Dumnezeu; şi toate celelalte vin aproape automat, aproape firesc în viaţa noastră; de la Tatăl ceresc vin. Adică, să nu fie goluri în viaţa noastră, rugăciuni numai cate o zi sau cate o clipă şi restul vieţii petrecut cu celelalte preocupări. Fiecare zi să fie marcată de rugăciune şi de celelalte ascultări, treburi omeneşti, şcolăreşti, studentesti. Fără aceasta alternativa, viaţa noastră şchioapata, e o viaţă bolnava, o viaţă insuficienta, o viaţă ştirba. Atunci toată grija lumeasca putem să o lepădam. Adică aceasta cainta pentru păcatele noastre, aceasta rugăciune tainica către Dumnezeu, să sfâşie acest val de împietrire, de nesimţire în care suntem cuprinşi atunci.

15. La un moment dat ajung să spun rugăciunea mecanic, fără să ajung la sufletul meu. Parcă ar avea loc o tocire a rugăciunii. Existi o rutina în rugăciune?

E bine ˟s-o repetam atunci. ˟S-o repetam şi să facem un efort să ne gândim la ceea ce am spus; să cerem de la Dumnezeu aceasta prospeţime a rugăciunii, atunci pe loc, şi grabnic se întâmpla ceva cu noi.

16. Părinte, ce ne spuneţi despre cei care practici rugăciunea inimii, dar împărtăşesc o învăţătura strani de cea ortodoxă? De pilda yoga sau parapsihologia?

Cred că Dumnezeu n-asculta rugăciunile lor. Aceste practici sunt nişte proceduri străine de neamul nostru, de mentatitatea noastră şi nu sunt născute prin Hristos şi pentru Hristos. E un fel de făţărnicie a rugăciunii, o înşelare. Amesteca lucrurile ca să ne para adevărate: yoga, de pildă, cu rugăciunea lui Iisus. Ca de la cer la pământ este deosebirea de mare! Sunt vrăjitoare şi vrăjitori care au câte o icoana la ei. Şi se uita la icoana şi spun nişte lucruri, nişte ghicituri. E o înşelare a credincioşilor care cer aceasta consultaţie de la vrăjitoare. Nu se poate împaca Duhul lui Dumnezeu cu minciuna aceasta, cu aceasta făţărnicie. După faptele lor vsti cunoaşte. Aceşti oameni, care amesteca

rugăciunea lui Iisus cu yoga, dacă ne uitam bine şi atent la viaţa lor, vedem ca de obicei calca pe alături. Viaţa lor e alta. Chiar ɨn yoga se întâmpla nişte lucruri foarte discutabile. Multe necuviinţe. Cei care fac yoga ştiu la ce mă refer.

17. Căsătoria poate constitui în vreun fel o piedica în calea rugăciunii inimii?

Poate constitui o piedica. Dar cunosc persoane căsătorite care se roagă foarte rodnic cu aceasta rugăciune. Adică e greu dar totuşi este posibil să se roage, să se poată ruga, chiar dacă este căsătorit, dacă ę cu familie.

18. Vă rugăm să comentaţi versetul biblic: Unde este comoara voastră, acolo este şi inima voastră.

Cred că nu e nevoie de un complicat comentariu în aceasta privinţa, dacă ne gândim ca într-adevăr, ceea ce ne pasionează mai mult, aceea atrage şi atenţia noastră. Comoara presupune, în primul rând, banutul, sau dolarul. Sunt oameni care nu au alta grija decât a se îmbogăţi. În vremea în care suntem noi, sunt vreo trei categorii de oameni: săraci, mijlocii şi foarte bogati. Cred că adeseori cei foarte bogati îşi au inima unde sunt banii; şi cum să-i adune, să-i pună unul peste altul ca să crească din ce în ce acest venit, aceasta comoara. În timpul rugăciunii, în timpul citirii Sfintei Scripturi, a Filocaliei sau a altor texte sfinte şi binecuvântate, atenţia se împarte între locul comorii şi mijloacele de a o spori, şi ceea ce se spune unde citeşte. Adeseori mintea fuge şi mai mult acolo unde e comoara materiala, decât acolo unde e comoara spirituala – ceea ce citeşte pentru sufletul şi pentru mântuirea lui. De aceea spune: Unde este comoara voastră, acolo este şi inima voastră. Asta cred că o poate recunoaşte fiecare prin propria sa viaţa.

Sfântul Antonie, de pildă, care ˣs-a degajat, ˣs-a desprins total de averea aceasta pământeasca; după moartea părinţilor săi a împărţit averea la săraci şi singur, poate şi fără desaga, a plecat în pustie. Avea un cetăţean care îi aducea din când în când nişte pesmeti şi puţina apa şi de toată cealaltă avere – că era bogata familia părinţilor săi –, ˣs-a desprins. Şi atunci nu avea de ce se mai ganai la aceasta avere, la aceasta comoara. Nu mai era. Comoara era împărţita în mâinile săracilor, pentru împărăţia lui Dumnezeu. De aceea, acolo unde era comoara lui, adică la Dumnezeu, pentru ca vându-se tot, acolo era şi inima lui. Şi aşa au făcut toţi aceşti sfinţi lepădati de avere.

19. Cum putem să ne dăm seama care este calea pe care trebuie să mergem căsătorie sau călugărie?

Căsătoria este calea normala a vieţii. De la începuturile lumii a fost o pereche de oameni. Ştim prima pereche, strămoşii noştri, Adam şi Eva. Ei au avut aceasta porunca de la Dumnezeu, să crească şi să se înmulţească. Deci, familia este în primul rând rânduita la temelia societăţii omeneşti şi este izvorul vieţi. Prin aceasta forma de viaţa, prin căsătorie, omul devine creator, bărbatul şi femeia înmulţind neamul omenesc. Este o chemare generală a familiei omeneşti prin acest mod de viaţă. Călugăria este sfat evanghelic şi, cine are chemare, vine la călugărie. Cine este chemat, îndemnat din miezul fiinţei lui, vine la călugărie. Şi de aceea este o mare deosebire între un mod şi altul de viaţă. Alta misiune are călugărul şi alta misiune are familia. Viaţa familiei, cu grijile ei, cu problemele ei de fiecare zi, adeseori priveşte numai în jos, sau pe orizontala, nu are timp să se uite şi în sus. Cel care vine la mănăstire, mai ales pentru acest tel special, legătura cu Dumnezeu, de care am vorbit până acum, acest frate de mănăstire poate interveni să atragă atenţia, să lumineze mintea şi tendinţele oamenilor, spunându-le ca mai este încă un rest de viaţa şi nesfarsit, dincolo de viaţa aceasta pământeasca. Să gândească, deci, dincolo de mormânt, ceea ce adeseori uitam. Agonisim şi muncim din zori şi până-n noapte pentru pâinea de toate zilele şi pentru adăpost şi petreceri şi uitam ca într-o bună zi vom muri şi vom da seama de orice cuvânt desert rostit în viaţa; ne spune aceasta însuşi Mântuitorul Hristos.

Călugărul, ca şi preotul care pastoreşte, are datoria de a ridica acest felinar în sus şi de a lumina întunericul din viaţa noastră de toate zilele. Aceasta cred că ar fi misiunea călugărului fata de familie.

20. Vorbiţi-ne de lacrimile la rugăciune. La rugăciune pot veni lacrimi şi de la diavol?

Foarte multe! De la diavol, dar şi de la fire. Durerile mari, pe care le avem în viaţa noastră de toate zilele, se liniştesc prin plâns, prin lacrimi. Sunt o serie de lacrimi ale isteriei. Sunt însă şi lacrimi de bucurie pentru succes pământesc. Sunt lacrimi duhovniceşti, care mai greu vin asupra noastră – lacrimi de pocăinţa. Sunt foarte bine primite de Dumnezeu, atunci când ne pare rău de nişte fapte urate făcute în viaţa noastră, când ne căim din toată inima; sunt lacrimile rugăciunii noastre de cainta. Aceste lacrimi sunt plăcute lui Dumnezeu. Lacrimile

celelalte, omeneşti, ne descarca oarecum de apăsarea sufletească, dar sunt de folos imediat; nu ajuta la rugăciune.

21. Ce este rugăciunea fără cuvinte? Dar rugăciunea ca focul, de care vorbste Sfântul Ioan Casian?

Rugăciunea ca focul, rugăciunea fără cuvinte, este rugăciunea inimii, de care am amintit în aceste cuvinte pe care le-am spus, când inima noastră se roagă, şi se roagă fără cuvinte, ziua şi noaptea, când harul lui Dumnezeu lucrează asupra noastră în aşa măsura, încât tot lăuntrul nostru arde cu foc asemănător cu sfânta lumina de la Ierusalim. Ştiţi că este o lumina sfânta la Ierusalim în timpul învierii. Aceasta lumina, câtă vreme nu atinge materia, nu este transmisă în flacăra lumânării, nu arde. Poţi umbla cu ea pe mâna, poţi să te dai cu ea pe fata şi nu te arde. Însă este lumina, este flacăra. Flacăra rugului aprins din Sinai nu mistuia rugul, pomul de acolo. Cam aşa este acest foc al inimii de care vorbeşte Sfântul Ioan Casian. Un foc care nu mistuie, ci arde şi luminează aşa cum luminează Dumnezeu mintea noastră omeneasca şi inima noastră când dorim ceva dumnezeiesc.

22. Rugăciunea poate suplini Sfânta Împărtăşanie, cum este cazul unor sihaştri?

Nu poate suplini Sfânta Împărtăşanie! Sfânta Împărtăşanie are rolul ei, iar rugăciunea are rolul de chemare a acestui Sfant Trup al lui Iisus, Sfânta Împărtăşanie. Sfânta Maria Egipteanca, prin rugăciune fără Sfânta Împărtăşanie, vreo 47 de ani a sihăstrit în pustiul Iordanului, şi ajunsese ca, în rugăciune, să se înalţe de la pământ ca la un cot mai sus, cana se ruga, nefiind împărtăşita. Şi totuşi avea nevoie de Sfânta Împărtăşanie. Sfântul Zosima, care venise la ea în pustiu, a pus sigiliul şi confirmarea pe aceasta vrednicie adusa prin rugăciune până la acest stadiu, înălţarea trupului. Aşa devenise de uşoara materia din ea, încât se ridica în sus prin rugăciune. Însă avea nevoie numaidecât de Sfânta Împărtăşanie, care a venit după aceea, adusa fiind de Cuviosul Zosima, şi prin ea ˣs-a sfârşit. A doua oară cana trebuia să vină Sfântul Zosima cu Sfânta Împărtăşanie, nu o mai găseşte în viaţă. Şi-a luat porţia ei de sfinţenie prin ultima împărtăşire, făcuta după 47 de ani de viaţa pustnicească. Aşa încât, rugăciunea are rostul ei iar Sfânta Împărtăşanie este desăvârşirea acestui rost.

23. De ce este neapărat nevoie de un duhovnic cana se practica rugăciunea inimii?

Este nevoie de un duhovnic pentru ca aceasta rugăciune spusa

neîncetat, spusa foarte des, aduce nişte stări speciale pentru cel care o practica. De pildă, apare o căldura, aici, în dreptul inimii, mai sus de inima aceasta carnala. Un semn. Şi, cel care se roagă şi nu ştie ce rost are aceasta rugăciune, se poate mândri. Cine ştie ce poate crede omul despre el însuşi! Dar duhovnicul îi poate spune ca aceasta stare de încălzire e o stare fireasca. Să fie liniştit şi să se roage mai departe. Adică se pot întâmpta pe calea aceasta a rugăciunii nişte probleme noi pentru rugător, pe care el nu le cunoaşte, nu ştie cum să le rezolve, şi duhovnicul, care are în practica aceasta rugăciune, îi poate răspunde precis la problemele lui.

24. Ce rol are în deprinderea rugăciunii inimii, rugăciunea rostita cu gura?

Cu gura poţi rosti şi psalmi şi acatiste şi canoane, şi poţi rosti şi aceasta rugăciune scurta de care am amintit. Însă, când rosteşti cu gura, adeseori mintea colinda pe alte coclauri, cum am mai spus. Şi de aceea este bine să fim mai concentraţi, să facem un efort; dacă nu reuşim dintr-odată, putem repeta rugăciunea. ˣS-o repetam, să ne căim pentru aceasta rătăcire a minţii. Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute, să ne adunam mintea aceasta în noi înşine, orice rugăciune am face, fie ea rugăciune de psalmi (psalmii sunt foarte frumoşi, foarte puternici), Paraclisul Maicii Domnului, Canonul către îngerul păzitor, Canonul de pocăinţa sau alte canoane ale Bisericii, pentru Maica Domnului. Dacă am avea mintea concentrată asupra fiecărui cuvânt de acolo, folosul ar fi foarte mare pentru noi. Dar pentru ca mintea rataceste, după ce ne rugam suntem aceiaşi oameni ca şi înainte de a ne ruga. Nu se întâmpla nimic în noi. Uite, în biserica la noi se fac rugăciuni, se săvârşeste Sfânta Liturghie, care este cea mai mare rugăciune dintre toate rugăciunile Bisericii, se ţine un cuvânt despre rugăciune sau despre altceva. După ce a încetat slujba şi cuvântul care ˣs-a spus, e o hărmălaie în biserică, fiecare vorbeşte cu totul altceva decât ˣs-a vorbit în biserică! Dovada că n-a rămas aproape nimic în mintea şi în inima celor care au ascultat! Pentru că au fost mereu distraţi, mereu risipiti! Şi de aceea este nevoie în rugăciunile noastre spuse cu glas tare sau în taina, sau în şoapta, de concentrare la fiecare cuvânt. Dacă nu reuşim să fim atenţi, repetam rugăciunea. O dată, de două ori, de trei, de patru ori, pentru ca rugăciunea spusa fără să fim atenţi, este nula. N-are răspuns din partea lui Dumnezeu, pentru ca facem aceasta numai cu buzele, iar cu inima fiind departe de Mine, cum spune Mântuitorul

Hristos. Aşa încât rugăciunea trebuie să fie concentrată, fie că-i spusa cu glas tare, fie că-i spusa în taina! Căci în carte cuvintele rugăciunii sunt alcătuite în aşa fel, încât să ne conducă spre noi înşine, spre acest centru unde Dumnezeu este ascuns în noi. Mântuitorul ne spune: În voi este Împărăţia lui Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel ne spune: Voi sunteţi temple ale Duhului Sfant. În noi locuiete Duhul Sfânt. E împărăţia lui Dumnezeu în noi, aici, prin rugăciunile şi toate invocările care le rostim către Dumnezeu şi Maica Domnului şi către ceilalţi sfinţi. Dar dacă mintea este în altă parte, aceste sfaturi şi îndemnuri nu se întorc către noi, ci rămân plutind în vazauh. Nu ne folosim de ele deloc. E ca şi cum ne-am uita într-o vitrina încărcata cu toate bunătăţile, dar între noi şi vitrina este un geam. Nu putem pune mâna pe ele. Aşa şi aceste rugăciuni ale noastre sunt despărţite de noi prin aceasta neatenţie, acest geam care se pune între noi şi rugăciunea noastră. Iar despre acest obstacol aceasta vă spun: să nu fie!

25. Părinte, vă rugăm să ne precizaţi distincţia pe care o fac Sfinţii Părinţi duhovniceşti între minte şi inima.

Distincţia este uşor de făcut, pentru că sunt două locuri speciale în care sunt cuprinse aceste două centre. Mantea e în cap şi celălalt centru este inima, unde este sentimentul, unde este voinţa. Şi în cap este inteligenta şi memoria. Însă, în viaţa duhovnicească inima duhovnicească nu coincide cu inima aceasta carnala. Inima duhovnicească este centrul în care locuieşte Dumnezeu în noi. Acest centru este numit tot inima. În acest centru, în inima, poate locui Dumnezeu sau poate locui vrăjmaşul. Şi poate locui orice patima. Uneori însuşi împăratul întunericului intra în acest loc sfant din inima noastră şi atunci viaţa noastră este o viaţă pustie, o viaţă rea, o viaţă întunecata, o viaţă păcătoasa. Când este Duhul Sfânt în noi, aşa cum suntem creaţi să-L avem în noi, viaţa noastră este plină de lumina, plină de omenie, de dragoste, plină de smerenie. Aşa încât, inima aceasta de care am fost întrebat este centrul duhovnicesc din fiinţa fiecăruia dintre noi.

26. Ce este de făcut când duhovnicul meu, care nu practica rugăciunea minţii, considera ci nu este necesar ca tinerii să o practice, îndemnându-i spre un creştinism social, nu spre un creştinism mistic?

Cred că nu este o viaţă creştina, fără să fie în acelaşi timp şi mistica, adică tainica, legată de Dumnezeu. Nu ştiu creştin să nu fie şi mistic în acelaşi timp. Ma gândesc la un creştin adevărat, creştin care

se împărtăşeşte de Tainele Bisericii, care se spovedeste, care se împărtăşeşte, care îşi sfinţeşte viaţa sa lăuntrica. E o stare mistica, tainica, ascunsa. Intra în camara ta şi roagă-te Tatălui tău care este în ascuns! Cum poţi să te rogi, fără să crezi în acest Tata ceresc, Care este ascuns în inima ta şi vede starea ta sufletească lăuntrica? Cum poţi fi creştin bun fără acest duh primit de la Botez, fără aceasta energie, acest foc al sufletului, care, dacă este în noi, trupul nostru devine o maşina foarte perfecţionată? Aşa încât, în fiecare din noi este un centru tainic, mistic. Către acest centru se îndreaptă toate relaţiile noastre cu aproapele nostru, dragostea noastră, bunătatea, mila, smerenia, umilinţa, bunacuviinţa noastră; toate sunt legate de acest centru mistic din noi, unde locuieşte Dumnezeu şi Împărăţia Lui şi Duhul Sfânt. Aşa încât, nu ştiu cum ar fi o viaţă fără rugăciune, fără acest centru mistic, fără acest loc al lui Dumnezeu din noi. Paganii aveau viaţa sociala şi se ocupau numai de aceasta orizontala a vieţii. Însă Domnul nostru Iisus Hristos ne spune şi acest cuvânt în predica de pe munte: Cautaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate celelalte se vor adauga vouă. Aşa încât, nu cred că este o piedica de a lucra în viaţa sociala, dacă în acelaşi timp ai un izvor nesecat, prezenta lui Dumnezeu în tine însuti.

27. Rugăciunile oamenilor care nu ˣs-au spovedit de ani de zile sunt ascultate de Dumnezeu? Dar celor care trăiesc în păcate mari, li se asculta rugăciunile?

Dacă rugăciunile sunt făcute ca ale vameşului din Evanghelie, cu umilinţa şi durerea inimii, neosandind pe altul, cerându-şi iertare pentru ticalosiile de până atunci, El le asculta. Pentru păcătoşi ˣS-a întrupat Dumnezeu în istorie. Tâlharul de pe Cruce a spus câteva cuvinte numai şi ˣs-a mântuit, a fost iertat. Spune Fericitul Augustin şi acest cuvânt – pe care poate îl ştiţi unii dintre dumneavoastră – despre tâlharul de pe cruce: „Fericit tâlhar. Toată viaţa a furat şi la urma prada şi Raiul!” Aşa ca Dumnezeu asculta rugăciunea făcuta cu umilinţa, cu cainta, cu regret pentru tot ce a fost rău în viaţa lui de până atunci, pana în clipa când ˣs-a gândit că exista un Dumnezeu şi are şi o răspundere în viaţa aceasta pământeasca.

28. Exista în rugăciune ispita de-a stânga şi ispita de-a dreapta? Ce înseamnă acest lucru?

Da. Sunt ispite şi de-a stânga şi de-a dreapta. De-a stânga sunt foarte cunoscute: beţia, lenevia, desfrâul, furtul, răzbunarea, mania,

toate sunt ispite şi păcate de-a stânga. O ispita de-a dreapta poate fi un post exagerat. Postul este rânduit de Sfinţii Părinţi ca să ne fie de folos pentru curăţia noastră lăuntrica şi trupească. Însă postul trebuie să fie nu numai trupesc, ci şi sufletesc. Azi am văzut un lucru foarte interesant. Spunea cineva ca undeva a întâlnit un grup de persoane care nu mâncau brânza, pentru că se face cu cheag, şi deci e amestecat şi puţin sânge în brânza. Este exagerat. Nicăieri la Sfinţii Părinţi în viaţa duhovnicească nu este aceasta analiza aşa de stricta şi de falsa în acelaşi timp. Deci postul dacă nu este făcut cu dreapţii socoteala (ca să fie cu adevărat de folos) şi nu este unit cu bunătatea inimii, cu paza gurii, cu abţinerea de la a osândi pe altul, nu este post. Osândirea aproapelui nostru este foarte vinovata înaintea lui Dumnezeu; poţi să mori de foame, să te usuci de sete, dacă ai răutate împotriva aproapelui tău şi îl vorbeşti de rău când el nu-ł de fata, zadarnic îţi este postul. Asemenea, fapte, făcute cu gândul bun de-a ne sfinţi viaţa, sunt exagerate. Aceste lucruri sunt căderi de-a dreapta. Prin fapte bune greşeşti calea. De aceea este buna aceasta înţelepciune care o cerem de la Dumnezeu ca să ne lumineze calea, să mergem pe calea aceasta împărătească, cum spun Sfinţii Părinţi, „Via aurea", calea de aur, ca să nu greşim.

Postul să fie post cu înţelepciune, abstinenta să fie abstinenta cu adevărat, paza simţurilor să fie sincera. Cainta sa nu fie falsa. Rugăciunea să fie cu atenţie şi cu umilinţa şi smerenie, şi atunci toate merg bine. Dimpotrivă, dacă rugăciunile sunt făcute numai cu buzele, cât ar fi ele de lungi, aceste rugăciuni ajuta foarte puţin: în măsura în care din când în când suntem atenţi la ceea ce spunem. Sunt unii bieti creştini care fac acatiste şi psalmi, mulţi psalmi şi multe acatiste, însă îşi dau seama târziu de tot că au făcut numai cu gura, că au fost absenţi cu inima şi cu mintea la ceea ce au spus.

DESPRE BOTEZ

Botezul, ca practica, este cea mai veche Taina. Primul botez, simbolic, a fost potopul. Oamenii în aceea vreme, ca şi în zilele noastre, erau încărcaţi de păcate şi numai o inundatie universala, un potop, a putut să spele toate păcatele lumii. A rămas numai Noe cu copiii săi şi cu cei pe care i-a luat împreună în corabia şi animalele de toate felurile.

Deci, primul potop a spălat păcatele pământului, pentru ca păcatele oamenilor – unele mai mari, altele mai mici, altele foarte mari

–, se revarsa şi asupra pământului, au influenta universala asupra vieţii de pe glob. În rugăciunile de ploaie se spune ca nu ploua, din cauza păcatelor oamenilor. Şi de aceea, când se va împlini ceea ce a spus Mântuitorul Hristos, va veni într-o bună zi sfârşitul acestui pământ, care nu va fi prin apa, cum a fost pe vremea lui Noe, ci prin foc.

Deci, primul botez universal a fost potopul. Al doilea botez, mai restrâns, a fost botezul poporului evreiesc când a trecut prin Marea Roşie. Şi acest botez a fost curăţitor de păcate, căci a curăţit pe fiii lui Israil cât au stat în Egipt. Erau poporul lui Dumnezeu, însă aveau şi ei păcate şi, trecând prin Marea Roşie, au fost curăţiţi de păcatele lor. Au trecut pe o adevărată cărare prin mijlocul marii; iar valurile stăteau de parte şi de alta, ca şi cum erau închegate. Numai când au trecut armatele lui Faraon pe aceasta cale a marii atunci ×s-au revărsat valurile şi au înecat pe egipteni, care voiau să ucida pe cei fugiţi din Egipt, adică pe acest popor al lui Dumnezeu.

Un botez mai apropiat de creştinism este botezut Sfântului Ioan Botezătorul de la răul Iordanului, care, după cum ştiţi, a fost un botez de pocăinţa: Şi se botezau de către el – de către Sfântul Ioan Botezătorul – în răul Iordan, mărturisindu-şi păcatele. Acest botez era curăţător de păcate.

Iar Botezul Sfântului Ioan a fost aşa: Sfântul Ioan a ieşit din pustie şi a început să înveţe lumea care venea la el. A avut de la început o mare popularitate. Firea lui uscăţiva, prin post şi rugăciune, trupul lui sfinţit prin nevoinţa pustiei, pentru că nu a mâncat niciodată pâine, cum spune în Evanghelie, ci lacuste şi miere sălbatica, acest înger în trup, cum este înfăţişat în iconografie, a practicat botezul pocăinţei, învăţând pe oameni să se căiască de păcate, şi îi boteza în Iordan. Botezul lui Ioan pregătea pe evrei să creadă în Hristos.

În sfârşit este şi botezul Mântuitorului, pe care l-a primit de la Ioan în Iordan. Acesta nu era izbăvitor de păcate, ci era un botez pentru sfinţirea naturii şi mai ales pentru sfinţirea apelor. Iisus nu avea păcate, aşa cum EI Însuşi spune: cinema poate vadi pe Mine de păcat?

Între botezut Sfântului Ioan Botezătorul şi botezul Mântuitorului Hristos este o mare deosebire. Botezul Sfântul Ioan este un botez al pocăinţei, un botez numai cu apa. Botezul Mântuitorului este botez cu apa, cu Duh Sfant şi cu foc. Botezul Mântuitorului este cu totul superior acestui botez al pocăinţei. Botezul nostru, al creştinilor,

îşi are temeiul tot în aceasta mare zi a Botezului Domnului. Dar este o porunca speciala data de Mântuitorul Hristos după învierea Sa, o porunca lăsata către Sfinţii Apostoli, ca, mergând în toată lumea, să înveţe pe oameni şi să-i boteze în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

Abia în viaţa creştina botezul are un caracter special, de Taina, fiind una din cele şapte Taine ale Biserica creştine. Ştiţi care sunt cele şapte taine ale Biserica? În primul rând Botezul, apoi Mirungerea, sau Ungerea cu Sfântul Mir, Sfânta Împărtăşanie, Spovedania, Căsătoria, Preoţia şi Sfântul Maslu. Şapte Taine legate cu cele şapte daruri ale Duhului Sfant. Aceste Sfinte Taine se pot compara cu cele şapte Laude ale Bisericii, pe care le ştim: Rugăciunea de la miezul nopţii sau Miezonoptica, Utrenia, Ceasul întâi, Ceasul al treilea, Ceasul al şaselea, Ceasul al noualea, Vecernia şi Pavecernita.

Deosebirea între cele şapte Laude şi cele şapte Sfinte Taine este şi aceasta: cele şapte Laude au timpul lor bine precizat prin slujbele Bisericii şi sunt publice, adică rugăciunile se citesc la strana. Sfintele Taine, unele din ele sunt săvârşite în biserică, mai ales Sfânta Împărtăşanie, şi se săvârşesc pentru diferiţi credincioşi. Celelalte Sfinte Taine, Spovedania de pilda – este o taină foarte intima. Adică, ceea ce se mărturiseşte la spovedanie, preotul nu are voie să spună altora. Era un canon şi o rânduiala în vechime: preotului care divulga Taina Sfintei Spovedanii, i se tăia limba! Închipuiţi-vă ce pedeapsa cumplita!

Taina Sfintei Împărtăşanii se săvârşeste tot în taina, însă în biserica. Nu ştie nimeni sufletul celui care se împărtăşeşte; numai Dumnezeu ştie şi el singur.

De asemenea şi celelalte Sfinte Taine, tot aşa se săvârşesc, în intimitate fiecare. Numai Taina Sfântului Maslu, de obicei, se săvârşeste în public şi pentru toţi bolnavii din comunitatea imediata sau din toată lumea ortodoxă.

Aşa încât acestea sunt deosebirile. Cele şapte Laude se săvârşesc public, în anumite momente fixate, în timpul slujbelor bisericeşti, iar cele şapte Taine sunt rezervate fiecărui individ la timpul cuvenit, pentru ca fiecare are nevoie de o anumită taina.

Taina Mirungerii este taina separata, însă este săvârşita împreună cu botezul, pentru că se săvârşeste îndată după Sfatul Botez.

Botezul înseamnă scufundare, după un cuvânt grecesc. De aceea

botezurile se săvârşeau în rauri, în catacombe, când erau în prigoana creştinii din primele veacuri, şi în locasurile sfinte, adică în biserici. Prin secolele IV ?i V, credincioşii care veneau la creştinism din păgânism, erau botezaţi în baptisterii, nişte biserici speciale pentru botez. Am fost într-un asemenea baptisteriu, în Siria, la mănăstirea Sfântului Simeon Stâlpnicul, din secolul V. O biserică rotunda, ce se numeşte rotonda. Acolo era locul unde se botezau catehumenii, adică cei care erau în vârsta şi veneau la botez. Mai pe urma, însă, când creştinismul ×s-a mai dezvoltat, se botezau în aceste baptisterii atât oameni mari, cât şi pruncii. După botez erau îmbrăcaţi în haine albe şi veneau de la baptisteriu – cum v-am spus că era în Siria, la Mănăstirea Sfântului Simeon Stâlpnicul – pana la biserica în procesiune – preoţi, diaconi şi cântăreţi. Cantau din cantarile botezului şi mergeau către biserica. Apoi înconjurau de trei ori biserica cantand şi, după aceea, intrau în biserica şi asistau la Liturghia credincioşilor, după care se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele Domnului.

Aşa era botezul în vechime. Cu vremea, botezul a început să se săvârşeasca în biserici, la nevoie în case sau în spitale. Cine face botezul, cine este îndatorat să facă botezul?

La început au fost numai episcopii, iar mai târziu preoţii. Mântuitorul a spus în Evanghelia Sa Apostolilor: Mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, adică în numele Sfintei Treimi. Şi Apostolii au practicat la început botezul după cuvintele Mântuitorului. Apoi au lăsat preoţilor şi arhiereilor să săvârşeasca taina Botezului.

Botezul era făcut şi de diaconi, în lipsa de preoţi; sau de călugări. La nevoie se poate boteza un copil şi de mama sa, sau de moasa lui, în cazuri când este bolnav acasă sau în spital, ca nu cumva să moară copilul nebotezat. Căci prin taina Botezului, cel care se botează devine fiu al lui Dumnezeu prin har, este frate cu Iisus Hristos, prin Duhul Sfânt: Iată, voi sunteţi fraţii Mei şi prietenii Mei, spune Apostolul Ioan. Prin botez fiecare, credincios devine membru al Bisericii şi este unit cu Trupul lui Hristos, formând întreaga mulţime a credincioşilor. Capul acestui trup duhovnicesc este Iisus Hristos, iar cel botezat este fiu a×t lui Dumnezeu şi face parte din acest Trup tainic al Mântuitorului Hristos.

Primitorul Botezului este om care vrea să facă parte din creştinism. Pe prunci îi aduc creştinii la botez. Însă, sunt oameni

maturi din celelalte confesiuni, evrei sau pagani, care vor să devină creştini, şi atunci cer Sfântul Botez şi sunt botezaţi. Mântuitorul spune în Evanghelie: Cel ce va crede şi se va boteza, se va mântui, iar cel ce nu va crede, se va osândi; adică nu are parte cu Hristos, nu intra în Împărăţia lui Dumnezeu.

Uşa de intrare, în creştinism este Botezul. Cine nu se botează nu are parte de veşnicia creştina, venicia în lumina şi bucurie, aşa cum ne descrie Mântuitorul viaţa de dincolo. Este o viaţă de mare fericire pentru toţi care ajung să moştenească împărăţia cea de sus.

Dar sunt copiii avortaţi, copii care sunt născuţi şi aruncaţi de mamele lor. Au fost găsiţi pe la marginile oraşului, pe la anumite uşi sau pe strada copii ale căror mame sunt mai rele decât nişte animale. Naşterea unui copil este o bucurie şi o fericire şi trupească şi sufletească, între soţ şi sotie, sau între femeie şi babat. Dar, adeseori nu sunt soţ şi sotie, nu sunt cununaţi. Şi atunci femeia mama, aceasta mama rea nu vrea să se ruşineze, nu vrea să se ostenească să-şi crească copilul, ci îl arunca. Şi-l găseşti plângând într-un învelis, adeseori mizerabil, şi cineva care are suflet omenesc, îl ia şi se hotărăşte să-l crească.

În Orient, mai ales în Orientul îndepărtat, în India, în China, în Japonia, sunt asemenea cazuri foarte dese, de copii lepădati. În India sunt copii lepădati pe gunoaie, la marginea oraşelor, aruncaţi ca nişte carpe, afară de cei care sunt avortaţi, ucişi de mamele lor. Avortul este crima dubla, căci se lipsesc copiii şi de viaţa aceasta şi de cea veşnica, fiind ucişi înainte de Botez. Căci nimeni din cei nebotezaţi nu poate intra în împărăţia lui Dumnezeu. Dacă cineva nu ştie de este sau nu botezat, el se poate boteza de preot, dar să i se rostească formula aceasta: „Se botează robul lui Dumnezeu (cutare), dacă nu a fost botezat, în numele Tatălui. Amin. Şi al Fiului. Amin. Şi al Sfântului Duh. Amin. Acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Aceasta este rânduiala pentru cei nebotezaţi. Botezul se face de obicei cu apa, dar, în lipsa de apa, se botează şi cu alte materii: nisip, tarana, etc. Deci trebuie să fie aruncata o materie peste cel ce se botează, căci toate Sfintele Taine au ceva materie în ele, prin care se revarsa harul Duhului Sfant. Astfel Botezul are apa, Mirungerea are Sfântul Mir, Spovedania are însăşi formula spovedaniei, Sfânta Împărtăşanie are pâinea şi vinul, care se prefac în Sfântul Trup şi Sânge al Domnului. Căsătoria are cununiile şi inelul, ca materie, iar

Sfântul Maslu, untdelemnul şi faina, care se aduc şi se sfinţesc şi se folosesc mai departe, ca vindecătoare pentru boala pe care o are cineva.

Când se botează copiii?

După rânduiala veche creştineasca, se botează începând de la şapte zile pana la patruzeci de zile, nu mai târziu. Am aflat acum, după comunismul acesta care ˣs-a abătut peste noi, că au rămas mulţi oameni majori, oameni în vârsta nebotezaţi şi vin şi cer Botezul de la noi. Se poate să fie botezaţi aceşti oameni, însă sa vorbească cu preotul respectiv şi preotul ştie ce are de făcut.

Sunt şi anumiţi sectanţi, care au fost botezaţi la secta lor. Aceştia, dacă vin la Ortodoxie, trebuie să fie botezaţi din nou. Sunt şi sectanţi care au fost mai întâi botezaţi ortodox, apoi ˣs-au dus la secte. Dacă revin la Biserica Ortodoxă, singura care este mântuitoare, ei nu se mai botează din nou, ci li se face rânduiala de revenire şi se ung cu Sfântul şi Marele Mir.

Centrul sau esenţa Botezului consta în afundarea de trei ori în apa şi în rostirea formulei Botezului: „Se botează robul lui Dumnezeu (cutare), în numele Tatălui. Amin. Şi al Fiului. Amin. Şi al Sfântului Duh. Amin". Şi cel ce se botează trebuie introdus şi scufundat de trei ori în apa botezului.

Sunt şi botezuri prin turnare. De pildă, lumea catolică aşa botează, prin turnare. Ori, turnarea aceasta este o abatere de la tradiţia creştina. Însuşi Mântuitorul ˣS-a scufundat în apa, deşi Mântuitorul nu avea niciun păcat. Cei care intrau în răul Iordanului, şi ei, de asemenea, erau scufundaţi în apa şi se ridicau, tot în apa, şi-şi mărturiseau păcatele lor, stand în apa în acest timp.

Slujba botezului. Sunt două parţi distincte în slujba Botezului. Întâi se citesc exorcismele, formate din patru rugăciuni: două rugăciuni sunt către Dumnezeu, către care vine acest catehumen, şi două rugăciuni împotriva duhurilor necurate, împotriva diavolului, care este blestemat, alungat, defăimat, fiind duh necurat, care tine sub stăpânire aceste suflete omensti, şi este îndepărtat de la acest suflet, fie că este prunc, fie că este om în vârsta.

A doua parte a Botezului consta în însăşi taina Botezului. Se sfinţeşte întâi apa botezului în cristelnita, vasul în care se botează se numeşte cristelnita şi vine de la cuvântul Hristos sau creştin. După aceea se săvârşeste slujba Botezului în aceasta apa binecuvântata,

sfinţita. Cel care se botează se scufunda, cum am spus, de trei ori în apa. Apoi este scos din apa, este uns peste tot trupul cu Sfântul şi marele Mir şi după aceea se citeşte Apostolul şi Sfânta Evanghelie de la Matei: Mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Aceasta este porunca Mântuitorului.

După aceea pruncul este şters în locurile unde a fost uns cu Mir şi cu untdelemn sfinţit şi după aceea este momentul când se tunde, prima tundere. Tunderea aceasta era folosita şi în vechime şi este folosita şi astăzi, mai ales în zilele noastre la călugărie şi la taina Hirotoniei, când un preot este tuns în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

Deci, oricărui prunc i se aplică trei Taine: Botezul, Ungerea cu Sfântul Mir şi Sfânta Împărtăşanie. Aşa intra el în viaţă. Un asemenea prunc botezat, în care nu au fost păcate, decât păcatele părinţilor, care se spala prin botez, dobândeşte prin harul Botezului, harul Sfântului Duh, o adevărată lumina, ca o făclie; mai mult decât aceste becuri străluceşte trupul şi sufletul botezat. Dacă am vedea noi, cu ochii noştri trupeşti, ne-am spaimanta de aceasta lumina, de acest copil al lui Dumnezeu, al lui Iisus Hristos. Şi datoria noastră a creştinilor este ca să ne străduim de-a lungul vieţii noastre, să păstram aceasta curaţie, aceasta nevinovăţie, aceasta sfinţenie, primită prin Taina Botezului în pruncia noastră. Aceasta este marea grija a credincioşilor.

Ştiţi şi dumneavoastră ca la Botez sunt naşi, pentru un băiat să fie un bărbat, pentru fetiţa, o femeie.

Dar trebuie şi fie şi ei botezaţi ortodocşi şi să fie creştini. Ei ţin în braţe pruncul şi, din clipa botezului, ei devin părinţi spirituali ai celui botezat. Naşii sunt, datori toată viaţa pruncului, cât va creşte, pana la bătrânetile lui să-l supravegheze ca nişte adevăraţi părinţi sufleteşti, să aibă grija de el şi să-l călăuzeasca pe calea cea bună şi sfânta a vieţii creştine până la sfârşitul vieţii lor.

Dacă se întâmpla de-a lungul vieţii anturaje păcătoase, ori căderi din nebagare de seama, alteori din influentele cele din afară, Hristos a rânduit Taina Sfintei Mărturisiri, Taina Pocăinţei, Taina Lacrimilor, prin care cei păcătoşi au nevoie să-şi spele multele lor păcate.

De aceea, datoria, noastră este să păstram sfinţenia vieţii noastre, a Sfântului Botez şi atunci, fără undoiala ca rămânem în

legătura harica şi intima cu Dumnezeu, dacă ne păstram curaţi şi pazim poruncile lui Dumnezeu. Dacă pazim toate acestea, harul Duhului Sfant rămâne neintrerupt în noi, din momentul Botezului şi până la sfârşitul vieţii noastre. Ne oprim aici cu Taina Botezului, uşa de intrare în creştinism, momentul înfierii şi al iniţierii în viaţa creştina prin Botez. Aceasta viaţa creştina trebuie să dureze de la naşterea noastră în Hristos şi pana când ne întoarcem la Dumnezeu.

TAINA SFINTEI SPOVEDANII

După cum am mai spus, Sfântul Botez este prima Taina şi uşa de intrare în creştinism. Fără botez, oamenii nu pot vedea împărăţia lui Dumnezeu. Ne spune Mântuitorul răspicat: Cine va crede şi se va boteza, se va mântui, iar cine nu va crede, se va osândi. Botezul se pune în legătura cu Mirungerea, sau ungerea cu Sfântul Mir. Ştiţi dumneavoastră ca pe copilaşii pe care îi botezam, în ungem cu Sfântul Mir şi, la urma Sfântului Botez, îi împărtăşim cu Sfântul Trup şi Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. Deci, aceste trei Taine le administram creştinilor încă din pruncie. Mai înainte, fără îndoială, creştinii se botezau mai târziu, pentru că aşa erau vrednici. La vârsta care se creştinau, atunci se botezau. Pruncii în pruncie, oamenii în vârsta mai târziu.

Spovedania este o Taină a Biserica prin care ni se iarta păcatele noastre. Dacă am păstra în noi curăţenia şi sfinţenia pe care o dobândim la Sfântul Botez, poate n-ar mai fi nevoie de spovedanie. Aşa însă, când copiii cresc mai mari de şase-şapte ani, încep să facă fel de fel de păcate, de greşeli din ce în ce mai mari – toate obrazniciile. Şi de aceea, la şapte ani copiii trebuie să vină sa se spovedească.

Spovedania este ca o baie în care ne spalam de toate întinaciunile lăuntrice, sufleteşti. Ştiţi dumneavoastră, dacă cineva, fiind murdar, nu ˣs-ar spala măcar o săptămână, cred că ar mirosi foarte urât! Dar, dacă măcar un an nu ˣs-ar spala? Sunt unii oameni care nu se spovedesc ani de zile! Dacă nu ˣs-ar spala ani de zile, cred că ar trebui să stea multe zile să-şi cureţe mizeria de pe trupul omenesc, aşa de mult ˣs-ar aduna mucegaiul şi putrezirea materiei pe trupul lor nespălat!

Cam aşa se întâmpla cu Sfânta Spovedanie! Sunt persoane care se îngrijesc cu regularitate, însă sunt unii, care nu se spovedesc cu anii. Am întâlnit persoane care treizeci de ani nu ˣs-au spovedit; alţii, bătrâni de 80 de ani, atunci au venit să se spovedească. Cât a trebuit să

sufere acest suflet omenesc, ca şi poată să-şi parasca toate păcatele făcute în toată viaţa lui! În cartea lui Iov este acest cuvânt: Dacă ar fi viaţa omului numai de o zi, nu ar fi fără de păcat!

Noi facem păcate şi cu gura, vorbind vorbe netrebnice, şi cu ochii, privind ce nu trebuie să privim, şi cu urechile, auzind ce nu trebuie să auzim. Cu toate simţurile noastre suntem infectaţi de aceste răutaţi, de aceste lucruri urâte care spurca lăuntrul nostru. Şi cum aţi mai auzit, trupul nostru este numit templu al Duhului Sfant, Biserica Dumnezeului Celui viu. Acest templu al Duhului Sfant trebuie păstrat în curăţenie pentru ca în el locuieşte Duhul lui Dumnezeu, Duhul Sfânt.

Dacă în fiecare zi ne întinam, ne spurcam viaţa cu tot felul de păcate şi patimi, acest lăuntru al nostru cum mai arata înaintea lui Dumnezeu, Cel atotsfinţit şi atotcurat? De aceea este nevoie de aceasta spălare lăuntrica, care se face prin Sfânta Spovadanie. Este însuşi Taina lacrimilor. Pentru ca, aşa cum prin Sfântul Botez ne curatim prin apa sfinţita a Botezului, tot aşa în cursul vieţii noastre, cu lacrimi spalam sufletul de păcatele noastre. Este aceasta Taina a Pocăinţei, a regretului, a părerii de rău de tot ceea ce am făcut în viaţa pana în clipa în care ne botezam, prin „botezul lacrimilor şi al sfintei cainte". De aceea taina aceasta este mare. Dacă luam Sfânta Împărtăşanie fără spovedanie, riscam să fim pedepsiţi de Dumnezeu, pentru că am îndrăznit ca, în acest vas urat şi murdar, care a devenit trupul nostru, să punem acest margaritar de mare preţ, Sfânta Împărtăşanie, Care este Trupul tainic al Domnului nostru Iisus Hristos.

Ştiţi dumneavoastră viaţa Sfintei Maria Egipteanca, acea mare păcătoasa, care se retrăsese în pustiul Palestinei, unde a stat 47 de ani fără să se spovedească şi care, prin cainta puternica şi prin plâns din toată inima pentru tot ceea ce păcătuise în viaţă, a ajuns la o atât de mare sfinţenie, încât, atunci când o întâlneşte Sfântul Zosima, duhovnicul trimis de Dumnezeu pentru ea în pustiu, făcând rugăciune înainte de a vorbi ei, Sfânta Maria Egipteanca, pe când se ruga, se înalta mai bine de un cot în sus, în vazduh. Atâta sfinţenie dobândise prin cainta, prin lacrimi. Pentru ca a păcătuit 17 ani în Egipt, prin fel de fel de desfrânări, dar tot aşa de mult i-a trebuit pana ˣs-a desparţimit, tot 17 ani. În acest rastimp ˣs-a chinuit fără de mâncare, fără de îmbrăcăminte, fără aşternut pe pământul gol, adeseori fierbinte de soarele torid al pustiului, sau rece, în nopţile reci din Orient. Stătea acolo şi plângea, se caia şi ruga pe Dumnezeu să i se şteargă toate

păcatele sale, încât la rugăciune plutea în vazduh. De aceea zic, mare este Taina aceasta a Spovedaniei, când o înţelegem aşa cum se cuvine. Trebuie să ne ridicăm cu ea, trebuie să ne curattim, aşa cum ne spalam cu apa curata pe trupul murdar.

Cine primeşte spovedania?

Arhiereul sau preotul. De la început, Sfinţii Apostoli erau cei care mărturiseau. Aduceţi-vă aminte de nişte păcătoşi de pe vremea aceea, Anania şi Safira, care ˣs-au mărturisit la Sfântul Apostol Petru, pe care l-au minţit şi unul şi altul! Au murit deodată! Şi au fost îngropaţi în grădina casei unde se spovedeau înaintea lui Dumnezeu. Deci, la început Apostolii spovedeau. Ei au ales arhiereii, arhiereii hirotonesc preoţi şi atunci săvârşesc preoţii aceste Taine, ca şi Taina Spovedaniei. Pentru păcate mai mari pe care preotul nu poate să le dezlege, păcate grele, îi trimite pe cei păcătoşi la prea sfinţiţii arhierei ca să-i dezlege, dacă se pot dezlega. Cei care se spovedesc trebuie să fie creştini ortodocşi. Dumneavoastră ştiţi, cei care v-aţi spovedit de mai multe ori până acum în viaţa dumneavoastră şi n-aţi rămas nespovediţi şi necurăţaţi, nespălaţi şi nepregătiţi pentru primirea Sfintei Împărtăşanii. Înainte de a vă spovedi, fără îndoiala ca fiecare vă gândiţi la viaţa dumneavoastră, la păcatele săvârşite până atunci.

Unii însă nu se gândesc. Vin în genunchi şi aşteaptă să-i întrebi. Noi nu facem ancheta ca să ştim cine şi cum a păcătuit. La spovedanie vine fiecare îndemnat de conştiinţa care îl mustra, după cum găsim mărturie de la Dumnezeu în Psalmi: Cu mustrări pentru fărădelegi ai subţiat sufletul lui ca pânza unui păianjen, şi se curăţă singur: „Iată am făcut asta, asta, asta!" Nu se spune însă numai o înşirare de păcate; asta n-are valoare. Dacă le spune, trebuie să se mărturisească cu toată părerea de rău, cu toată cainta, cu toată sinceritatea şi durerea lăuntrica, că a fost în stare să gresească atât de mult înaintea lui Dumnezeu, Care ne da tot ce ne trebuie, ca să putem vieţui. Însă sa nu-Ł calcam un picioare poruncile Lui şi să trăim o viaţă dezordonata Pentru ca păcatele noastre, care sunt păcate de moarte, leagă harul de la Dumnezeu, leagă înfierea Lui. Nu mai suntem copii ai lui Dumnezeu, ci suntem copii ai dezordinii, ai răutaţii, ai rătăcirilor, precum fiul cel rătăcit din Evanghelie.

De aceea zic, când venim la Sfânta Spovedanie ne gândim, ne pregătim mai dinainte. Nu trebuie un anumit timp să stai, să te gândeşti, ci mergând pe drum, la serviciu sau chiar în casă, notati

undeva pe un carnetel ceea ce te apasa pe conştiinţa pentru ca la spovedanie, diavolul însuşi ascunde păcatele. Aşa se întâmpla, cum spunea cineva acest lucru. Când eşti liber sau eşti cu viaţa, oricum te apleci către păcat. Şi diavolul îţi şopteste: „Nu o să ştie nimeni că ai greşit!" şi te acoperă cu un fel de pătura şi te îndeamna la păcat, şi păcătuieşti. Atunci tipa, cu toată puterea, decât să te faci de batjocura, de ras. Pentru ca diavolul îţi şopteste: „Ai greşit, ticalosule", şi cauta să te ducă la disperare.

Pare ca diavolul poarta o suliţa cu care te împunge şi împinge la păcat, o pătură sub care îţi ascunde păcatele şi după aceea o trambita ca să-ţi urle păcatele tale, să te facă de batjocura, să te descurajeze, ca să nu mai ai curaj să fugi la Dumnezeu. Şi de aceea, împotriva acestor unelte diavolesti care te îndeamna la păcat şi la deznădejde, să avem curajul acesta, sinceritatea, să ne param pe noise cu toate amănuntele cele ascunse, cele secrete ale păcatelor din launtru.

Unde se poate face spovedania?

Spovedania se face de obicei în Sfânta Biserica, într-un loc mai retras ca să nu audă nimeni. De aceea, rugam pe creştinii care doresc să se spovedească sa stea departe de cel care se spovedeste, deoarece, fiecare are nevoie de o taină a lui, să-şi păstreze viaţa în taină. Sunt anumite „colţuri „înăuntrul nostru, în care, aşa cum este gunoiul pe covor, aşa sunt păcatele noastre înainte de spovedanie. Nu trebuie să ştie nimeni, nici ce a făcut în public adeseoi. L De aceea, este bine să fie taina când se spovedeste cineva. Şi secretul spovedaniei se păstrează. Preotul care divulga secretul mărturisirii era şi este pedepsit, asemenea preoţilor din antichitatea creştina, nu numai bizantină. Celor care divulgau secretul spovedanie, li se tăia limba şi erau închişi pe viaţă. Aşa de severa era aceasta pedeapsa. Deci, cei care vin la spovedanie să se spovedească cu toată încrederea, ca ceea ce spun ei, spun înaintea Mântuitorului Hristos.

La spovedanie, noi, preoţii sau arhiereii, suntem numai unelte sau persoane care primesc vizibil mărturisirea dumneavoastră, pentru ca Acela la care ne mărturisim este însuşi Mântuitorul Hristos. De aceea zic, să vă mărturisiti cu sinceritate, ca deja El cunoaşte pe fiecare, cunoaşte ce avem înăuntrul nostru în inima noastră. Este un loc în Evanghelia de la Sfântul Ioan în care se spune: Iisus ştia ce este în om.

Când trebuie şi ne spovedim?

De obicei de patru ori pe an, în cele patru posturi: postul Crăciunului, al Sfinţilor Apostoli, al Sfintei Marii şi mai ales în Postul Pastelui. Atunci se cuvine să ne spovedim. Însă unii creştini, care sunt mai sârguincioşi, se spovedesc mai des, de două-trei ori în Postul Mare, şi în celelalte posturi tot aşa. Să facem aşa, precum se întâmpla când ne murdarim de noroi sau de altceva, ne spalam ori de câte ori ne manjim. Dacă păcătuieşti în fiecare zi, în fiecare zi ar trebui să te spovedeşti. Când eşti murdar, atunci te spela; când eşti păcătos, atunci te spovedeşti şi faci aceasta curăţire lăuntrica. La spovedanie se dau nişte canoane. Canoanele nu sunt pedepse, ci nişte mijloace de îndreptare. De pildă, unii au păcătuit cu trupul mult şi atunci i se dau metanii care sunt semn de mare pocăinţa adică aplecarea capului, a frunţii pe pământ şi spunând acea rugăciune scurta: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul”. Înmulţirea acestor metanii ajuta la curăţirea trupească. Când greşim cu trupul, ispăşim în trup. Însă, sunt şi păcate sufleteşti, de pilda cel al neştiinţei. Păcatul neştiinţei este pedepsit. Preotul îi da canon să se informeze, să ştie ce este cu el, cu fiecare din noi. Atunci îi dam să citească din Sfânta Scriptura. anumite capitole, din Noul Testament, sau în Filocalie sau în alte cărţi duhovniceşti, ca să poată să-şi dea seama ce răspundere avem pentru sufletele noastre.

Pentru aceea, facem aceste lucruri între Biserica şi dumneavoastră, pentru mântuirea noastră, deoarece ne spune Mântuitorul: Nimic necurat nu va intra în Împărăţia lui Dumnezeu. Preoţii fac parte din Trupul lui Hristos, Biserica Dumnezeului celui viu. Să căutam aceste mijloace de curăţire, aceste ajutoare de spovedanie, de curăţire lăuntrica înainte de împărtăşirea noastră, ca să ne putem împaca cu Dumnezeu şi să primim harul Lui mereu asupra noastră. Să păstram mereu harul învierii, deoarece prin păcatele pe care le facem ne dezmoştenim, Dumnezeu nu ne mai recunoaşte ca pe nişte fii ai Săi, ci ca pe fii ai păcatului, ca nişte fii ai zilei, fii ai durerii. De aceea facem aceste lucruri lăsate prin porunca dumnezeiască, ca să ne putem încredinţa lui Dumnezeu viaţa şi sufletele noastre şi să ne putem împărtăşi cu toţii de bunătatea Lui.

La cei vechi, în primele secole creştine, IV – VI, era foarte aspra canonisirea de îndreptare. Cei păcătoşi, care aveau păcate grele, stăteau în pridvor şi nu aveau drepual să aducă daruri la Altar. Păcătosul stătea în afara Sfintei Liturghii, nu stătea în biserica. Unii

stăteau în genunchi la intrare şi îşi cereau iertare de la credincioşii care intrau în biserica. Se luau nişte măsuri foarte aspre, ca să-şi poată da seama de păcătoşenia lor şi ca să se poată îndrepta. Şi se îndreptau cu adevărat, pentru ca făceau aceste canoane, aceste asprimi ale canoanelor cu foarte multă părere de rău.

Noi acum dam canoane uşoare şi metanii pentru cei care fac păcate cu trupul. Şi vine peste o săptămâna-doua, doamna şi spune: „Părinte, canonul este foarte greu. Nu pot să fac o sută de metanii pe zi! Foarte mult! Vă rog să mai tăiaţi!" „Doamna, zic eu, dacă vreţi să rămâneţi nespălata şi păcătoasa, să nu mai faceţi metanii! Acest mijloc trebuie luat înaintea lui Dumnezeu pentru că eşti bolnava şi ai nevoie de tratament, de doctorii! Ia doctoriile pe care ţi le recomanda doctorii, căci dacă nu le iei, rămâi mai departe bolnava!" Aşa şi cu aceste mijloace de îndreptare, de curăţire lăuntrica.

De aceea zic, când se dau metanii, zile de post, rugăciuni, milostenii sau alte mijloace de îndreptare, să ştiţi că sunt pentru îndreptarea noastră, pentru pacea noastră lăuntrica. Păcatul este cel mai mare duşman al omului, al creştinului, pentru ca el desparte pe om de Dumnezeu. Chiar mai mult. Dacă se poate, trebuie să dăm, ca să primim. Am întâlnit şi persoane cărora le-am dat o sută de metanii pe zi şi au făcut trei sute, pentru ca fiecare a ajuns la conştiinţa de sine, că este foarte păcătos şi împovărat. Şi i-am zis: „Foarte bine ai făcut!" Aşa spune şi Sfântul Serafim de Sarov, marele sfant rus, ca, la spovedanie, canoanele care se dau sunt mijloace de îndreptare, nu sunt primejdii. Făcându-le, adunaţi pace în suflet, adunaţi mângâiere sufletească, adunaţi credinţa şi dragoste de Dumnezeu. Cu cât te rogi mai mult şi mai atent, cu cât te asupresti cu postul şi cu rugăciunea, cu atât capeti lăuntric acel cheag duhovnicesc cu care poţi să aduni ce este sfant şi ce este bun în sufletul tău.

Adesea suntem ca nişte tinichele sunând a gol, fără credinţa, fără evlavie, munciţi de gânduri mereu; şi nu poţi să te rogi lui Dumnezeu cum trebuie, te rogi formal. Adeseori se roagă creştinii cu cuvinte aiurea. Se spovedesc aşa, după cum se roagă, cu neatenţie. După un sfert de oră, jumătate de ora, nici nu ştie ce face, citeşte cu ochii trupeşti şi cu mintea este pe alte coclauri. O asemenea rugăciune şi un astfel de canon, Dumnezeu nu primeşte.

Sunt persoane care spun: „N-am păcate!" Este o mare greşeala sa spui aşa. O greşeală împotriva lui Dumnezeu, Care ne spune prin

Sfântul Evanghelist Ioan: Nu este om fără greşeala. Oricât ai fi de atent la viaţa ta, tot îţi scapa nişte greşeli cu gândul, cu mintea. La rătăcirile cu mintea Dumnezeu nu ia aminte. Şi este o jignire adusa lui Dumnezeu, pentru ca stai de vorba cu El, dar gândindu-te în altă parte. Gândiţi-vă, dacă cineva ar fi la un ministru în audienta şi dansul îi spune ceva şi el îi răspunde nişte cuvinte aiurea, altceva, nu ceea ce trebuie să spună, este dat afară. Dar Dumnezeu, Care este atotsiiutor, este prezent în orice clipa din viaţa noastră, ştie tot ce am făcut noi şi ce facem. La mărturisire e vorba sa recunoşti ceea ce ai făcut, să recunoşti cu sinceritate şi cu părere de rău şi cu hotărârea de a nu mai face. Preotul da dezlegare la sfârşisul spovedaniei, însă îţi iarta păcatele doar dacă promiţi solemn că nu le mai repeti. Dacă le repeti, păcatele devin îndoite. Aşa că, fraţi creştini, ţineţi seama de luenirile pe care le faceţi în viaţa dumneavoastră.

Postul. Un post, măcar de o săptămână înainte de a primi Sfânta Împărtăşanie, eu cred că este suficient, dar cainta să fie deplina. Atunci când te spovedeşti, să te caiesti din toată inima ta, din toată fiinţa ta, ca să poţi să fii iertat cu adevărat. Tâlharul pe cruce ×s-a mântuit într-un ceas, căci şi-a cunoscut greşelile lui şi a recunoscut şi nevinovăţia Mântuitorului Hristos, Care-i spune Ţi se iarta păcatele tale. Astăzi vei fi cu Mine în rai! Depinde foarte mult de intensitatea acestei cainte. Înainte de a vă spovedi, faceţi-vă un examen de conştiinţa. Este foarte necesar. Există multe formulare răspândite în popor. La rugăciunile de seara, la rugăciunea a treia către Sfântul Duh sunt mai multe păcate înşirate, şi la rugăciunea de dimineaţa către Sfântul înger păzitor sunt multe păcate înşirate. În cartea „Îndreptar pentru spovedanie „este un capitol în care sunt amintite foarte multe păcate pe care le fac de obicei oamenii. Luaţi această carte şi, când vă faceţi examenul de conştiinţa în vederea spovedaniei, să vă uitaţi la aceasta lista şi notati ceea ce va aparţine, iar la spovedanie le mărturisiti. Însă nu le spuneţi aşa, ca pe o poveste, ci ca pe nişte lucruri de care vă doare că le-aţi făcut. Şi mulţumim foarte mult lui Dumnezeu că ne este martor şi poate ierta aceste păcate. De aceea vă rog să luaţi seama.

DESPRE OSÂNDIRE CLEVETIRE, MANIE ŞI DESFRÂNARE

Ori de câte ori ne aflam în faţa unei sărbători mai deosebite, căutam să ne spovedim, ca să ne putem şi împărtăşi. Aşa fac de obicei aproape toţi creştinii care îşi au în serios propria lor existenta. Pentru ca unii nu pun niciun preţ pe aceasta practica de apropiere de

Dumnezeu cu adevărat. Este foarte bine să ne spovedim şi, dacă se poate, să ne împărtăşim, pentru că ne curatim de zgura păcatelor care zac în noi şi care împiedica legătura cu Dumnezeu, Care bate continuu la uşa inimii noastre.

Hristos nu poate intra ia noi pentru că suntem dezordonaţi, suntem cu mintea împrăştiata, suntem cu mintea înfipta în patimi, căci tot trupul nostru este plin de întinaciuni – iertati-mi cuvântul, dar aşa este – şi de aceea, prin spovedanie sincera, adânca, curata, acest lăuntru al nostru se curăţeşte şi face loc lui Dumnezeu în noi.

Ştiţi că am spus şi aţi auzit de-atatea ori, ca noi, creştinii, suntem temple ale Duhului Sfant. Trupul unit cu sufletul nostru este templu al Duhului Sfant. În noi locuieşte Dumnezeu. Ne spune Mântuitorul nostru Hristos: Împărăţia lui Dumnezeu este în voi. Adică în noi este Sfânta Treime, Maica Domnului, Sfinţii îngeri, tot cerul este în noi! Trebuie să ştim cu toţii, ca lumea duhovnicească n-are volum, aşa încât încape în fiecare inima aceasta prezenta dumnezeiască. Pentru ca de obicei va spovediţi, ca să puteţi primi Sfânta Împărtăşanie, am să vă atrag atenţia care sunt păcatele care în chip deosebit opresc intrarea la Sfântul Potir.

Mai întâi, este un păcat foarte obişnuit acela al bârfei, al osândirii aproapelui, al osândirii celuilalt, pe care de obicei o facem în comparaţie cu noi: „Eu sunt grozav, celălalt este un ticalos!” Şi bârfa începe şi toţi contribuie ca să omoare pe acel care a căzut sub aceasta raza a osândirii. Acesta este un păcat foarte mare, deoarece judecata este a lui Dumnezeu. El judeca pe fiecare dintre noi, El ştie când ne vom mântui, cum ne vom mântui. Chiar dacă am greşit, ne trimite mijloace de îndreptare, încât a Lui este judecata, a Atotiitorului.

Când intervenim noi, oamenii, este ca şi cum am spune: „Doamne, Tu nu ştii nimic! Să-ţi spun eu, Doamne, ce este cu acesta sau cu aceasta!” Aşa ne prezentam noi, plini de obrăznicie şi de nesimţire şi dobitocie. Îl dam afară din scaunul judecaţii şi judecam noi. Spunem mai departe ce ştim noi sau ce ne imaginam noi! Şi Mântuitorul, ca Cel ce ne-a acordat libertate personala, Se retrage. Însă Îşi retrage şi harul, puterea aceasta dumnezeiască care ne ţine cu viaţa. Şi atunci noi începem să bajbaim în întuneric ca nişte ologi, ca nişte dezorientaţi, ca nişte orbi. Nu ştim cum să facem, ce să facem şi cum să ne echilibram. Spunem toate ticalosiile care ne vin atunci în minte împotriva aceluia sau aceleia care a intrat, sub aceasta raza a osândirii noastre. Iar

Dumnezeu, ridicând harul de la noi ca pedeapsa, intram în aceasta situaţie de dezechilibru intelectual, duhovnicesc, şi greşim. Şi, ca urmare, vine pedeapsa. Pedeapsa consta, în primul rând, în gânduri de răutate în tot chipul: gânduri spurcate, gânduri de păcate şi imagini păcătoase, gânduri de hula chiar împotriva lui Dumnezeu şi împotriva sfintelor icoane. După aceea, pedepse cu pagube, tulburări în familie, tulburări sufleteşti, încât e un întreg haos şi iad în sufletul nostru, pentru ca în noi nu mai este Dumnezeu deoarece am vrut să ocupam locul Lui. Când ne scuturam de Dumnezeu, ne apropiem de cel rău! De răutate şi de trufia diavoleasca! Aşa încât, iertati-mă, suntem un fel de diavoli, atunci! Aceasta bârfa, aceasta osândire a aproapelui este una dintre cauzele sau păcatele care ne opresc de la Sfânta Împărtăşanie.

Alt păcat: mania prostească, care merge pana la ucidere şi crima! Mania ne opreşte de la rugăciune. Suntem în familie sau în afara familiei, în fabrici, în ateliere, în aceste comunităţi în care oamenii lucrează ca să-şi câştige pâinea cea de toate zilele şi aici întâlnim fel de fel de conflicte, fel de fel de certuri. Sunt familii ai căror membri nu pot vorbi unii cu alţii timp îndelungat. Ce iad! Ce pedeapsa, pentru o asemenea familie! Să nu poată vorbi mama cu tata, sotia cu soţul sau fraţii între ei, frate cu sora sau surorile între ele; nora cu soacra şi celelalte. Ştiţi foarte bine toate aceste înrudiri.

Când ne aflam într-o asemenea situaţie de manie, deoarece nu putem să iertam, se ridica harul de la noi şi nu ne putem ruga liniştiti. Chiar dacă ne rugam, rugăciunea noastră cade în gol. Nu o aude nimeni. Dumnezeu o aude, fără îndoială, dar nu ţine seama de ea, pentru că Îi calcam o porunca pe care a zis-o în Tatăl nostru: Şi ne iarta noua greşelile noastre, precum şi noi iertam greşiţilor noştri.

Este o condiţie foarte umană, pusă în „Tatăl nostru „de însuşi Mântuitorul Hristos. Dacă respectam aceasta, ni se iarta mulţimea păcatele noastre! Nu iertam, nu ni se iarta! Ştiţi cum spune Mântuitorul: când vii la biserică şi aduci darul tău – prescura şi lumânarea la Sfântul Altar –, dacă îţi aduci aminte pe cale ca cineva are ceva asupra ta –, te-ai certat cu cineva şi are manie şi tu, de asemenea, dacă ai manie împotriva lui –, lasa darul tău acolo –, nu-l mai lua de la pangar, sau de unde l-ai luat; nu-l mai aduce la biserică, ci du-te întâi şi te împaca cu fratele tău şi după aceea venind, adu-ţi darul tău. Altfel nu este primit darul tău şi nici rugăciunea nu este primită!

Mai mult decât atât, noi, când ne rugam: şi ne iarta… precum şi

noi iertam, dar nu iertam, indirect cerem osânda: „Doamne, precum eu nu iert, nici Tu nu cumva să mă ierţi!” Aşa reiese din aceasta rugăciune. Eu îl urase de moarte pe celălalt, mi-a făcut foarte mult rău; nu pot ierta, nici Dumnezeu nu ma iarta. Şi, când mă rog să mă ierte, atunci se întoarce starea în care ma aflu, şi în loc să mă ierte, ma osândeşte. Eu o cer aceasta: „Iarta-mă, cum iert şi eu!” Însă, eu nu iert! „Nu ma ierta nici tu, Doamne!” Astfel ne rugam noi înaintea lui Dumnezeu.

Aceste două păcate, ţinerea de minte a răului şi osândirea aproapelui, sunt două motive principale pentru care nu ne putem împărtăşi. Dacă ne împărtăşim având aceste păcate, este spre osânda noastră.

Se împărtăşesc unii, de pilda sotia se împărtăşeşte, iar pe soţ îl pune să stea la uşă, să vadă că-i cinstita. Şi aceasta o face numai ca să-şi liniştească soţul, ˣs-o creadă că nu-ɨ vinovata! Ea însă este vinovata! Şi-i merge mai rău decât înainte. Aşa încât, nu va jucaţi cu aceste lucruri preasfinte. Nu le luaţi în ajutor ca pe nişte unelte ale vicleniei umane, pentru că sunt nişte ajutoare false.

Suntem nişte mincinoşi când cerem lucruri de care nu suntem vrednici; pentru ca osândim, invidiem, uram şi vrem să ne miluiască Dumnezeu. Dumnezeu miluieşte, dacă şi noi miluim! Ne iarta, dacă şi noi iertam! mai sunt şi alte păcate mar. Un păcat foarte important, care este de foarte mulţi practicat, şi de romani, şi de toată lumea în momentul care vorbim, este păcatul desfrânării. Acest păcat pe care îl spunem cu foarte multă sfiala, cu un fel de jena, ne este ruşine să-l spunem, însă îl facem cu foarte multă învoire şi acceptare lăuntrica. Fel de fel de forme ale acestui păcat sunt în legătura cu păcatul sodomiei, păcatul gomoriei şi diferite chipuri ascunse ale perversiunii, pe care le fac oamenii, femeile, tinerii. Le cauta orbeşte, ca să-şi satisfacă nişte pofte cu mult mai prejos de chipul lui Dumnezeu din noi. Sau, femeile sunt nevoite să accepte nişte condiţii în care sunt puse, pentru ca bărbaţii le obliga sa facă anumite lucruri şi ele se supun. Însă, când îi mustra conştiinţa, sau pe el sau pe ea, atunci aleargă la duhovnic să se spovedească. Şi duhovnicul asculta şi nu poate lua nişte hotărâri, pentru ca hotărârile pentru păcate sunt luate de Sfintele Sinoade Ecumenice, de Sfinţii Părinţi, care au cumpanit şi judecat toate aceste stări sufleteşti în care ne aflam şi au hotărât nişte pedepse, care sunt un fel de tratamente ca să ne putem vindeca de păcatul în care suntem.

Una dintre aceste canonisiri este aceea de a fi oprit de la Sfânta

Împărtăşanie un anumit timp. Depinde de gravitatea păcatului. Sunt păcate care se fac, de care ne este ruşine să le numim şi să le descriem. Păcate foarte scarboase! Şi de aceea, Sfinţii Părinţi dau 20 de ani oprire de la Sfânta Împărtăşanie, dacă credinciosul ţine cu tot dinadinsul să fie iertat. Şi face fel de fel de canoane sau asupriri ale vieţii sale omeneşti, prin post, înfrânare, milostenie, paza simţurilor, paza gândurilor, paza minţii, paza întregii fiinţe omeneşti cu asprime şi cu ciuda împotriva păcatului pe care l-a acceptat!

Dacă se poartă se fala de sine însuşi, atunci duhovnicul îi mai scurtează aceste opriri de la Sfânta Împărtăşanie. Dacă rămâne în păcat şi nu vrea să se îndrepte, este osândit pana pe patul de moarte să nu ia Sfânta Împărtăşanie. Pentru ca Sfânta Împărtăşanie este însuşi Trupul lui Hristos Dumnezeu, Care intra în noi sub forma aceasta foarte umila a ceea ce este în lingurita Împărtăşaniei. Este Trupul lui Hiristos Dumnezeu, Care se dăruieşte total pentru noi oamenii şi pentru mântuirea noastră.

Dar, dacă în noi este spurcăciune, ticalosie, dezordine; dacă toate necuratiile sunt adunate în noi, cum am putea cuteza, cum am putea îndrăzni să primim un asemenea Oaspete ceresc, în acest iad, în aceasta privelişte – să nu spun alt cuvânt –, a lăuntrului nostru? În loc de împărăţia lui Dumnezeu am făcut împărăţia satanei, şi de aceea nu ne putem împărtăşi. Trebuie să ne lucram în noi înşine ca să poată fi îndepărtata aceasta zgura, acest rău, ca să facem loc lui Dumnezeu în noi.

Altfel răstignim pe Domnul nostru Iisus Hristos a doua oară şi intram în păcat cumplit pentru obrăznicia şi îndrăzneala de a ne apropia de Dumnezeu fiind aşa de murdari. Aşa ineat, aceste păcate grele trebuie curăţite cu foarte multă sârguinta, ca nu cumva să murim în aceste patimi pierzătoare de suflet.

Nu ne putem imagina cât de grele sunt pedepsele pentru asemenea lucruri pe care le-am spus până acum. Dincolo – pentru că trebuie să fim conştienţi de acest „dincolo”, de cealaltă viaţa care urmează după mutarea noastră de aici, de pe pământ, vom primi după cum am şi trăit. Ne osândim în viaţa aceasta pământeasca, luându-ne cu una, cu alta. Unii ne mai încurajează, spunând: „Nu-i chiar cum spun „popii „ăştia! E altfel, este mai uşor”. Dacă îi spui de Dumnezeu, nici atunci nu te crede! Şi atunci vor face toate prostiile, toate păcatele. Şi se încarca cu toate aceste sarcini ale păcatului şi ale necuraţiei, iar

dincolo, după mormânt, când deschide ochii mari, vede ca într-adevăr este adevărat ce n-a crezut şi atunci dezamăgirea este cumplita. Aşa încât, fiţi atenţi la aceste lucruri, pentru că sunt spre folosul nostru al tuturor! Pentru ca osânda este pe veşnicie, fraţi creştini! Nu ne dam seama ce înseamnă aceasta veşnicie fără de sfârşit! Aşa încât, pentru picătura de viaţa trupească şi murdara, creştinul este osândit veşniciei la chinuri. Chinuri de conştiinţa, focul acela veşnic şi rece, care nu mai are sfârşit, de care auzim mereu în cărţile sfinte, ne va cuprinde şi ne va chinui pe veşnicie.

Dumnezeu ne-a dat libertatea sa ne purtam cum vrem noi în viaţă. De aceea oamenii fac fel de fel de greşeli, pentru că sunt liberi. „Cine mă opreşte pe mine? Am în conştiinţa mea aceasta libertate!" Şi face toate relcee din lume. Închipuiţi-vă, au mers oamenii până la acel punct grav, încât au răstignit pe Domnul nostru Iisus Hristos. Este libertate. Fiecare, dacă are aceasta libertate, trebuie să facă ceea ce vrea?

Dar pentru orice greşeală vom da răspuns înaintea lui Dumnezeu. Este un cuvânt în Eranghelia de la Matei, în care Domnul nostru Iisus Hristos aşa ne spune: În ziua aceea a judecaţii, oamenii vor da seama pentru orice cuvânt desert rostit în viaţă. Este extraordinar acest lucru! De orice cuvânt desert rostit în viaţa nu o dată în zi, ci o singură dată în viaţa!

Cate prostii şi mârşavii nu vorbim; cate pornografii nu spunem şi facem în jurul nostru! Toate vor fi scoase la iveala. Se vor derula în faţa noastră şi ne vom vedea pe noi înşine, cum am fost şi cum suntem; şi nu ne vom putea tăgădui, pentru că ne va spune conştiinţa: „Ale tale sunt acestea". Şi de aceea, zic, pe baza acestei libertăţi este cuvântul care urmează acum.

Acest cuvânt, nu prea lung, este de la Sfântul Macarie cel Mare Egipteanul, un cuvios părinte contemporan cu Sfântul Antonie cel Mare, despre un lucru văzut de el, ceva ceresc, neobişnuit, legat de starea noastră sufletească şi de aceasta libertate pe care o avem noi, de a face binele sau de a nu-l face.

A spus avva Macarie: „Venind eu la Constantinopol, pentru ca doream să vizitez acel oraş, şi trecând printr-un portic – printr-un pridvor –, chem Adevărul (este un fel de jurământ, după cum ne spune Sfântul Macarie cel Mare), ca martor către ceea ce vă spun". Nu era imaginaţie, ci a văzut cu adevărat un înger şi a avut un dialog. A văzut

cu ochii cei sufleteşti ai minţii, nu cu ochii aceştia trupeşti. Era un sfant adevărat Macarie Egipteanul. Cu ochii minţii vedea ceea ce noi, oamenii obişnuiţi, nu putem vedea. Ce, mi-i dat mie de la Dumnezeu să văd lucrurile Lui minunate cu aceşti ochi ai minţii?

A văzut un om, asemenea unui eunuc. Ştiţi ce-i acela un eunuc? Erau oameni care trăiau singuri. Nu se însurau. Acest tânăr era îngerul Domnului. „Stand la uşa unei case de desfrâu, acest înger – aşa era vedenia – era foarte trist. Şi, ascunzându-şi fata între palme, plângea aşa de tare, încât credeai ca şi cerul plânge împreună cu dansul!

Apropiindu-mă de el, i-am zis: Spune-mi, te rog, de ce eşti aşa de trist şi de ce plângi? De ce nu pleci de aici, pentru ca aici este refugiul femeilor desfrânate şi neruşinate?". Şi, răspunzându-i, i-a zis: „Slavite robule al lui Dumnezeu – îl cunoştea pe avva Macarie –, după fire sunt înger, dintre cei rânduiţi de Dumnezeu oamenilor la Botez – la Botezul fiecăruia dintre noi. Dumnezeu ne trimite paznic ceresc un înger păzitor, pentru ocrotirea noastră în aceasta viaţa –, plâng pentru ca ma doare, văzând pe cel încredinţat mie – îngerului păzitor –, petrecând în orgii şi nelegiuiri, stand acum în acest refugiu al nelegiuirii după cum vezi cu o desfrânata. Cum să nu deplâng chipul lui Dumnezeu ajuns intru atâta întuneric.

Atunci i-am zis: „De ce nu-l certi ca să fugă din acest întuneric al păcatului?" Iar îngerul mi-a răspuns: „Pentru că n-am loc să mă apropii de el. Căci, de când a început să săvârşească păcatul, este rob al demonilor şi n-am nicio putere asupra lui". I-am zis: „De unde ştii că n-ai putere asupra lui, dacă Dumnezeu ti l-a încredinţat? Şi mi-a zis iarăşi îngerul: „Dumnezeu, fiind bun şi iubitor de oameni, l-a înzestrat pe om cu libera voinţa – liberul arbitru – şi l-a lăsat să meargă pe calea pe care vrea!" I-a arătat două cai, amintite în Evanghelie: calea cea strâmta, a pazirii vieţii, a sfinţeniei noastre, a care-i parcurgere impune pentru prezent puţina osteneala, dar care duce la odihna veşnica; şi calea cea larga, a care-i parcurgere se face cu uşurinţa, însă care duce la pedeapsa veşnica, la focul gheenei şi la celelalte chinuri.

„Ce mustrare să aduc lui Dumnezeu, Care mi l-a încredinţat să-l ocrotesc?" Încalca aceasta voinţa libera a omului dacă intervenea. Trebuie să ştiţi ca, în aceasta privinţa, însuşi Dumnezeu nu voieşte să mântuiască pe om cu sila! Lucru extraordinar de grav! Dumnezeu nu mântuieşte cu sila! Totdeauna apelează la voinţa noastră. Dacă vrei, te mântuieşti; dacă nu, treaba ta. Vei răspunde!

„Ce mustrare să aduc omului pe care Dumnezeu mi l-a încredinţat?” Pentru ca Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu, cearta, mângâie şi învaţă pe toţi să se abţina de la faptele necurate. Şi abia dacă unii cugeta corect la dumnezeieştile Lui porunci. Adevărat, foarte mulţi dispreţuiesc acest lucru!

Apoi i-am zis: „De ce-ţi întinzi mâinile, suspinând spre cer?” Căci aşa se ruga îngerul. Iar îngerul mi-a răspuns: Pentru ca vad în jurul lui mulţime de demoni. Unii cânta, alţii bat din palme, iar unii rad fără neruşinare. De aceea ma frang de durere şi mă rog lui Dumnezeu să izbăvească din mana demonilor creatura Sa. Ma rog să-i dea pocăinţa într-o zi, iar pe mine să mă învrednicească a preda bunătăţii dumnezeieşti sufletul acestui om, curat şi străluminat şi zicând acestea, ˣs-a făcut nevăzut de la ochii mei”.

Vă spun, fraţilor, şi ceea ce ne-a spus avva Macarie către noi, că nu este păcat mai scârbos decât desfrâul şi blestematia sodomiţilor. Dacă cineva, aflându-se în astfel de păcate, se pocăieşte, Dumnezeu îl primeşte, bucurându-se mai mult decât pentru alţi păcătoşi! Pentru ca aceasta patima izvorăşte, într-adevăr din proprie iniţiativa, dar este întreţinuta şi înmulţita, prin insistare. Dacă vrea cineva să ucida aceasta patima, reuşeşte prin priveghere şi cumpatare. Să nu uităm că suntem liberi să facem orice, dar pentru orice facem vom da seama înaintea lui Dumnezeu.

De asemenea, să fim cu foarte mare grija pentru acest odor, Sfânta Împărtăşanie, pe care o primim, adeseori nefiind pregătiţi la înălţimea acestei Taine dumnezeieşti. Sfântul Vasile cel Mare, în două rugăciuni din cele ce se fac înainte de a primi Sfânta Împărtăşanie, spune ca împărtăşania este „Hrana de drum pentru veşnicie”. Domnul nostru Iisus Hristos spune în Evanghelia de la Ioan: Dacă cineva nu mănâncă Trupul Meu şi nu bea Sângele Meu, n-are viaţa în el! De aceea, să ne sârguim să facem loc lui Dumnezeu în noi, ca să putem avea în noi viaţa lui Dumnezeu. Avem aceasta viaţa biologica, cum au toate animalele şi gazele, însă, dacă nu păstram pe Dumnezeu în noi, ne coboram la asemănarea lor.

GÂNDURI DESPRE POST

Important pentru dumneavoastră este şi pomenirea morţilor, pentru ca şi morţii au nevoie de rugăciunile noastre. Cei morţi de două lucruri suferă acolo: nu se pot ruga pentru ei înşişi şi nu pot să facă niciun fel de milostenie, doar cei mântuiţi se roagă pentru noi. Însă

majoritatea nu pot să se roage pentru noi, trebuie să se roage rudele, prietenii. Şi de aceea pentru ei, în primul rând, rugăciunea Bisericii este foarte puternica deoarece este unita cu jertfa Mântuitorului Hristos.

Ori de câte ori facem Sfânta Liturghie, retrăim jertfa Mântuitorului Hristos pe Golgota, toată viaţa Lui şi sfârşitul de pe Golgota. Se încât se asociază la rugăciunile noastre ale tuturor şi sângele jertfei Mântuitorului Hristos. De aceea este foarte mare şi foarte preiioasa Sfânta Liturghie. Însă dumneavoastră, şi noi preoţii – suntem datori să trăim Postul Mare şi orice post cu înfrânare îndoita: post de mâncare şi post sufletesc, adică înfrânare de gânduri rele, de ura, necredinţa, desfrânare, răutate, lăcomie. Nu avem voie să fim rai, mincinoşi, egoisti.

Trebuie să fim cu adevărat oameni plini de dragoste, cum am spus în cuvântul de mai înainte. Şi de aceea zic ca postul trebuie să fie îndoit: post trupesc şi post sufletesc. Iar cu banii de pe alimentele mai scumpe să facem milostenie; costul lor să-l împărţim la săraci. Paralel cu acest post de alimente, adică mâncare mai puţina, dacă se poate să ne sculăm de la masa puţin flamanzi; să putem să mai mâncam, dar să nu mâncam. Aceasta înseamnă înfrânare.

Când se înfrânează cineva, are după aceea o linişte mare în suflet; iar când se umfla de mâncare, mănâncă peste măsura, se mişca foarte greu, îi vine somnul şi alte patimi, aşa încât postul în sine înseamnă înfrânare, cumpatare mai bine zis, şi trebuie unit totdeauna cu milostenie şi cu paza simţurilor noastre, ca nu cumva în timpul postului să intre sau să iasă din noi vreun semn al păcatului. Să ne putem stăpâni cu toată fiinţa noastră.

Toate cele cinci simţuri ale noastre să fie păzite cu străşnicie, ca să nu intre păcatul în noi şi să nu iasă vorbe proaste, vorbe de ruşine, vorbe de manie, de blestem şi alte lucruri rele, ca să fie postul bine primit de Dumnezeu, cum spune în Sfânta Evanghelie. Postul bine primit de Dumnezeu este ferirea de răutaţi în primul rând, şi după aceea şi celelalte.

Deci, ţineţi seama, fraţi creştini, de aceste lucruri, pentru folosul personal al fiecăruia dintre noi.

Gânduri despre milostenie

Milostenia este o virtute foarte scumpa pentru viaţa creştina şi pentru fiecare dintre noi. Pentru ca la judecata din urma Mântuitorul

nu aminteşte de toate faptele bune, ci mai ales despre milostenie, care este fiica cea mai mare a iubirii creştine. Mântuitorului ne spune ca, în ziua judecaţii de apoi, la trambitele îngerilor, se vor aduna toate neamurile pământului, de la întemeiere până la sfârşitul lumii şi va alege, prin îngerii Săi, pe cei buni dintre cei rai, şi fiecare om va da seama înaintea lui Dumnezeu de toate faptele bune sau rele săvârşite în viaţă, din copilărie până la moarte. Căci din anii copilăriei noastre şi până la bătrânete, cate cuvinte deşarte nu spunem noi? Toate acestea sunt scrise de îngeri şi diavoli şi vor fi date pe fata la judecata înaintea tribunalului dumnezeiesc.

Aşa încât toate păcatele făcute de noi în viaţă, dacă nu sunt mărturisite, vor fi date pe fata la judecata înaintea tronului lui Hristos, Care va judeca toată lumea. La înfricoşatoarea judecata, Mântuitorul ne subliniază în chip deosebit darul sau fapta buna a milosteniei creştine, care va avea un mare rol la mântuirea sufletelor noastre. Căci milostenia singura acoperă mulţime de păcate. De aceea suntem datori ca în toată viaţa noastră să miluim după putere pe aproapele nostru, atât prin milostenie materiala, cât şi prin milostenie sufletească. Adică, sfătuire, mângâiere, cărţi sfinte, rugăciune pentru cei neputincioşi etc.

Sunt şase fapte bune ale milosteniei pe care le citează Mântuitorul în Sfânta Evanghelie, şi anume:

Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniţi, binecuvântaţii Tatălui Meu, moşteniti împărăţia cea gătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flamand am fost şi Mi-aţi dat să mănânc, însetat am fost şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi M-aţi primit; gol am fost şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi M-aţi cercetat; în temniţa am fost şi aţi venit la Mine. Atunci drepţii vor răspunde, zicând: Doamne, când Te-am văzut flamand şi Te-am hrănit? Sau însetat şi Ţi-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin şi Te-am primit? Sau gol şi Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniţa şi am venit la Tine? Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: Adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintr-acesti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut. Amin.

DESPRE JUDECATA CEA DE APOI

Lumea aceasta nu va dura la infinit în forma care se afla acum. Va veni o vreme când se va sfârşi aceasta lume şi va începe alta, în care şi cerul şi pământul se vor înnoi şi neamul omenesc care va exista la ora aceea, va fi transformat, va fi transfigurat Din oameni pământesti

materiali, cum suntem fiecare din noi, vom deveni nişte oameni cu însuşiri duhovniceşti, oameni nestricacioşi; materia aceasta care este în noi se va transfigura. Aceste lucruri par de necrezut, însă aşa va fi.

Mântuitorul a spus şi aceste cuvinte: Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece.

Ce a spus Iisus Hristos rămâne valabil în toată veşnicia, căci este Dumnezeu din Dumnezeu, Dumnezeul întrupat, Care ştie toată aceasta perioada a lumii şi tot viitorul ei şi sfârşitul ei şi continuarea ei cu veşnicia cea fără de sfârşit. Aşadar vom muri. Fiecare moare la timpul său.

Dar, după ce murim se întâmpla ceva cu noi: nimeni nu scapa de judecata! Este o judecată particulara, pentru fiecare, şi mai este una obştească, la sfârşitul lumii. Judecata particulara este numita şi provizorie, pentru că este judecat numai sufletul. Dar sufletul nu este singur în lumea aceasta. Sufletul îşi are viaţa împreună cu trupul, şi împreună fac şi fapte bune, fac şi fapte rele.

De aceea sufletul va fi judecat după cum şi-a dus viaţa împreună cu trupul, fie în fapte bune, fie în fapte rele. La judecata particulara sunt trei elemente care contribuie: conştiinţa noastră – a fiecaraia din noi –, îngeri buni şi îngeri rai sau diavolii. Conştiinţa, la judecata particulara, ca şi la cea universala, va fi foarte luminoasa; nu-ł va scapa nimic din ceea ce ˣs-a întâmplat în viaţa ei. Va vedea faptele rele, mai ales. Le va vedea foarte clar şi va simţi o mustrare de conştiinţa foarte mare şi un regret pentru că n-a făcut fapte bune. Atunci îşi va da seama fiecare ce valoare are o faptă buna şi o faptă rea. Deci constinta va fi foarte activa şi va avea un rol foarte important.

Mai apar îngerii şi demonii. Demonii se ţin de noi toată viaţa aceasta. Chiar dacă vrem să facem fapte bune, ei cauta să ne tarasca la fapte urate, murdare, care jignesc pe Dumnezeu şi L supara. Dumnezeu ˣS-a întrupat pentru noi anume, ca să mergem pe calea Lui, să ajungem în lumina, nu în întuneric. Ori diavolii sunt foarte egoisti. Vor ca, dacă se poate, toată lumea să meargă pe calea lor, după indicaţiile lor. Adică sa trăiască lumea în fel de fel de păcate urate – toate păcatele sunt urate de fapt – şi să meargă împotriva lui Dumnezeu.

Diavolii nu îndrăznesc să batjocoreasca pe Dumnezeu, dar ne conving pe noi, oamenii, să facem fapte care nu-ł plac lui Dumnezeu. Aşa încât diavolii ne baga în foc. Ei întâi ne obliga aproape să facem fapte rele, iar după aceea, la judecata, ei ne vor condamna că am făcut

cutare sau cutare fapta rea. Îngerii lui Dumnezeu care vor fi de fata şi îngerii păzitori ai fiecăruia dintre noi vor urmări să ne apere, să arate faptele noastre bune, să arate momentele în care ne-am pocăit.

Totuşi, cât ar fi un om de rău, are din când în când momente când se caieste că face lucruri rele. Pentru îngerul păzitor contează aceasta mustrare de conştiinţa şi se bucura când un om păcătos cauta să se întoarca, să renunţe la viaţa lui ticaloasa, ca să se întoarca pe calea cea bună, calea lui Dumnezeu.

Acest rol îl au îngerii, să arate toate faptele bune ale noastre, ale fiecăruia, deşi Dumnezeu ştie despre fiecare ce a făcut. Faptele noastre, bune sau rele, sunt înscrise în noi, încât, când vom apărea la ziua Judecaţii, ne vom vedea cum suntem pe din launtru şi, mai ales, ne va vedea Hristos, Care ne va judeca. Va fi o primejdie şi o privelişte foarte grea, apăsătoare, pentru ca faptele noastre vor fi văzute de toată lumea, de lumea pământeasca şi lumea îngerilor. De aceea va fi o mare ruşine pentru noi, care am trăit în fapte urate şi o mare bucurie pentru cei buni, căci se vor sublinia faptele noastre făcute în smerenie şi în dragoste.

Ne va judeca Hristos după cum am trăit fiecare. Cei drepţi vor trece de-a dreapta Lui, spre bine; iar cei rai, păcătoşi de-a stânga, pentru iad. Nu vor intra deodată, nici în fericirea veşnica şi nici în munca veşnica cei care vor fi judecaţi, ci mai întâi într-un loc, într-o stare de provizorat şi vor fi aşa cum se întâmpla la procesele omeneşti, la judecata.

La judecata particulara nu se da nici pedeapsa, nici răsplata definitiva, pentru ca omul n-a făcut păcate sau virtuţi, singur numai cu sufletul lui, ci a făcut şi cu trupul. Şi de aceea se aşteaptă judecata universala la sfârşitul istoriei, când vom da seama fiecare de faptele noastre bune sau rele.

Ce se întâmpla cu persoanele care mor, buni sau rai? Ce rol are Biserica noastră în rugăciunile care le facem pentru cei morţi?

Ne ajuta, fraţi creştini! Ne ajuta, în sensul că se şterg anumite pete ale păcatelor noastre. Însă nu la toţi. Marii păcătoşi patesc ce a păţit acel bogat cu săracul Lazar, din Evanghelia Sfântului Luca, când bogatul, care era foarte nemilostiv, foarte rău, egoist, crunt de rău, nu-i dădea voie măcar fărâmiţurile care cădeau de la masa lui să le mănânce acel Lazar. Lazar, plin de bube, bolnav, flamand cerea ajutor de la acel bogat care se lăfăia în toate bucuriile vieţii. Dar mor şi unul şi

altul. Şi spune Mântuitorul în Evanghelie: Bogatul a intrat în iad, iar Lazar, săracul necăjit, a intrat în sânul lui Avraam, adică în rai. Lazar se bucura de locul unde-l duseseră îngerii pentru faptele sale bune, iar bogatul cerea măcar să-şi moaie degetul în apa, ca să-şi umezească buzele, deoarece ardea de văpaia care era sub el.

Deci săracii, săracii credincioşi, care se roagă şi care rabda, săracii care sunt smeriti, cinstiţi şi care suferă în tăcere toată mizeria ce este asupra lor, sunt totuşi buni, omenoşi. Cunoaştem, mai ales de la tara foarte multe persoane, nu bogate – cei bogati şi acolo ×s-au sălbăticit –, însă tarani cuminţi, care tin posturile, care se roagă dimineaţa, seara şi în cursul zilei, care fac fapte bune. Aceşti oameni anonimi, aceştia sunt cei care de obicei merg în locul cel sfânt, în Ierusalimul cel ceresc.

De obicei, când un om este mai înstărit, care poate să ne ajute, suntem foarte dispuşi să-l ajutam, urmărind un interes al nostru. Însă aceasta milostenie nu are valoare înaintea lui Dumnezeu. Orice milostenie făcuta cu interes, pentru a parveni, n-are valoare înaintea lui Dumnezeu ca milostenie. Milostenia care este data se cum spune Mântuitorul: să nu ştie stânga ce face dreapta ta, adică data cu discreţie, făcuta cu bunătate, din compătimire pentru cel care suferă, acea milostenie este bine primită înaintea lui Dumnezeu.

Aşadar, Biserica ajuta pe oamenii care au murit creştineste, oamenii care ce au fost credincioşi, însă au făcut multe păcate în viaţa lor; care ×s-au cait, care ×s-au împărtăşit, care ×s-au spovedit mai ales. Prin spovedanie, păcatele noastre se şterg, se curăţă, se îndepărtează aceste fapte rele de la noi. Se şterg, dacă aceasta spovedanie este făcuta cu toată cainta şi cu hotărârea de a nu mai repeta păcatele pe care le-au făcut până atunci.

Sunt păcătoşi, care au făcut fel de fel de fapte rele şi vin la spovedanie tremurând de emoţie şi de frământare lăuntrică a conştiinţei pentru păcatele lor. Sunt în starea tâlharului de pe cruce, care era lângă Iisus şi suferea. El recunoaşte dumnezeirea lui Iisus, că nu are niciun păcat, nu are nicio vinovăţie, pe când el şi cu celălalt tâlhar erau răstigniti pentru faptele lor acolo. Cutremurarea lui, părerea lui de rău pentru ce a făcut în viaţa şi mărturisirea aceasta adevărata fata de Mântuitorul Hristos, l-a învrednicit de acel răspuns din partea lui Iisus: Astăzi vei fi cu Mine în rai! Deci şi el, ca şi săracul Lazar, în ziua aceea, intra direct în fericire, scapa de aceste judecaţi, de

judecata particulara şi de cea universala de la sfârşitul istoriei lumii.

Cel care trece dincolo inearcat de păcate grele – crime de tot felul, păcate trupeşti cumplite, cum este şi acest păcat urat şi spurcat, care a intrat şi a fost aprobat de unele autorităţi de la noi, adică homosexualitatea, acestea degradează fiinţa umană şi aduc mânia lui Dumnezeu şi pedeapsa Sodomei şi a Gomorei peste cei păcătoşi care nu se pocaiesc; sau avorturile, care sunt mari crime ce se fac astăzi –, şi moare nepocait, nu va vedea fata lui Dumnezeu la Judecata, ci va trece direct în chinuri, ca bogatul din parabola cu săracul Lazar.

În „Infernul „lui Dante – poate aţi citit această carte –, iadul este gândit ca un con uriaş, un con larg şi în frâna de palnie, unde cei osândiţi se aduna şi se strâng pana la fundul iadului. Poporul mai ales foloseşte acest cuvânt: „fundul iadului". Este un fund, o adâncime, o gradare a suferinţelor, în hotarele răului, ale iadului. Demupra stau neamurile păgâne care au crezut într-un Dumnezeu şi care au avut conştiinţa îndreptata pe calea cea bună. În acest „pridvor „al iadului – partea de la suprafaţa –, a stat poporul ales înainte de Hristos; acolo au stat şi profeţii şi drepţii din Vechiul Testament; până şi Sfântul Ioan Botezătorul, care a fost ucis înainte de învierea Mântuitorului, tot acolo a coborât şi el. La fel profeţii cei curaţi şi sfinţi – Isaia, Ieremia şi Daniil –, au coborât tot acolo, pentru ca Raiul încă nu se deschisese. Raiul l-a închis Arhanghelul Mihail când au fost scosi din Rai primii oameni, Adam, şi a fost deschis de Mântuitorul Hristos la înviere, când a spus către tâlharul de-a dreapta Lui: Astăzi vei fi cu mine în rai! Şi, într-adevăr, după ce Domnul moare cu trupul pe Cruce, Se coboară în adâncurile iadului şi de acolo scoate pe toţi cei ce erau în acest „pridvor „al iadului; pe cei care totuşi, după conştiinţa lor, nu au greşit aşa de puternic. În acest loc de bine ne aduc pe noi credinţa în Dumnezeu şi faptele bune, faptele de milostenie şi rugăciunile Bisericii, mai ales rugăciunile de la Sfânta Liturghie. La Sfânta Liturghie, Iisus Hristos. Se jertfeste aievea, în chip nevăzut şi suferă pentru noi, pentru iertarea păcatelor noastre. De aceea avem Sfânta Liturghie, milosteniile, faptele bune şi sfinţenia trupului. Acestea sunt bunurile de care ne bucuram noi, ca să ne izbăvim de aceasta urgie de la sfârşitul vieţii noastre şi mai ales de la sfârşitul lumii.

Frati creştini, toţi cei care fac parte din Biserica – Biserica fiind instituţie divina –, toţi aceştia au corespondent în ceruri. Pe pământ este Biserica luptătoare, iar sus, în ceruri, este Biserica triumfătoare, a

celor care au scăpat de judecata, care au scăpat de pedepse şi sunt acolo întru fericire nesfarsita. Sfinţii care sunt dincolo, în Împărăţia lui Dumnezeu, se roagă şi ei pentru noi, aşa cum şi Mântuitorul Hristos este prezent în viaţa noastră prin fiecare persoana. Când te rogi la Domnul nostru Iisus Hristos sau la Maica Domnului, prin harul dumnezeiesc, Ei sunt acolo de fată. Aşa şi cu sfinţii.

Când citim un acatist, suntem în faţa unei icoane pe care o veneram şi ne îndreptam cu mintea şi cu inima către asemenea persoane sfinte, cum ar fi Maica Domnului, Sfântul Nicolae, Sfântul Vasile, Sfântul Grigore, aceşti sfinţi, populari, cunoscuţi în viaţa noastră, fiecare sfant este de fată. Pentru ca icoana este un obiect sfant prin care vedem ca printr-o ferestruica pe sfântul pe care îl sărbătorim. El e acolo, în Împărăţia lui Dumnezeu şi noi suntem aici şi privim către el, ne rugam către el. Sfântul coboară aievea, în chip nevăzut şi răspunde la rugăciunile noastre, dacă sunt sincere şi dacă sunt îndreptate cu toată inima către el, către sfant. Pentru că sunt multe persoane care se roagă, însă mintea lor colinda pe alte coclauri. Adeseori nici nu ştie ce rugăciuni a spus.

Asemenea rugăciuni nu sunt primite de Dumnezeu. Nu sunt ascultate pentru că nu sunt îndreptate către cineva. Dumnezeu este o prezenta care ştie tot ce facem, ştie tot ce este cu noi. Când mintea noastră se uneşte cu aceasta prezenta a lui Dumnezeu, El ne răspunde, şi sfinţii Lui şi Maica Domnului. Dar când mintea noastră colinda pe alte coclauri, atunci nu ne aude nimeni. Baţi ca într-un lemn şi nimeni nu-ţi răspunde.

Aşa încât, aceşti sfinţi din Biserica triumfătoare din ceruri se roagă pentru noi. Se roagă şi pentru cei care au trecut dincolo, dacă îi rugam să intervină. Maica Domnului, de asemenea, este foarte grabnic ajutătoare în viaţa noastră a creştinilor. Rugăciunile către ea au foarte multă putere. De ce? Pentru că este singura fiinţa din lume, din univers, care ˣs-a învrednicit să nasca pe Dumnezeu Cel netrupesc; să-l dea trup omenesc lui Hristos. De aceea se bucura de acest har dumnezeiesc din partea Mântuitorului şi a Sfintei Treimi, ca toate rugăciunile ei – toate mijlocirile ei să fie ascultate şi să se ţină seama de ele. Maica Domnului este mijlocitoarea noastră între noi şi Dumnezeu. Nu se poate ca rugăciunile făcute cu toată inima ei de mama în ajutorul creştinilor, să nu fie ascultate, primite şi răsplătite de Mântuitorul Hristos.

Am spus ca aici, la judecata particulara, nici fericirea şi nici pedeapsa nu sunt întregi. Se aşteaptă sfârşitul istoriei, ziua de apoi, judecata viitoare, când va fi judecat şi trupul. Până atunci Biserica are acest drept, de a se ruga pentru păcătoşi. Iar la judecata obştească, nu va mai fi răspuns la rugăciunile celor care se roagă. De fapt, cei care ar putea să se roage nu mai sunt în situaţia aceasta, ci sunt în cutremurul judecaţii de pe urma. Judecata de pe urma, cum ştiţi şi dumneavoastră, se va întâmpla, însă nu ştie nimeni când va veni acel ceas. Sunt unii care au fixat nişte date, încă din secolul trecut, când va fi judecata, acea cumplita judecata de un peisaj extraordinar, când va cobori Fiul Omului din cer să judece viii şi morţii.

Despre judecata viitoare, care nu ştim când va fi, dar va fi, Sfântul Apostol Petru are un capitol în Epistola I Sobornicească, în care spune ca Dumnezeu amâna ceasul judecaţii ca să capete, să salveze pe cei mai mulţi dintre cei păcătoşi, care se întorc la El, se întorc la Împărăţia Lui Dumnezeu şi-şi schimba viaţa din rea, în buna. Acesta ar fi motivul lui Dumnezeu, ca omul nu este făcut pentru iad, ci pentru rai. Pentru aceea ×S-a întrupat Dumnezeu, ca să ne ajute, să ne formeze, să ne înveţe ce să facem noi ca să moştenim veşnicia în lumina, nu în chinuri.

La judecata viitoare va fi un proces cu păcatele trupului nostru, ce le-am făcut de-a lungul vieţii noastre. Pentru că sunt fapte care angajează pe unii în bine sau pe alţii în rău. De pildă, dacă citim nişte pagini din Noul Testament, sau din psalmi, din Vechiul Testament; pagini din Sfântul Ioan Gura de Aur, Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul şi alţii, ne umplem de Duh Sfant şi de râvna pentru Dumnezeu şi pentru a ne schimba viaţa din rea în buna. Când însă citim nişte romane cu fel de fel de îndemnuri spre patimi, spre stricăciunea vietiii noastre, atunci ne umplem de păcate şi de osânda. Un roman, de pildă, carte care este pierzătoare de suflet, pe care o citesc mulţi tineri; tinerii ajung nişte atei, sau ajung nişte păcătoşi din ce în ce mai mari şi-i îndeamna şi pe cei care sunt în jurul lor, îi influenţează să creadă şi să facă aşa cum au citit în cutare carte. Aceşti oameni, care vor fi la judecata autorii acestor îndemnuri primejdioase, fără îndoiala că vor avea parte de o osânda mai mare, mai către fundul acestui con, acestui iad blestemat. Cei care au făcut fapte bune, care au mângâiat, care au ajutat, care ×s-au milostivit către ceilalţi, fără îndoială, în măsura care au făcut fapte bune sau rele, vor primi răsplata în bine sau în rău. Pe

cei care au făcut fapte bune îi aşteaptă sufletele lor. Fiecare persoană în parte îşi are trupul său. Trupul a murit, a trecut în nefiinta, însă acel trup a înviat aşa cum a fost.

De exemplu, citim în Evanghelie despre Mântuitorul Hristos, Care a fost răstignit pe Cruce, a fost batjocorit şi a murit. L-au îngropat şi a înviat şi se arata apoi Apostolilor Săi şi-i îndeamna Mântuitorul: Pipăiti-Mă şi vedeţi – pipăiti ranile Mele – că Eu sunt! Şi-L pipăie, sau n-au curajul… Nu ştim dacă Toma a pus mâna în rana, sau n-a pus mâna în rana Mântuitorului, dar ˣs-a convins că este acelaşi Iisus, Care a fost înainte învăţătorul lor. Aşadar oamenii vor rămâne şi vor răzbate prin înviere aşa cum au fost în viaţa pământeasca, afară de un singur lucru: vor fi transfiguraţi. Ce înseamnna aceasta? Înseamnă ca materia nu-i mai împiedica. Cum citim în Evanghelie, Mântuitorul Hristos intra în mijlocul lor, prin uşile încuiate, când ucenicii erau adunaţi de frica iudeilor. Apoi merge la Emaus, unde începe masa cu cei doi apostoli, Luca şi Cleopa, binecuvântează pâinea şi o transforma în Trupul lui Hristos, şi Iisus dispare de la masa – erau într-o încăpere.

Cam în genul acesta vor fi trupurile noastre înviate, şi păcătoşi şi drepţi. Drepţii se vor bucura, iar păcătoşii vor suferi. Trupul este înviat ca prin el să sufere aceste dureri la care vor fi supuşi pentru viaţa lor netrebnica, zadarnica. La judecata viitoare şi sufletul şi trupul vor primi direct şi corect preţul vieţii lor pământesti. Acolo vor fi în Împărăţia lui Dumnezeu de-a lungul istoriei, bucurându-se pentru că vor fi îndumnezeiti. În afară de aceasta transfigurare, vor fi îndumnezeiti. Toţi vor avea însuşiri de dumnezei prin har şi prin darul lui Dumnezeu, dar nu putem înţelege bine ce înseamnă aceasta trăire în Dumnezeu. A trăi în Dumnezeu, a simţi Duhul Sfânt, harul lui Dumnezeu în inima ta, este o bucurie care nu se poate compara cu niciuna din bucuriile lumii acesteia, pentru ca toate bucuriile din lumea aceasta au un amar la urma. Celelalte vor avea mereu o dulceata, o mângâiere, o pace care nu se mai sfârşeşte, pentru că suntem sub adumbrirea Duhului Sfant, a harului dumnezeiesc.

Aşa va fi în împărăţia lui Dumnezeu pentru sufletele bune şi trupurile bune, ale celor care vor învia; însă dimpotrivă, va fi foarte grav, foarte greu, pentru cei care vor avea păcate grele, că nu vor fi scosi din iad. Vor suferi în veşnicie. Aceste suferinţe vor începe de la conştiinţa omului. Conştiinţa în acele împrejurări este foarte vie, foarte activa, foarte prezenta. Îţi vin valuri de rele pe care le-ai făcut în lume

şi te cearta, te mustra, te doare aceasta conştiinţa mai ales regretul că n-ai făcut pocăinţa şi fapte bune în viaţă. Atunci îţi dai seama de toate faptele rele sau netrebnice făcute în viaţa aceasta pământeasca.

De aceea, fraţi creştini, încheind aceasta prezentare foarte stângace, despre felul cum va fi cu adevărat aceasta judecata a lui Dumnezeu, aflând din Sfintele Scripturi, ar trebui să ne luăm cu adevărat în serios propria viaţa pământeasca. Cate spun Scripturile Sfinte, toate sunt adevărate. Dar câţi îşi bat joc de aceste cuvinte sfinte, de aceste făgăduinţe, de aceste ameninţări, aceia toţi – nu le doresc aceste lucruri – vor ajunge în iadul fără margini din răutatea lor. Iar sfinţii, drepţii, oamenii care au mers pe calea lui Dumnezeu, vor fi împărţiţi în diferite cete. De pilda sunt martirii, care au murit pentru Hristos, cum este Sfântul Haralambie de la 10 februarie. Acestui bătrân dumnezeiesc de 107 ani – atât avea Sfântul Haralambie când a fost muncit –, îi smulgeau carnea de pe el cu nişte cleşti de fier, şi el, în loc să-i blesteme, le spunea: „Bine faceţi, dragii mei, pentru ca sfâşiati acest trup bătrân, ca sufletul va primi un trup înviat – trupul bucuriei, trupul veseliei, pentru veşnicie”!

Sfinţii martiri au suferit chinuri cumplite. Erau aruncaţi în cazane cu ulei clocotit, cu smoala. Erau junghiati, în lanţuri legaţi măcelariti în tot trupul, de la cap pana la picioare. Chinuri foarte cumplite. Aceşti sfinţi mucenici, fără îndoiala că au nişte merite mai mari în Împărăţia lui Dumnezeu.

Cei care au dus o viaţă obişnuita, însă o viaţă cu frica de Dumnezeu, făcând fapte bune şi pline de mila fata de toţi cei din jurul lor, aceia vor avea şi ei parte de fericire, însă o fericire mai mică. Ca spune Mântuitorul: În casa Tatălui Meu, multe lăcaşuri sunt. Ma duc să vă pregătesc vouă locas, spunea apostolilor înainte de a merge către patima.

Dincolo, la iad, la fel, sunt păcate uşoare, păcate mai grele şi păcate foarte grele, care din ce în ce coboară în chinurile cele mai amare ale adâncului. De aceea spun aceste lucruri, ca să le ştim, să luăm în serios propria noastră viaţa, care nu e lungă. Unii, săracii, aşteaptă la bătrânete să se pocăiască. Dar se întâmpla un accident şi moare pe loc. Căderea este definitiva. Nu ştim când ne cheamă Dumnezeu pe fiecare dintre noi! De aceea să fim pe cât se poate gata în fiecare clipă a vieţii!

Mântuitorul spune la sfârşitul parabolei fecioarelor celor

înţelepte: Privegheaţi şi vă rugaţi, ca nu ştiţi în care ceas vi se va lua sufletul de la voi! Moartea vine ca un fur noaptea, cum spune Mântuitorul, despre acest sfârşit al vieţii noastre. După acest sfârşit, o alta viaţa nu mai avem. Cei care spun ca viaţa se continua cu nişte alte forme de viaţa, mint. Spun minciuni. O singură viaţa avem. Aceasta pe care o trăim acum! Când murim, nu ne mai întoarcem la viaţa pe care am dus-o. Rămâne numai un regret, regretul sau bucuria că am trăit o viaţă aşa cum îi place lui Dumnezeu şi că ne ducem în lumina.

De aceea, încă odată vă spun, luaţi-vă în serios viaţa dumneavoastră, citiţi rugăciuni de seara, de dimineaţa, rugăciuni în timpul zilei. Când mergeţi pe drum, în loc de alte gânduri, rugaţi-vă lui Dumnezeu, rugaţi-vă sfinţitor şi Maicii Domnului ca să vă ajute, să vă călăuzeasca pe calea care duce către lumina. E vai de cei care merg către întuneric, conştienţi unii dintre ei, însă ascultand de sfaturile trupului.

Acest trup, care este dispus să învieze şi trebuie să-l păstram curat pentru înviere, ca să primească sufletul curat, acest trup uneori ne da de ruşine, adică ne împinge la fapte urate. Mai ales tineretul, care este atras foarte uşor de patimile trupeşti, sau de îmbogăţire. Sunt instituţii care se lăfăiesc în bani astăzi şi nu ştiu cât greşesc adunand aceste comori pământesti.

Să fim atenţi la conştiinţa noastră, pentru că este tribunalul din noi înşine, care ne spune ce e bine şi ce e rău. Nu-i nevoie numaidecât să fim invalati. Ne putem lua după conştiinţa. Ea ne spune cum suntem.

Să ascultaţi glasul conştiinţei, să ascultaţi glasul Mântuitorului Hristos din Evanghelie şi sfaturile sfinţilor, căci toţi ne îndeamna către bine. Organizaţi-vă viaţa aceasta pământeasca în aşa fel, încât să fiţi oricând gata pentru marele examen de la judecata particulara, de care depinde şi judecata obştească, când va fi judecat şi trupul, şi condamnaţi sau răsplătiti în bine şi unii şi alţii, după faptele lor făcute în viaţa aceasta pământeasca. Amin.